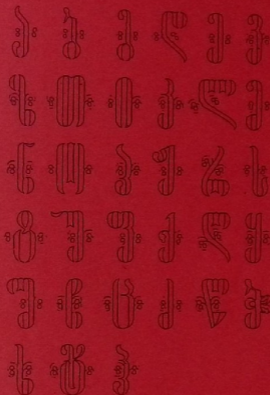

ქართული კოლიტიკური ემიგრაციის სხვა

გამომცემელი და რედაქტორი სანდრო თუშვალისუილი

№1/31

1994

ბ უ შ ა გ ი

1 9 9 4

N 1 (31)

პარიზი

წინამდებარე ნომერი - პირველი ცდაა ქართული ემიგრაციის ამ ორგანოს ქართულის გარდა სხვა ენებზეც დასტამბვისა. წინასწარვე დაგეთანხმებით, რომ შესაძლოა, იგი სრულად ვერ ასახავდეს მთელს სპექტრს დღევანდელი საქართველოს ურთულესი პოლიტიკური, საზოგადოებრივი და კულტურულ-ეკონომიკური ცხოვრებისა, მაგრამ ვფიქრობთ, რომ ინფორმაციისა თუ მკვლევარობის ნაკლებობა არცთუ ბევრს დააკლებს ჩვენს გულწრფელ სწრაფვას წარმოგიდგინოთ ჩვენი სამშობლო უტყუარად, - ისე, როგორ ყოფილიყო, საუბედუროდ, იმყოფება ის ამჟამად.

ამასთან, რედაქცია ზოდის ინდის მკითხველის წინაშე ტექნიკურად გაუმართავი ანაწილებისთვის.

* * * *

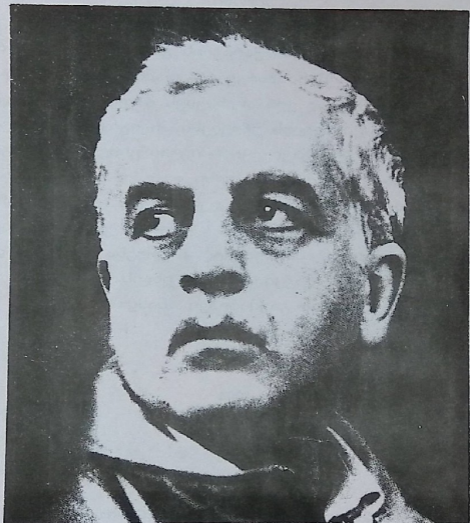
Gushagi

1994

Number 1 (31)

Paris

This issue of Gushagi is a first attempt to print this Georgian émigré journal in other languages besides Georgian. We acknowledge in advance that it may not perfectly reflect the whole complex spectrum of political, social, cultural, and economic life in Georgia today, but we think that its shortcomings in terms of up-to-date information will not much diminish our sincere endeavor to give you an honest account of the sad state our homeland is in today, something that is, unfortunately, prohibited in Georgia.

ზვიადს

გადაიჭრები გზნებით მყოფადში,
დაემკვიდრები ხადხში მითივით,
ზეაღმართუდი ჩვენს ეპოქაში,
მიქედანჯედოს კუშტ დავითივით.
დაუცხრომედო სუდიერ ცდაში,
დაუსაბამო სიგყვის მხმობედო,
უკიდეგანო ასტრადურ ზღვაში
დემონთა ხროვის დამამხობედო.
ხომ ხედავ, როგორ გართუდა ომი,
ვაჰ, თუ ძადეზი შემომედია...
თუმცა მარადში ვარ თანამდგომი,
ავთანდიდობა ერთობ ძნედია...

მერაბ კოსტავა

„...რა შიშს მოყვასისათვის
თავგანწირვას? სიყვარული,
ყოვლისმომცვედი, უსაზღვრო
სიყვარული ადამიანისადმი.

რა შიშს თავისუფლებას?
იგივე სიყვარული, ოღონდ –
სიყვარული უზენაესი ჭეშმა
რიგებსადმი...”

ზვიად გამსახურდია

“გურამ რჩეულიშვილის მოსაგონარი”,
თბილისი, “ხედოვნება”, 1991)

უმძიმესი განსაცდელის პირისპირ მრავადგზის დამ-
დგარს; ხან აკედებულსა და გავერანებულს, აოხრებულსა
და უღედდადგმულს, ხანაც, – გარუსებულსა და გასაბჭოე-
ზულს, მაინც არ ახსოვს საქართველოს ტკივილი ისე მწა-
რე, როგორც ზარი გასული წლის ზოლო ღამისა...

ზვიად გამსახურდია. თვეები, გასული მისი სიცოცხ-
ლის ზოლო წუთიდან, ჭერაც არ გვაძღვეს უფლებას ჭერო
ვანი ადგილი მივუჩინოთ ამ პიროვნებას საქართველოსა
და კავკასიის უახლეს ისტორიაში, – კომუნისტური პრო-
პაგანდისა და მოწინააღმდეგე იდეოლოგიის დახვეწილმა მა-
ნქანებმა დიდი ენერგია და სახსრები გახარჯეს, რათა
ჭეშმარიტების ეს უამი არ დამდგარიყო არასოდეს.

საქართველოს პირველი პრეზიდენტის სახელი არ საჭ-
იროებს ჩვენგან არც ქათინაურს და არცა – ეპითეტს.
მის მიერ საქართველოს სამსახურში განვლილი გზის ას
აზომად საკმარისია თუნდაც მხოლოდ ქრონოლოგიური ფაქ-
ტები, ხოლო მის ბუნებასა და მსოფლმხედველობას ზედ-
მინვევნით ზუსტად გამოხატავს სიტყვები, რომელიც მან
გურამ რჩეულიშვილის ხსოვნას უძღვნა:

“ მთელს მის არსებაში, ხშირად მოვარდნილი სტი-
ქიის მსგავსად, ვდინდებოდა ის პრომეთესეული ცეცხ-

დი, განათლებული ევროპელები რომ ერთხმად უწოდებდნენ კოდხური, ქართული ხასიათის ძირეულ მახასიათებელს. რა არის პრომეთესეული ცუცხედი, თუ არა ცუცხედი სიყვარულისა, თავგანწირვისა? განა, რად მიაჯაჭვეს პრომეთე-ამირანი კავკასიის ქედზე?

იქნებ, მივიღოთ მითიური ტიტანი ერის სულის პერსონიფიკაციად?"

(ბ.გ. "გ.ჩუღუდიშვილის მოსაგონარი")

1939. ოჯახი. დიდი ქართველი მწერლის, კონსტანტინე გამსახურდიასა და კომუნისტების მიერ 1924 წლის შეთქმულებაში მონაწილეობისთვის დახვეწილი თავადი ფადავანიშვილის ასულის, მირანდას ოჯახი. ბავშვობა.

195. ცამეტი წლის ზვიადი ჭქმნის პირველ პატრიოტულ ორგანიზაციას "გორგასდიანი", - (ერში გონებისა და სისწინის განმსაზღვრელი მოქალაქეობრივი, შემდეგ კი სახელმწიფოებრივი ცნობიერების აღდგენა მხოლოდ ეროვნულობის საფუძვედგება შესაძლებელი...").

1956. "ძირს საბჭოთა ოკუპანტები!...ძირს ქართველი კომუნისტები, - სამშობლოს მოღალატენი!... გაუმარტოს თავისუფად, დამოუკიდებელ საქართველს!" ამ მიმართვის გავრცელებისათვის დაპატიმრებულია მერაბ კოსტავასთან ერთად. მომავალი პრეზიდენტის პირველი საპყრობიდე.

1958. კვდავ საპატიმრო ანტიკომუნისტური პროკლამაციების გავრცელებისთვის.

1958-62. განსწავლის წლები. სწავლობს ლიტერატურას, ფილოსოფიას, თეოდოგიას, ენებს, ქართული აგიოგრაფიის ძეგლებს, იბერიულ-კავკასიურ კულტურას; თარგმნის ჰომეროსს, შექსპირს, შედის, ბოდლერს, აპოლინერს, მეოცე საუკუნის ამერიკულ პოეზიას. სწერს. განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს "ვეფხისტყაოსანსა" და მის სხვა ენებზე თარგმანების ანაღიზს.

1962. ამთავრებს თბილისის უნივერსიტეტის დასავლეთ ევროპის ენებისა და ლიტერატურის ფაკულტეტს. მერაბ კოსტავასთან ერთად თავდაუზოგავად იღწვის რელიგიურ და სულიერ ფასეულობათა აღდგენისათვის, ეკლესი

ის განმედიდისათვის კვბ-ს აგენტი მღვდელმსახურებისა გან, აყადიბებს საღვთისმეტყველო დისკიპლინათა შიმს წავდედ წრეებს, ავრცედებს რელიგიურ ღიტირატურას.

1973. იყავს საკანდიდატო დისერტაციას. აქტიურად მუშაობს ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში; ამყარებს კავშირებს საბჭოთა კავშირის დისიდენტურ ჯგუფებთან, ავრცედებს თბილისში და აგზავნის მოსკოვში სოდე უნიციონის, სახაროვის, ამადრიკის და სხვათა ნაშრომებს. ამავე პერიოდში იწყებს ბრძოდას უნიკადური ხუროთმოძღვრული ძეგლების, - დავით გარეჯას, გელათის და სხვათა განადგურებისგან დასაცავად.

"..ჩვენი დროის ნაკდი ის გახდავთ, რომ მითოლოგიას ორგანუდად აღარ განვიყდით... მითვის სამყარო მრვადთათვის ხედოვნი, ... ცხოვრებისეუდ რეაღობას მოწყვეტიდი სამყაროთა. სინამდვიდეში კი, მითვის ცოცხადი განცდის დაკარგვა უკიდურესი გაფიდიტირება ადამიანისა, ესაა თანამედროვე ინტიდექტუადური ცხოვრების კრიზისისა და გაბერწების უმთავრესი მიზეზი. მითოლოგიაშია მოყემუდი კოსმიური და ადამიანური ქცევის არქეტიპული მოდელები. სწორად გაშიფრუდი მითი ადამიანური ცხოვრების მრავად საიდეო მდოს ხდის ფარდას.." (... "მოსაგონარი", გვ.551).

1974. "ოქროს საწმისი"-პირვედი ქართუდი არადეგადური პოლიტიკური ზეჯვითი ორგანო.

1975. აყადიბებს "ჰედსინკის" ჯგუფს, ხეება "საერ თაშორისო ამნისტიის" მოსკოვის ჯგუფის წევრი.

1976. აარსებს ცერთ-ერთ პირვედს საბჭოთა კავშირში) ჯგუფს ჰედსინკის შეთანხმებების ცხოვრებაში გასატარებდად, წარმართავს დიდ მუშაობას ადამიანის უფლებათა (განსაკუთრებით-რელიგიურ უფლებათა) დასაცავად; ამხედს ე. შევარდნადის ციხეებში პოლიტპატიმართა წამების ფაქტებს (ჯადათი ცირეკიძის საქმე); პატრიარქ კერატისვიდის ბინძურ საქმიანობას ეკდესიაში.

1977. ქართვედ მწერადთა ერთსულოვანი გადამწყვეტი დებით, ირიცხება ცერთხმად!) სსსრ მწერადთა კავშირი დან ბრადლებით: "საბჭოთა სახედმწიფოს წინააღმდეგე მი

მართული ძირგამომხრედი საქმიანობისთვის”...

1977. კვდავ დაპატიმრება მერაბ კოსტავასთან ერთად. ფსიქოლოგიური ზეწოდა, ოჯახის განადგურების მუქარები, მამისა და პირადი არქივების ხელყოფა, შიმშილობა, ქვეყნიდან გაძევების მცდელობა... თბილისის ციხე, კვბ-ს დეფორტოვოს ციხე, სერბსკის სახელმწიფო ფსიქიატრიული საავადმყოფოს იზოლაციონი...

1978. გამსახურდიას ბრალად ედება NTS-ის პროკლამაციის გამოქვეყნება "საქართველოს მოამბეში". ზვიად გამსახურდიას ემუქრება არა მხოლოდ რვა წლით თავისუფლების აღკვეთა, არამედ-ქვეყნიდან გაძევებაც. მერაბ კოსტავასთან შეთანხმებით, გამსახურდია საჭაროვ "ინანიებს დანაშაულს".

"მონანიება" ჯეროვანი სიმკვირეხლით იქნა ატყვევებული კვბ-ს მიერ განვირთნილი ისტორიკოსებისა და პოლიტიკოსების მიერ. (არც "წითელი ინტელიგენცია" დარჩენილა უქმად). მათ, ვინც "მონანიება" გამსახურდიას მხრიდან სიმბედად მიიჩნია, შევახსენებთ მხოლოდ იმას, რომ კვბ-ს გამომძიებლის კაბინეტში ჩატარებულ ამ დადდატანებით აქციაში ზვიად გამსახურდიამ მხოლოდ ანტისაბჭოური მოღვაწეობის ზოგიერთი ასპექტი აღიარა შეუდომად, ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი საქმიანობა მას არ უარყვია ტაქტიკური მოსაზრებითაც კი. და რაც მთავარია, "მონანიების" ფასად, (რაც ისეთი პიროვნების მხრიდან, როგორც ზვიად გამსახურდია იყო, არანაკლებ თავგანწირვას მოითხოვდა, და რაზეც ჭიუჭად სდუმან მისი მოწინააღმდეგეები), ქართული ეროვნული მოძრაობა არ დარჩენილა ერთდროულად ორივე დიდერის, -გამსახურდიასა და კოსტავას გარეშე.

დადგება დრო და მონანიების აპოლოგეტებს თვისას მიუზღავს ერი. ჩვენ კი, მოვიტანთ ცნობილი დისიდენტის, "მონანიების" მომსწრე გენერალ გრიგორენკოს სიტყვებს: "მჭერა, დადგება დრო, როდესაც ქართველი ხალხი ზვიად გამსახურდიასა და მერაბ კოსტავას თავისუფლებს ეროვნულ გმირებად შერაცხავს." ("თავისუფლების ტრიბუნა", N21, 05, 1978, პარიზი).

რაც შეეხება საქართველოს ეროვნულ გმირს მერაბ კოსტავას, იგი, საპატიმროდან განთავისუფლების პირველივე დღიდან კვდავ ამოუდგა გვერდში თავის სულიერ

ძმას, იმ დროისათვის უკვე აღიარებულ დიდერს საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლისა, - ზვიად გამსახურდიას.

1978. საბჭოთა დისიდენტთა ჯგუფთან ერთად, გამსახურდია წარდგენილია ნობელის პრემიის მაძიებლად.

1979 წლის მიწურული. გამსახურდია ბრუნდება გადასახლებიდან (კოჩუბეი, ნოღაის სტეპი) თბილისში. ამ პერიოდში სუსლოვი, ანდროპოვი და შვეარდნაძე იწყებენ კამპანიას აფხაზეთში აპარტიდული რეჟიმის შესაქმნელად; - აფხაზეთის ქართველობას მიძევადთა მდგომარეობა ემუქრება (1979 წელია ჯერ!) ზვიად გამსახურდია იწყებს აფხაზეთის ქართველთა უფლებების დამცველ მოძრაობას.

1981. ბრძოლის განახლება ეროვნული ტრადიციებისა და ზნე-ჩვეულებების დასაცავად (სწორედ ამ დროს აღმოცენდა ე.შვეარდნაძის განსაცვიფრებელი ღოზუნგები: "წარსულის მავნე ტრადიციებისა და ზნე-ჩვეულებების აღმოფხვრის შესახებ" და არანაკლებ "პატრიოტული", - "გადავაქციოთ საქართველო სოციალისტური ინტერნაციონალიზმის დაბოროტორიად!" (?!). გამსახურდია "საქართველოს მოამბეში" აქვეყნებს სტატიას "ზნეუთის ბრძოლა აღდგომის წინააღმდეგ", რომელშიც აქიდიკებს შვეარდნაძისეულ "მზეობებს" (ნათლობის მაგიერ), მიყვადებულთა ტრადიციული დღის ერთი კვირით გადატანას, საპარკვინო "თბილისობებს" და ამნაირს.

1981. დაპატიმრება (სხვებთან ერთად) "მცხეთობა-ზე", სვეტიცხოვლის ეზოში.

1983. გამოსცემს ჟურნალს "საქართველო", რომლის პირველივე ნომერი მთლიანად ეძღვნება "გეორგიევსკის ტრაქედიას" - (საქართველოს რუსეთის შემადგენლობაში შეყვანის დამაფიქსირებელი დოკუმენტი, რედ.) 2008 წ. თავის შესახვედრად გაშლილ არნახულ სამზადისს ხელის უფადათ მიერ. ქვეყნდება მეცნიერთა წერილები ამ საზარელი აღიანისს თაობაზე. ჟურნალის მეორე ნომერში ქვეყნდება მასალები ქვემო ქართლში ქართველი მოსახლეობის დისკრიმინაციის შესახებ ე.შვეარდნაძის რეჟი

მის მიერ.

1983-1987. რეგულარული კავშირი უცხოეთის რადიო სადგურებთან; მძღავრი კამპანია კოსტავას დასაცავად, რომელსაც გადასახდების ახალი ვადა დაუმატეს; ბრძოლა საეკლესიო სფეროში, რაც ორი ქურდი ეპისკოპოსის ეკლესიისგან განკვეთით დაგვირგვინდა.

1987. "დიდი ზვირთი". ბრძოლა კომუნისტთა ახალი, საქართველოსთვის მომაკვდინებელი პროექტის, - ტრანსკავკასიის მაგისტრალის გაყვანის წინააღმდეგ. გროვებზეა ხელმოწერები მოსახლეობაში, გამოიყვამა უურნალის საგანგებო ნომერი. კიდევ თითო სპეცამოშვება მიეძღვნა ილიას მკვლელობის სიმართლის დასადგენად გაშლილ საკვდევ სამუშაოებს და ერთი, - სტუდენტთა მხარდასაჭერად დავით გარეჯას პრობლემის გარშემო.

1988, ნოემბერი. შიმშილობის გამოცხადება კონსტიტუციაში საქართველოს სუვერენიტეტის მუხდის შენარჩუნების მოთხოვნით.

1989. საქართველოს სრული დამოუკიდებლობის მოთხოვნის მძღავრი აქციები მთელი საქართველოს მასშტაბით.

1989. 9 აპრილი - არა მხოლოდ გორბაჩევისეული "პერესტროიკის" ტეშმარტი არსის გაშიფვრაა, რაც გამომავარაუდა კომუნისტი-ბარბაროსების მიერ მოშიმშილეთა აქციის მონაწილე ახალგაზრდობის უმაგალითოდ სასტიკ უღეტაში, (რაც საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს 1989 წლ. რვა აპრილის საგანგებო სესიის დაუინებოთი თხოვნის შედეგად მოხდა, რედ.), არამედ თარიღიყაა ახალი ერის დასაწყისისა, რომელიც დაგვირგვინდა საბჭოთა კავშირის დანგრევითა და დეკლონიზაციის პროცესის ამჯარა დაჩქარებით მთელს აღმოსავლეთ ევროპაშიც.

1989 წლის 9 აპრილს ზვიად გამსახურდია უკანასკნელად იქნა დაპატიმრებული...

1990. ზვიად გამსახურდიას ხელმძღვანელობით ყალიბდება პოლიტიკური ბლოკი "მრგვალი მაგიდა", რომლის უახლოესი მიზანია საქართველოში არასაბჭოური, მრავალპარტიული არჩევნების ჩატარება, შემდგომ კი, - ბრძო

და ქვეყნის სრული დამოუკიდებლობისთვის.

1990 წლის 28 ოქტომბერს, ბლოკი "მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველო" იმარტვებს არჩევნებში ამომრჩეველთა ხმების 44% -ით (კომპარტია აგროვებს 30% დანარჩენი პოლიტიკური ბლოკები კი, - სუდ უმინიშვნილო რაოდენობას). საქართველო ხდება პირველი რესპუბლიკა გიგანტური იმპერიის რუკაზე, რომელშიც ეროვნულმა მოძრაობამ უსისხლოდ, კონსტიტუციური გზით დაამარცხა კომუნისტები.

1991.14 ნოემბერი. საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პირველ სესიაზე გამსახურდია არჩეულია საბჭოს თავმჯდომარედ.

1991.31 მარტი. რეფერენდუმი საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხზე. მოსახლეობის 99% აძღვეს ხმებს დამოუკიდებელ საქართველოს.

1991.9 აპრილი. ცხადდება საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა.

1991.26 მაისი. აღტერნატიული საპრეზიდენტო არჩევნები (6 კანდიდატი). ზვიად გამსახურდია აგროვებს ამომრჩეველთა ხმების 87 პროცენტს და ხდება საქართველოს რესპუბლიკის პირველი პრეზიდენტი.

"...შენ მართლაც რომ უახლოესი ხარ ყველა იმისა, ვინც ეზიარა ცოტად თუ ბევრად შენი პიროვნების განუმეორებელ ცეცხლს, და ვინც ეს ცეცხლი წაუკიდა თავის სულის პაჭრულს. შენ მართლაც ყველას მახლობელი იყავ ვინაიდან შენში ხედავდნენ ადამიანები თავიანთ უშინ აგანესს, შესაძლოა უფრო მკაფიოდ გამოხატულს, ვიდრე თავად გააჩნდათ. შენ დაამსხვრიე ის ბორკილები, რომ ეღსაყ ატარებდნენ სხვები...შენში ხედავდა ყველა თავის თავს ბორკილების გარეშე, და უთუოდ, ეს იზიდავდა ყველას. შენ ანსახიერებდი თავისუფლებას, რომელსაც ყველა მიუდგვის ცნობიერად თუ არაცნობიერად. შენ ცხოვრებისეული პარადოქსებით ამსხვრევდი მეშინური მორადის ღოგმებს, შენ, გარეგანად თითქოს ქაოტური, თავად იყავი უდიდესი შინაგანად მათგანნიშვნიანი და-და;შენ უარყოფით აძღიერებდი ჰოყოფას, შენ,თითქოსდა

მორჩვენებითი დისონანსი, თავად იყავი განსაყვიურებელი ჰარმონია... მახსოვს შენი თვადების ცეცხლი, მახსოვს შენი შეუდარებელი, ცასავით კრიადა ღიმილი, შენი გააფთრება, შენი მტექარება, მახსოვს ამავე დროს შენი დინჯი უესტები, რომელიც შენ გამშვენებდნენ როგორც ჭეშმარიტ იბერიელს. მთელი შენი ცხოვრებით შენ ახორციელებდი თავისუფლების იმპულსს, ხოლო შენი სიკვდილით გვიჩვენე ყველას მაღალი თავგანწირვის უნარი" (ზ.გ. "... მოსაგონარი", გვ. 55ა)

საქართველოში იწყება საბჭოური ინსტიტუტებისა და სტრუქტურების დემონტაჟი, - პროცესი ძაღვდ რთული და მტკიცუნელი. ამჟამად იკვეთება პრეზიდენტისა და პარლამენტის მიერ აღებული კურსი: - უკომპრომისო ბრძოლა ქვეყნის არამხოლოდ იურიდიული, არამედ ფაქტობრივი და მოუკიდებლობისთვის. მოსკოვის ყველა ქდა შეინარჩუნოს პოლიტიკური გავდენა საქართველოზე უშედეგოა; რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო ანიტებს "საოკუპაციო ჭარის" სტატუსს ქვეყნის ტერიტორიაზე დისლოცირებულ საბჭოთა ჭარს. პასუხად, რუსის ხელისუფალნი იწყებენ არნახულ მაშტაბის კამპანიას ურჩი პრეზიდენტის და მისი ქვეყნის წინააღმდეგ: - ძლიერდება ეთნიკური კონფლიქტების ხელოვნურად წარმოქმნის მცდელობები აფხაზეთსა და სა მაჩაბლოში; ეკონომიკური ზღოკადები; ცილისმწამებლური კამპანია პრეზიდენტის წინააღმდეგ; პოლიტიკურ პარტი ათა შორის კვბ-ს აგენტურის გააქტიურება; არასამთავრობო შეიარაღებული შენაერთების შექმნა და მათის მიერ მათი დაჯინანსება და ათასი სხვა.

1991.19 აგვისტო. რუსეთის პირველი "პუტჩი". საპარლამენტო ოპოზიცია ადანაშაულებს გამსახურდიას პუტჩისადმი დოიადურობაში. ამ აბსურდული ბრადებით ოპოზიცია იწყებს საშიშ პოლიტიკურ ავანტურას, რაც შემდეგამ საბედისწერო აღმოჩნდა ქვეყნისთვის.

რაც შეეხება იმ ფარსისადმი პრეზიდენტის დამოკიდებულებას, ის ნათლად გამოიხატა მისეულ შეფასებაში - "რუსთხელმწიფის სასახლის კარზე დადგმული სპექაკლი" იმ დროისათვის ერთადერთი ზუსტი ეს განსაზღვრება შემდეგამ პოლიტოლოგთა ტერმინოლოგიაში დამკვიდრა.

1991.2 სექტემბერი. ოპოზიციის პირველი სერიოზუ-

დი პროვოკაცია თბილისის "კინოს სახლთან".

1991.4 ოქტომბერი. სახელმწიფო გადატრიალების პირველი მცდელობა შეიარაღებული ოპოზიციის მიერ.

1991 დეკემბერი-1992 იანვარი. შეიარაღებული სახელმწიფო გადატრიალება, რასაც თან სდევდა უმაგალითო სისასტიკე და ბოროტება; პრეზიდენტისა და პარლამენტის დასახმარებლად გამოსული ასიათასიანი მანიფესტაციების დახვრეტები, დედაქალაქის დარბევა, დანგრევა და გადაბუცვა, ბანდიტიზმი და ძალადობა... ქვეყანა, რომლის დამოუკიდებლობა იმ დროისთვის სკნო უკვე ოქდაექვსამ ქვეყანამ, (და სწორედ ამიტომ ჩქარობდა წითელი ოპოზიციამ), ისევე "ძმური ოჯახისკენ" შეაბრუნეს.

სახელმწიფო გადატრიალება განხორციელდა კრიმინალური სამყაროს, რუსის სამხედრო ძალისა და სპეცსამსახურების მიერ საქართველოს პოლიტიკური პარტიები სა და ნომენკლატურული ინტელიგენციის აქტიური მონაწილეობით.

1992.6 იანვარი. პრეზიდენტის და მის თანმხლებთა გასვლა თბილისიდან აზერბაიჯანის გავლით სასომხეთში (იკუევანი); პრეზიდენტის სრული იზოლაცია და ცრუმასპინძლობა სომხეთის მთავრობის მხრიდან, რომელიც ემზადებოდა გამსახურდისა პუტჩისტებისადმი გადასაცემად...

1992.16 იანვარი. თავისუფალი ჩეჩნეთის პრეზიდენტის ჭ-დუდაევის ხელშეწყობითა და სომხების საავიაციო პოლკის პილოტის, ანზორ ბედიას სიმაძაცის წყალობით, გადადის ჩეჩნეთში, -ერთადერთ ქვეყანაში საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე, სადაც რუსის ჭარი არ იდგა.

1992.ნოემბერი. დევნილი პრეზიდენტის პირველი მოგზაურობა დასავლეთში. გამოსვლები ფინეთის პარლამენტში, ტიდევიზიით, პრეს-კონფერენციები.

26 ნოემბერს, გერმანიის ხელისუფალნი უარს უთხვდიან გამსახურდის ვიზის გაცემაზე ქვეყანაში შესასვლელად.

გერმანელი მეცნიერები და საზოგადო მოღვაწენი, რომლებმაც მიიწვევიდას მიემგზავრებოდა იქ გამსახურდის, პროტესტს აცხადებენ ამ გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით. მათ ხმას უერთდება ევროპარლამენტის ცნობილი დეპუტატი ოტო ფონ ჰაბსბურგი; გაზეთი "დი ველტ" აქვეყნებს წერილს, სადაც პირველად ევროპაში ამ დროის მანძილზე, ხაზგასმულია რუსეთის როლი საქართველოში მომხდარ სახელმწიფო გადატრიალებაში.

1992.1 დეკემბერი. ავსტრია. პრეზიდენტი გამსახურდის, უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარის მერაბ კვიციანი თანხლებით ჩადის ვენაში, - ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო საზოგადოების მინივეით. ვენაში გამართულ პრეს-კონფერენციებს ფართოდ გამოეხმაურა დასავლეთის პრესა, რადიო "თავისუფლების" რუსულმა რედაქციამ გადასცა ვრცელი ინტერვიუ დევნილ პრეზიდენტთან.

5 დეკემბერი. საფრანგეთის იმუამინდელი მემარცხენეთა სიცილიტური მთავრობა თავს იკავებს გამსახურდისთვის ვიზის გაყვამაზე. (თუმცა, ქართული ემიგრაციის დიდი ნაწილი დაბეჭდვით მოითხოვს ვიზის გაყვამას, ხოლო "გუმბავის" მაშინდელმა რედაქტორმა, ბატონ-მა გიორგი წერეთელმა პირადი თხოვნით მიმართა პრეზიდენტ მიტერანს)...

7 დეკემბერი. თურქეთის მთავრობა უარს აცხადებს სატრანზიტო ვიზის გაყვამაზეც კი პრეზიდენტ გამსახურდისს ჩეჩენეთში დასაბრუნებლად.

13 დეკემბერი. რადიოსადგურ "თავისუფლების" რუსული რედაქციის ცნობით, საქართველოს პროკურორი ბაღვაშივი აცხადებს პრეზიდენტის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრას და მოითხოვს, რომ ავსტრიის მთავრობას მიეცეს წინადადება პრეზიდენტის საქართველოს ფაქტობრივი ხელისუფლებისთვის გადასაცემად.

ყოველივეს ისიც უნდა დავუმატოთ, რომ პრეზიდენტის წარმომადგენლებმა ევროპაში მიიღეს რამდენიმე არაოფიციალური, (თუმცა, - დაუინფორმითი) "ჩრევა" მაღალი რანგის დიპლომატებისაგან, - გამსახურდისს სხვა გზა

არ აქვს, ან მოითხოვოს პოლიტიკური თავშესაფარი ევროპაში, ანდა, - დათანხმდეს მოლაპარაკებაზე ე.შევარდნაძესთან...

პრეზიდენტის ავსტრიაში ყოფნის რეგლამენტი საათებს-ლანით ვიხსენებ. კიდევ ერთი შეთქმულების წრე თითქმის შეიკრა... მაგრამ, როგორც მუდამ, მხოლოდ მან იყო და ის "ერთადერთი სვლა", ყველას და ყოველთვის რომ აოცებდა-ორ დღეში ზვიად გამსახურდია ჩეჩნეთში იყო.

აქტიური პოლიტიკური ცხოვრება გრძელდება. პრეზიდენტის მთავარი საზრუნავი დასავლეთი საქართველოა; აფხაზეთის ომი დოკტორ დასასრულს უახლოვდება, დღოდ ვიღათა რიყვი დღითიდღე იზრდება, გრძელდება ქართული მოსახლეობის გენოციდი...

1993. 20 ივლისს საქართველოს პრეზიდენტი მიმართავს აფხაზეთში მყოფ ქართველ მეომრებს: "...მე მოვუწოდებ აფხაზეთის ტერიტორიაზე დისლოცირებულ ყველა ქართველ მეომარს და მეთაურს, სრულიად საქართველოს მოსახლეობას, - არ დაემორჩილოთ ე.შევარდნაძისა და მისი კომუნისტური რეჟიმის ბრძანებებს. არ დათმოთ აფხაზეთის, - ძირძველი ქართული მიწის არც ერთი გოჭი... გახსოვდეთ, რომ საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო საზღვარი მდინარე ფსოვზე გადის!"

1993. 24 სექტემბერი. თითქმის ორი წლის დევნილობის შემდეგ, პრეზიდენტი ბრუნდება საქართველოში და სათავეში უდგება მრავალრიცხოვან დაშქარს. იგი მიმართავს შევარდნაძეს ნებაყოფლობით გადადგომისა და თავისუფალი საპარლამენტო არჩევნების ჩატარების წინადადებათ, სთავაზობს ხუნტას კონფლიქტის პოლიტიკური გზით მოგვარებას, რათა თავიდან იქნას აცილებული სა მოქალაქე ომი. ამავდროულად, თითქმის მთელ დასავლეთ საქართველოში აღდგენილ იქნა კანონიერი ხელისუფლება ყოველგვარი ბრძოლების გარეშე, პრეზიდენტის სამხედრო შენაერთები იკავებენ ფოთს, ოზურგეთს, დანჩხუთს, სამტრედიას... 14 კიდობეტი რჩება ქუთაისამდე. ქართველი ხალხის გამარჯვებას სუდ ერთი ნაბიჯიღა აკლია.

1993. 9 ოქტომბერი. ე.შევარდნაძე, როგორც იქნა, აღწევს სანაღელს, - მას ეძღევა სამუადება "დახმარე

ბისთვის” მოუხმოს საქართველოს ოდითგანდედ სუდთამხუ
თავს, რუსსა და მის სადღათს. და ისიც, ჩექმის ბრახ
უნითა და იარაღის უღარუნით, კვდაც მიუჭდა ”უმცროსი
ძმის” ასე მონატრებულ თბილ კერას.

იმ კერას, სადაც მის უპირველეს ჭირისუფადს აღარ
დაედგომებოდა...

”...კიდევ ერთი სისუსტე გვიჩვევია ადამიანებს:
როდესაც ჩვენს გვერდით უჩვეულად ადამიანი დადის,
ჩვენ მუდამ მისი ”ჩვეულებრივი” შგრიხეების ძებნი-
თა ვართ გართუნნი, ხოლო ყოველივე ის რაც გვეუცხო
ება მასში, გვსურს ”უცნაურობას”, ან ” პოზას” მი
ვანწეროთ. თუმც, ერთი რამ გვათავისუფლებს ხოლმე
ამგვარი ფილისტერული ახლმხედველობისგან: ეს არის
სიკვდილი ამ ადამიანისა...”.

(”...მოსაგონარი”, გვ. 553)

* * * *

PS. ვერაფერი გითხარით დასამშვიდობებდად, ბატონო
პრეზიდენტო, შენი სახედის დამწუხრებულმა მატარ-
ებლებმა. ვერაფერი, რამეთუ შენ ყველაფერი სთქვი სა
ქართველოს ცაზე თვალისმომჭრელი სხივივით გაედვებუ-
დი შენი სიციოცხლით, ზვიად!

გუშაგი

კვირას, 29 იანვარს, პარიზის წმინდა ნინოს ქართულ ეკლესიაში შესდგა საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდიას სულის მოსახსენიებელი პანაშვიდი, რომელსაც დაესწრო პრეზიდენტის ვაჟიშვიდი კონსტანტინე ოჭახიშვილი, ქართველობა გერმანიიდან, შვეიცარიიდან, ბელგიიდან, ავსტრიიდან, ამერიკის შეერთებული შტატებიდან, ჰოლანდიიდან, ინგლისიდან; პრეზიდენტი გამსახურდიას ფრანგი თაყვანისმცემლები. სწორავდა მამა არჩილ დავრიშაშვილი.

* * * *

ნუ შევურაცხყოფთ ჩვენი ნათლობის მადლს...

ჩემო საყვარელო თანამორწმუნეო!.

ამიერიდან, საქართველოს ეროვნული დროშა ძაძვებით შეიძლება. არა მხოლოდ ორმოცი ღლით ან ერთი წლით, როგორც წესია ჩვეულებრივად, არამედ სამუდამოდ, რადგან ღღეს ჩვენი სამშობლო დასტირის და გღოვობს მხურვალე პატრიოტის, დახვეწილი ინტელიგენტის, პატროსანი და პირდაპირი ადამიანის უწყადობედ სიკვდილს. და, რაჟ კიდევ უფრო შემზარავია, - ჩვენი ქვეყნის კანონიერების, მისი სინდისის, მისი ღირსების შეღახვასა და შეურაცხყოფას. ქართველი ხადხის მომავლის იმედის სიმბოლო, საქართველოს პირველი და ჯერ-ჯერობით ერთადერთი თავისუფლად არჩეული პრეზიდენტი მოკლეს სასირცხვილოდ. მისი ნაწამები ცხედრის წინ ქელს ვიხრით და მადლობას ვუცხადებთ მას.

მადლობას ვუცხადებთ, რადგანაც, ახადგაზრდობიდან დაწყებული მისი უანგარო და დაუზარედი საქმიანობით, ზრუნვით, მან გამოალვიდა ოქიან და ოქუდაათიან წლებში სისხლსა და მიშში ჩახრჩობილი ეროვნული მოძრაობა

ჩვეთვის, ქართული ეროვნული ემიგრაციის შვილები სათვის, მისი ხმა მოგვესმა, როგორც ერთადერთი ხმა, რომელიც შორეული სამშობლოდან, ათეული წლების სამართისეული მდუმარების შემდეგ, გვაგონებდა და აღვიძებდა ჩვენში ჩვენი მამებისა და პაპების იმედებს და იდეალებს.

მადლობას ვუცხადებთ მას, რადგან მაშინდელი მისი მოღვაწეობით, მან საბჭოთა კავშირის მიერ დატყვევებ

ურ ქართველ ხალხს სინდისი და ღირსება შეუნარჩუნდა.

მადლობას ვუცხადებთ, რადგან მან გამოაფხიზდა და თვადები აუხიდა იმ ნორჩ და გამოუყვად ეროვნული მოძრაობას, რომელმაც შემდეგ, მისი მეთაურობით მიაღწია საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენას.

მადლობას ვუცხადებთ ჩვენი მამების უსაყვარდესი და ნანატრი ზა მათისს, - დამოუკიდებელი საქართველოს აღდგენისათვის, მისი სახელოვანი და ნანამები სამეფო რიგების, ღერბისა და ჰიმნის დაბრუნებისათვის.

მადლობას ვუცხადებთ მას, მისი, სამშუბაროდ, ხან მოკლე ხელისუფლებისათვის, რომელიც წარმოადგენდა შედარებით შვეების და ამოსუნთქვის მოკლე შუადღეს ჩვენი წამებუდი ხალხის უბედურებაში.

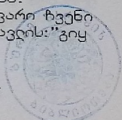
მადლობას ვუცხადებთ და ვიხრით ქედს მისი ხალხის ადმი უსაზღვრო თავდადებისათვის, რომელსაც დასასრულ სიყოყნად შეესწირა.

ჩემო საყვარდლო თანამემამუდენო, რაც უნდა ძნელი და მტკიცენული იყოს ჩვენთვის დღევანდელი განცდა, არ უნდა მივეცეთ სასოწარკვეთილებას. ერთი კაცის სიკვდილი, რაც უნდა სახელოვანი და მნიშვნელოვანი ადამიანი იყოს, ვერ ჩაახრჩობს ჩვენი ხალხის საუკუნების მანძილზე დამტკიცებულ მისწრაფებას დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებისაკენ. ბრძოლა გრძელდება განმრთელბუდი, თავისუფადი, ყვედასათვის შემწყნარებელი საქართველოს სახელმწიფოს აშენებისათვის; ყვედა მისი შვილების სასარგებლოდ, რა წარმოშობისაც უნდა იყვნენ ისინი: ქართვედი, ოსი, აფხაზი, სომეხი, თათარი ებრაედი, რუსი თუ ბერძენი.

ჩემო საყვარდლო თანამორწმუნენო, ავ-ბოროტმა დროებამ დათესა როგორც ჩვენს სამშობლოში, ისე ჩვენს სამრევლოს წევრებს შორის უაზრო და ძაღზე საშიში შური, ქიშკობა და გაუგებრობა.

მთედი ჩემი რწმენით ქრისტეში და სიყვარულით თვი თეული თქვენთაგანის მიმართ, გენვენებით, - ნუ დაივიწყებთ ერთად განვიდი გზას, ჩვენს მეგობრობას, ნათესავობას, ახლობლობას, საერთო რწმენას დმერთში და ჭეშმარიტ ერთგულებას საქართველოსადმი. ნუ შევეურაცხვ-ჰყოფთ ღმერთს, ნუ დავივიწყებთ მის მცნებას.

იესო ქრისტე, უფადი, ღმერთი და მაცხოვარი ჩვენი ერთადერთი სასოება და იმედი ჩვენი გვასწავდის: "გიყ"

ვარდეთ ერთმანეთი... როგორც მე შეგიყვარეთ, თქვენც ისე გიყვარდეთ ერთმანეთი. ჩემი მოწაფეები რომ ხართ იმით გაიგებენ ყველანი, თუ სიყვარული გექნებათ ერთ მანეთს შორის". ნუ შევეურაცხვყოფთ ჩვენი ნათლობის მაღღს... აზრთა სხვადასხვაობა საჭიროა, მაგრამ თან უნდა ახდეს ერთმანეთის პატივისცემა. გვერდზე გადავლოთ ჩვენი ქედმაღლობა, სიყვარულით და შემწყნარებლობით შევხედოთ ერთმანეთს. ვუყუროთ ერთმანეთს ჩვენი საკუთარი დადებითი თვისებების სიმამლიდან, დავაძალოთ თავს და დავინახოთ ჩვენში ჩვენი ნაკლები და მოყვასში მისი სიკეთე. გამოვფხიზღდეთ, გვეყო ამდენი შუღლი და უბედურება. დღეს როგორც არასდროს, სჭირდება ჩვენს სამშობლოს ჩვენი ერთმანეთთან შერიგება და დაახლოება.

ჩემო საყვარელო ძმამ კონსტანტინე, გლოვობ, დასტორი საყვარელო, გულთბილ და ყურადღებიან მამას;

შენ, ქაღბატონ მანანას და ყველა თქვენი ოჯახის წევრებს გეხვევით, გიყვარებთ თანაგრძნობას და გიმეურებთ პავლე მოციქულის ნუგეშის მომცემ, თქვენთვის, რა თქმა უნდა, კარგად ცნობილ სიტყვებს:

"გვსურს იყოფეთ, ძმებო, სიმართლე განსვენებლთა შესახებ რათა არ იწღვროთ სხვებივით, რომელთა იმედი არ გააჩნიათ. ვინაიდან, თუ გვწამს, რომ იესო მოკვდა და აღსდგა, მაშინ ღმერთი იესოში გარდაცვალებულბსაყ მოიყვანს მასთან ერთად..."

ჩემო საყვარელო, სიკვდილი ჯი არ გვაშორებს ერთმანეთისგან, რაც გვთიშავს ერთმანეთისგან, ეს არის ცოდვა და სიბოროტე. ღმერთმა მოგვცეს ძაღა, რომ დავთრგუნოთ ეს სიბოროტე და დავუახლოვეთ ერთმანეთს საქართვედოს ყველა შვილების საკეთილდღეოდ.

...ჩვენგან განსვენებულ, გმირულად დაღუპულ საქართვედოს პრეზიდენტს, მონას ღვთისა ზვიადს და ყველას მასთან ერთად დაღუპულს ღმერთმა მისცეს ნუგეში და მყუდრო, მშვიდი და ნათელი განსასვენებელი...

მამა არჩილ დავრიშაშვილი

29 01 1994. პარიზი, შმ. ნინოს ეკლესია

ოთარ ზურაბიშვილის გამოსათხოვარი სიტყვა, წარმოქმნილი 1994 წლის 29 იანვარს პარიზის წმ.ნინოს ეკლესიაში პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას პანაშვიდზე

ჩემო ძვირფასო ზვიად!

ქართულ ეკლესიაში, - უცხოობაში მცხოვრებ ქართველთა ეკლესიაში, სადაც ყოველთვის დოკუმენტდნენ საქართველოსთვის მებრძოლ გმირთა სულებისათვის, გიხდით დღეს პანაშვიდს შენ, ჩვენი სამშობლოს პირველ პრეზიდენტს, პირველ ოფიციალურ პანაშვიდს შენი გარდაცვალებიდან ოცზე მეტი დღის შემდეგ...

საქართველოსთვის ბრძოლის გზა შენ ჭერ კიდევ სიყმაწვილეში აირჩიე.. უკვე მაშინ იცოდი, რომ სიყოყმის ბოლო წუთამდე იბრძოდებდი შენი სამშობლოს დაკარგული ღირსების აღდგენისათვის იმ დიად პიროვნებათა კვადრატად, რომელთა თავგანწირვის წყალობით:

კოდხეთმა გაუძლო რომაელთა შემოტევას;

იხსნა თავი არაბთა უღდიდან;

განთავისუფლდა მონღოლთა ბატონობისგან;

კვლავ აღსდგა მკვდრეთით სპარსებისა და თურქების მიერ დატოვებული ნაფერფდარიდან;

ჩვენი საუკუნის გარიჟრაჟზე განდევნა რუსები;

და ბოლოს, საბჭოთა იმპერიის ბორკილებიქ დაასხვრია.

ჭერ კიდევ ჭაბუკმა, შენ საქართველო აირჩიე, რითაც დაუპირისპირდი შენს თანამედროვეთა უმრავლესობას, - იოღად შეგუებულს კომპრომისს, სიყრუესა და ორპირობას. შენ მთელი შენი არსებით ჩაერთე ამ სამკვდრო-სა სიყოყმელ ბრძოლაში ჭერ მარტო, ხოლო შემდეგ კი, შენ დიდ თანამოაზრე და მომავალ თანამებრძოლ, - მერაბ კოსტავასთან ერთად. შერაბთან, რომელსაც არ აგემეს გამარჯვების სიხარული...

შენ ყველგან ეძებდი თანამოაზრეებს და პირველმა და ამყარე კავშირი ქართულ პოლიტიკურ ემიგრაციასთან მიუხედავად "რკინის ფარდისა", იმ ემიგრაციასთან, რომელიც იყო სიმბოლო ბრძოლისა, რომელსაც შენ ეწეოდი.

შენი წყალობით, 1975 წლიდან გაება ხიდი საქართველოსა და უცხოობაში მცხოვრებ ქართველობას შორის, - ქართული ემიგრაციის მესამე თაობასთან, რომელიც, მაშინ ჭერ კიდევ სულ ნორჩი, საქართველოში არა ზღაპრულ და საოყნებო ქვეყანას ხედავდა, არამედ ქვეყანას, სადაც შენ იბრძოდი მისი ღირსების აღდგენისათვის, ქარ

თუდი ენის, ქართველი კაცის უფლებებისათვის. და ამ ბრძოლით შენ საქართველო დამოუკიდებლობის აღდგენამდე მიიყვანე.

არასოდეს დავივიწყებთ ტანჯვისა და მარტვილობის იმ გზას, რომელიც შენ განვდე და რომელიც შენს ბრძოლას მუდამ თან ახლდა. შენ გაიმარტვე და ბედნიერი, შენს ხაღხს ხედავდი შენს გვერდით. სწორედ ეს იყო გაუგებარი დასავლეთისთვის: ხაღხის ასეთი სიყვარული და თავი ვანისცემა... ქართველ ხაღხთან ერთობა, მასთან ყოფნა ჭირში და ღბინში იყო შენთვის უდიდესი ბედნიერება.

ხაღხია ქართული სულის მატარებელი, მის მიერ დაღვრილი სისხლით იწერება საქართველოს ისტორია, ის ხაღხი, ვინც შენ ამოგიგვა გვერდში და "მრგვალი მაგიდას" ძირითადი ბირთვი შექმნა. მათ უნდა უმაღლეს ქართველი ხაღხი თავისი დამოუკიდებლობის აღდგენას. მაგრამ, შენ კარგად იცოდი, რომ სხვა, კიდევ უფრო სასტიკი ომი იწყებოდა შენსა და შენი საქმის წინააღმდეგ. და ის დროც დადგა;

როცა ბოროტებამ ჭეშმარიტებაზე იზეიმა;
 როცა სისხლიანი პუტჩის მოსახდენად "დემოკრატიული" ღოზუნგები მოიმარტვეს;
 როცა ქართველთა სისხლის დასაღვრელად "მხედრობნი" შექმნეს;

როცა "მშვიდობის დასამყარებლად" რუსის ჭარი მოიწვიეს;
 როცა ქართველი კაცი დაამშოეს, საკუთარი მიწა-წყლიდან აჭყარეს და, ხედაწვიდრი, დააყენეს მსოფლიოს გზაშესაყარზე...

ის დროც დადგა, როცა სიკვდილი, საზარელი პოლიტიკური მკვდელი უკანასკნელ იმედს გვიკლავს, მაგრამ, ამავე დროს, აღვიძებს ყოველ ჩვეთაგანში კიდევ უფრო დიდი პასუხისმგებლობის გრძნობას შენს წინაშე, რაც მომავალი იმედის საწინდარია.

ზვიად! შენ წაგართვეს სიყოყმად;
 ზვიად, შენ ტანჯული სხეულიც კი წაგართვეს;
 ზვიად, დაე, მიშვიდად იყოს სუდი შენი!

მედეა თუმბალიშვილის გამოსათხზავარი სიტყვა

..სიტყვა მართლაც რომ უძღურია გამობატოს ის გან-
ცდა, ის ტკივილი, ის სასომარკვეთილება, რომელსაც
ჩვენ დღეს განვიცდით...

რა საოცარი ბედი ჰქონია ჩვენს პრეზიდენტს და მას-
თან ერთად, - ქართველ ერს, რომელსაც, ყველაფერთან
ერთად იმის უფლებაც კი წაართვეს, რომ თავისი უსაყ-
ვარდესი და უერთგუდესი შვილი, - ჩვენი დიდი ზვიად
გამსახურდია დაიტიროს და მიიზაროს დასაკრძალავად.
ასე შავი დღე იშვიათად თუ გასთენებია საქართველოს
და, სწორედ ამ დღეს, მადლობას გიხდით თქვენ, ჩემო
ძვირფასო თანამემამულენო... მადლობას, რომ თქვენ,
ქართული ემიგრაციის სამწუხაროდ არცთუ მრავალრიცხო
ვანმა, მაგრამ რჩეულმა ნაწილმა, შესძელით ერთგუდ-
ნი დარჩენილიყავით თქვენი მამების წმინდათა წმინ-
და იდეალებისა. მადლობელი იმისთვისაც, რომ თქვენ
ზვიად გამსახურდია მიიღეთ და იწამეთ როგორც საქარ
თველოს მონობისადმი შეუპოვრობის სიმბოლო.
მერწმუნეთ, რომ ქართველი ხალხი არასოდეს დაივიწყ-
ებთ თქვენს ღვაწლსა და ამაგს...

* * * *

ვაი, რა კარგი საჩინო...

თებერვლის სუსხიანი დღე. ჩეჩნეთის დედაქალაქი;
გაცრეცილი ცა...თოვდ-ჭყაპი...დიდი მოედანი ქალაქის
ცენტრში...

მოედანზე ხალხი, ზღვა ხალხი. ტრიბუნაზე გამომს-
ვდელები ენაცვლებიან ერთმანეთს, ისმის შეძახილები,
აქა-იქ, - ნაღვლიანი, თუშურის მსგავსი მღელოები,
პრეზიდენტ დუდაევის ნაქანდაკები სახე...

მარსულს იხსენებენ, დაღუპულთ, სამშობლოსაგან მო-
წყვეტილებს იგონებენ და ფიცს დებენ ერთ მუშტად შეკ-
რულნი, გადამთიდის ვერაგ ხიშტს წყევდიან, რისხვას
მიაკებენ მტერსა და მომხდურს. არწივებივით ვაჟკაცე-
ბი საბრძოლო ნაბიჭით მოდიან, დედები დოცავენ, ამბ-
ნევენ...

ხალხი, ხალხი...

მოედანზე ორი დროშაა აღმართული, ორი დროშა: ერთი

ჩეჩნეთის, მეორე-საქართველოს, შავი ბაბთით შემკული საქართველოს დროშა. იქვე, კუთხეში, ამ პატარა, გაუტყეხელი ხაღხის სამხედრო აღდუმს უყურებენ პრეზიდენტის დასატირებლად ჩამოსული ცრემლმორეული ქართველები; სტირიან თავიანთ თავს, სტირიან თავის სამშობლოს, ფეხქვეშ გათელიდ ეროვნულ სიამაყეს, აობრებულ სახეებსა და გაყიდულ მიწა-წყალს, და სრულად შეიგრძნობენ იმ სირცხვილს, რომელიც ვერ ასცდათ, იმ დანაშაულს, რომელსაც ვერ აპატიებენ თავიანთ თავს.

“ვაი, რა კარგი საჩინო, რა ავად მიგჩინესო, ბოროტისაგან კეთილი შურით ვერ განარჩიესო...”

გლოვობს ჩეჩნეთი, გლოვობს კავკასია...

აი, გაისმა საქართველოს ჰიმნი. ზვიად, შენ დაუბრუნე იგი ქართველ ხაღხს!

აი, აფრიადდა საქართველოს დროშა. შენ დაუბრუნე ქართველებს ისიც, ზვიად!

აი, შვიდქიმიანი ვარსკვლავი წმინდა გიორგის ბატონით... რომელი ერთი, ზვიად!

ისმის “შავდეგო”, “ჩემო კარგო ქვეყანავ”. ღვანდელი, ნაცემ-ნაგვემი ქართველები, შორეული ქალაქებიდან ჩამოსულნი, შვიდმკვდარი მშობლები და მისტირიან თავიანთ იმედს...

—“ვაი, ზვიად!, გასკდა ეს გული, მეტი აღარ შემოძლია! ხმით ნატირადი გეკუთვნის, ხმით უნდა დაგიტირო”...— მოსთქვამს სვანი ქალი. ვის დაუტოვე, ზვიად, “შავდეგო”, ვის? ერთი—ორ სიტყვას სვანურადაც გატყვი, შენ ხომ ყველა კუთხე ერთნაირად გიყვარდა, ჩვენო ტანტულო პრეზიდენტო...”

მართლაც ტანტულო, მაგრამ მაინც დაუმარცხებელი პრეზიდენტო!

დაჩოქიდი მოსთქვამს სამეგრელოდან ჩამოსული შავო სანი. ერთდროულად ეს კვნესაც არის და უზენაესი სიმღერაც, მედოიური გადობაც და სურის განწირული ამოძახილიც.

“შენ ყველა კუთხე ერთნაირად გიყვარდა...”

მარმარილოს დარბაზში “მიქედანტელის კუშიტ დავითი ვით” იცქირება სურათიდან საქართველოს პირველი პრეზიდენტის. და მოდის ზღვა ხაღხი, დიდი და პატარა, მოაქვთ ყვავილები, ხედს გვარამივენი, —“ჩვენ თქვენთან ვართ”...

როგორ აყვარებიხარ, ზვიად!

–“მადლობთ, რომ ჩამოხვედით”, – გულში ხანჭადივით გვესმება ეს სიტყვები. ვაი, სირცხვილო!

–“იყოთ, რა პრეზიდენტი გყავდათ?!” – გვეუბნებიან ქრემდმორეუდნი.

ვერ გაგიფრთხილდით, ვერ დაგიცავით...

– მტერს ქრემდი არ დაანახოთ, – გვეუბნება ღუდავე- ის ძმის ცოლი, – 18 წლის ვაჟკაცი მომიკრებს და ერთი არ დამიკვნივსია, მტერი არ გამიხარებია. კიდეც სამი ვაჟი მყავს, თუ საჭირო იქნა, სამივეს შევწირავ ჩემს ქვეყანას, ჩემს პრეზიდენტს!.. ვუსმენთ გამოცხადებები და გვჭერა, – ამ ხადხს ვერავინ დააჩოქებს!

–“ხადხის პრეზიდენტი იყავი, ზვიად, ხადხის პრე- ზიდენტი, – დასტირის მისი თანამეცხედრე, – ეს ვერ გაპა ტიეს, სიყვარული ვერ გაპატიეს, ერთგულება ვერ გაპა ტიეს...”

მართლაც რომ ვერ აპატიეს... კიდეც ბევრი რამ ვერ აპატიეს: ნიჭიერება ვერ აპატიეს, განსწავლულობა ვერ აპატიეს, ოჯახის შვილობა ვერ აპატიეს, პირდაპირობა ვერ აპატიეს, რწმენის ურყეობა ვერ აპატიეს, “ზიღნთ რომ არ შეეკრა ზავითა”, – ის ვერ აპატიეს...

და იგი, როგორც ამას დიდი მამულიშვილი, ან განს ვენებუდი გიორგი წერეთელი აღნიშნავდა, “დონ-კიხოტი ვით, გაძვადტყავებული როსინანტიო, შეეკადა წინ აღს ღგომოდა უზარმაზარ ფარულ და ამკარა შეთქმულებას”. * დიახ, იგი წინ აღუდგა მსოფლიო შეთქმულებას თავისი ქვეყნის გადასარჩენად და... არ აპატიეს.

არ აპატიეს ათასი ჯურის ფარისვედებმა და ფდილებ მა;

უმეყარმა პოლიტიკანებმა და ეროვნებადაკარგულმა კაცუნებმა;

გაქსუებულმა სიბარიტებმა და ზნეობანაშდირმა სნო ბებმა;

გაჩარჩებულმა ხედოვნების მუშაკებმა და დაზღანდა რა კადმოსნებმა;

დამსჭერი სამსახურების გამოყვდიმა პროფესიონად- ებმა და “საზოგადოების წრიდან” გამოსულმა მოხადისუ კადათებმა...

“...უძვედეს მიწაზე ვცხოვრობთ, უძვედესი ხადხი ვართ, დიდი სუდიერი მისიის მატარებდნიო” და ტყვი- ვი დაუშინეს, – ფაშიზმს ქადაგებსო, რეებს დაპარაკო

ბლო, ჩვენ ერთი უბრალო ერი ვართ, ობოლი და უპატრო-
 ნო, მიუდამ ასე უნდა ვიყოთ, სხვისი, დიდი ერების თვა-
 ღში შემყურე, სამათხოვროდ ხელგანვიდოდი... და, ..წმი-
 ნდა წინოს ქვეყანაში, უცხო ქვეყნებიდან ჩვენს "მო-
 საქცევად" ჩამოსული მისიონერები გვასწავლიან ქრის-
 ტეს სჯულს...

"...მინას მოუფრთხილდით, ენას მოუფრთხილდით, სა-
 ქართველო ვისაც უყვარს, ყველა შეიყვარეთ, მტერი და
 მოყვარე გაარჩიეთო"... და სხვა ერების სიძულვილი და
 აბრაღეს...

"...ზარაბას გზით არ იაროთ ქართველებმაო"... და
 ვაი, რომ გავყვევით ამ გზას!...

"-არ იტიროთ, იგი უკვდავია", გვეუბნება სანდომი
 ანი ჩეჩენი ქალი, - იღაპარაკეთ მასზე როგორც ცოცხად
 ზე, ისე იღაპარაკეთ!".

ზვიად გამსახურდიამ კიდევ ერთხელ დაგვანახა, რა
 შესძლებია, რა ცუცხელი დაუნთია თავისუფლების მოყვარე
 მოძმე ხალხში, ზოგიერთი ჩვენი წინაპრის სირცხვილიც
 მოუწმინდია ჩვენთვის, - "დიდი მოაზროვნე, გმირი, კავ-
 კასიის განმანთავისუფლებელი" - გვესმის ყოველი მხრი
 დან. და, საკუთარ სამშობლოში დევნილნი, სიამაყის
 გრძნობით ვიცსებით, თავს მაღლა ვწევთ!

- როგორ ჰყვარებიხართ?

ვაი, მას, ვისაც ყურნი ასხიან და ვერ ისმენს...

ვაი, მას, ვისაც თვადნი აქვს და ვერ ხედავს...

ვაი, უმეყარნო, "იზოდაციონიზმსა" და "სეპარატიზმ
 ში" რომ სდებდით ზრადს, სხვა ერებისადმი შეუწყნარე
 ზღობას რომ სწამებდით, ერთი გენახათ, რა ამაყად მი-
 დოდა წინოს ჭვარი ჩეჩენეთის მინაზე, როგორ ყედიდა
 ოზდენენ ყვავილებისგან შეკრული უღამაზესი ჭვრები, რო-
 გორ მიჰყვებოდნენ პროცესიას დარახტულ ცხენებზე შემ
 ჭდარი ჩოხოსანი კავკასიელი რაინდები და მაშინ ნახა
 ვდით ნამდვილ ზეობას სიყვარულისა, ურთიერთპატივის-
 ცემისა, სიმართლისა, ძმობისა და შემწყნარებლობისა,
 სხვისი რელიგიის პატივისცემისა და საკუთარის სიყვა-
 რულისა!

იქ, ჩეჩენთში მივხვდით, თუ რატომ არ სჭერა ქართ
 ვედ ხალხს ზვიადის სიკვდილის. იქ გავიგეთ, თუ რატ-
 ომ ელოდება მას საქართველოში დევნილი და ტანჯული,
 დამყირებული, მაგრამ მაინც ძლიერი, გაუტყეხელი ქართ
 ველობა.

ზვიად გამსახურდიას სიკვდილი ვერას დააკლებს,
მან დიდი ხანია უკვდავებაში შეაბიჯა!

ცისია გოგოლაძე
თბილისი, 02 94

* * * *

ჩეჩნეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტის
ჯოხარ დუდაევის სიგყვა,
თქმული ზვიად გამსახურდიას დაკრძავისას

დღეს ვკრძადავთ საქართველოს რესპუბლიკის პირვედ
პრეზიდენტს ზვიად გამსახურდიას, ჩვენი დროის ერთ
-ერთ უდიდეს პიროვნებას.

ძნელია მის საფლავთან დგომა. და კიდევ უფრო ძნე-
ლი,-სიგყვის წარმოთქმა, რადგან ვერავის მიმართავ
თანაგრძნობისთვის მთელს კავკასიაში, მიუხედავად
იმისა, რომ ჩვენი დღევანდელი ტერიტორი მთელი კავ-
კასიის უბედურებაა არის.

ჩემს თავსაც ვსტირი დღეს, ვინაიდან მე დავკარგე
დიდი მასწავლებელი,ღირსეული თანამებრძოლი და ერთ
გული მეგობარი. საქართველოს ერთმა გრავედამ მეო
რეც მოიგანა,მე გულწრფელად თანავუგრძნობ ქართვედ
ხადხს, რომედსაჲ იმისი უფლებაც კი არ აქვს დღეს,
რომ უღირსედესი თავის შვიდთაგანი დაიტიროს თვი-
ლი წესისამებრ და მიიზაროს სამუდამო განსასვენებ
დად. და ეს არის ორმაგი გრავედია ქართვედ ერისა.

ზვიად გამსახურდია ვადის გარეშე წავიდა ამ ქვეყ
ნიდან. მთელი მისი ცხოვრება იყო უკომპრომისო ჭი-
დიდი საქართველოს, კავკასიის ღირსების აღდგენისა
და თავისუფლებისთვის. და მისი ბოლო ნაბიჯიც,-ნა-
ბიჯი უკვდავებაში იყო ნაბიჯი უმაღლესი ზნეობისა
და თავგანწირვის. დიახაჲ,მან გასწირა თავი, რათა
შემწყდარიყო სისხლისღვრა უთანასწორო ბრძოლაში,
შესწირა თავი მის ხადხს ამ სიგყვის უზენაესი მნი
შვნელობით.

ის, რომ კავკასიის დიდი შვიდი დღეს ჩეჩნეთის მი
წას ბარდება, კიდევ ერთი ზეციური დასტურია იმისა
რომ ჩვენი ტანჯული, წმინდა მიწა კურთხეულია ღმერ

თის მიერ და ჩვენ ზედნიერები ვართ, რომ ამ გენიალურმა პიროვნებამ დროებითი ნავთსაყუდელი სწორედ ჩვენი დიდი წინაპრების ძვაღთშესადაგში ჰპოვა...

დადგება დღე და საქართველოც, კავკასიაც და მთელი კაცობრიობაც გაიცინობიერებს დღევანდელი დანაკარგის მნიშვნელობას. და ის დღე შორს როდია.

სამარადისო დიდება ზვიად გამსახურდიას უკვდავ სახელს.

სამარადისო დიდება მის საქმეს.

* * * *

გლეჯის ზარი

აღარ გვყავს ზვიად გამსახურდია, — თავისუფალი საქართველოს პირველი პრეზიდენტი, ურტყულოთა მიერ სამშობლოდან გაძევებული და სამართლიანობის აღდგენისათვის თავდადებული მებრძოლი, დიდი ჰუმანისტი და მოაზროვნე, კაცი, რომელიც კარგა ხანია იქცა თავისუფლებისათვის ბრძოლის სიმბოლოდ.

როდენ სამინდელი აღმოჩნდა საქართველოსთვის მეოცე საუკუნე: ასწლეულის გარიჟრაჟიდან შვიდი წლის შემდეგ, ყაღბი სოციალისტური ინტერნაციონალიზმითა და ეროვნულ-ნიჰილისტური ნაბოღვართი ტვინგახევებულ ქართველთა ბრძანებით მუხანათურად მოკლეს დიდი იღია ჭავჭავაძე. გამოხდა ხანი და მაშინ, როდესაც ამ წყველი საუკუნის ჩასვენებას შვიდი წელი გვამორებს, "ჩრდილოეთიდან ამომავალი მზით" ტვინგახევებულმა ჩვენმა თვისტომებმა ვერაგულად მოკლეს დიდი ზვიად გამსახურდია, დიდი ზვიადი.

ღიახ, გავა ხანი და ზედკრული საქართველოს ისტორიაში დიდი დავითის, დიდი იდიას გვერდით სწორედ ამ სახელით შევა იგი. ასე მოიხსენიებს მადლიერი ერი, ყოველი საღადმოაზროვნე ქართველი და კავკასიელი ჭეშმარიტად ეროვნულ გმირს, მოიხსენიებს მანამდე, სანამ უკანასკნელი ნაღდი ქართველი შემორჩება ამ ღვთიკურთხეულ მიწა-წყალს, რამეთუ ზვიადის დიად სუღს, მის მიერ დაწყებულ დიად საქმეს, მის მიერ გამოღვიძებულ ეროვნულ "მე"-ს დასამარება არ უწერია!

.....

ხოტყიღ ვეზხოვებით რა დიდ მამულიშვიღს, არ

შეიძლება ქედი არ მოვიხაროთ გმირი ჩეჩენი ხადბ-
ის, იჩქერიის გმირი წინამძღოლის წინაშე, რომედ-
თაყ მაღლა, შეუბღადავად ატარეს ძმობისა და მეგ-
ობრობის სწორუპოვარი ჩანჯი; თაყვანს ვუკემთ წმინ
და მიწას, რომედმაყ დროებით მიიზარა კავკასიის
უგვირგვინო მეფის დაღიღი სხეული.

თქვენს წმინდა სახედს, თქვენს ნამოღვაწარს არ-
ოდეს დაივიწყებს ქართველი ერი, სრულიად კავკასია,
ბატონო ზვიად!

საქართველოს ჰელსინკის კავშირი
(მოგვანაშობა ბ-მა ღევან ურუშაძემ)

* * * *

...მიმაჩნია, რომ როგორც ეროვნულ მოღვაწეს,
ზვიად გამსახურდიას დიდი დამსახურება მიუძღვის
თავისი ქვეყნის წინაშე. ის იყო მისი საქართვე-
ლს პირველი პრეზიდენტი და თავდაუზოგავად იზრ-
ძოდა ქვეყნის დამოუკიდებლობისთვის. მე მასთან
ხშირად მქონია კამათი, მაგრამ უდავოა, რომ ზვი
ად გამსახურდია იყო დიდი საზოგადო მოღვაწე...

ხოლო როგორც პოლიტიკოსი, იგი შევარდნაძეზე
ნაკლები ნამდვირად არ არის. მისი პოლიტიკა გა-
ყიდებით უფრო ზნეობრივი იყო როგორც მცირე ერებ
ის, ისე ზოგადად, - ადამიანის უფრებათა დაცვის
სფეროში. ასე ვაფასებ მე ზვიად გამსახურდიას..

გამსახურდია ისტორიული პიროვნებაა და სამუ-
დამოდ დარჩება ისტორიაში...

იური ორღვი, ჰელსინკის
საერთაშორისო ფედერაციის
საკაბიო თავმჯდომარე, ამჟ

"რუსკაია მისა", პარიზი

1994 N 4010

ზვიად გამსახურდიას ლიტერატურული მემკვიდრეობიდან

* * * *

..უურნადის მცირე მოცულობა, ჩვენდა სამწუხაროდ, არ გვაძლევს საშუალებას არათუ მეტ-ნაკლებად სრულად წარმოვაჩინოთ ბატონი ზვიადის უმდიდრესი ლიტერატურული და მეცნიერული მემკვიდრეობა, არამედ, - ერთი სტატიის გადმოხეჭვისასაც კი იმ ეული ერთგომეულიდან, რომელიც აქ ხედთ გაგვაჩნია. ამ მიზეზით ვაქვეყნებთ საგაზეთო სტატიას, რომელიც ავტორმა, - იმუამადე(1977-1978 წწ) კვბ-ს "ღეფორტოვოს" ციხის პატიმარმა, დაწერა "ლიტერატურული გაზეტასთვის". იმ წლებში, ცხადია, რედაქციამ არ გამოაქვეყნა იგი. ამის "გამზედაობა" "... გაზეტას" მიუცა მხოლოდ ერთი წლის წინ...

გთავაზობთ სტატიის "უდაბნოსა და უდაბნოს შორის" შემოკლებულ ვარიანტს მისი რუსულიდან მთარგმნელის, დევან ურუშაძის წინასიტყვაობით.

* * * *

" ზვიად გამსახურდიას ამ სტატიის კითხვისას, სადად მოაზროვნე ადამიანი, რა რწმენისაც არ უნდა იყოს იგი, არ შეიძლება არ დაინახოს მისი ავტორის საოცრად ფართო ინტელექტუალური თვალსაზრისი. ჩვენს თვალწინ წარმოსდგება დიდი მასშტაბის მოაზროვნე, უაღრესად განსწავლული მკვლევარი, - ლიტერატურათმცოდნე და თეოდოგი, რომელიც ზედმიწევნით სწვდება ამა თუ იმ ეპოქისათვის, სოციალური ფენისათვის, ცადკედ მოღვაწე თა შემოქმედებისათვის დამახასიათებელ ეთიკურ, რელიგიურ, ფსიქოლოგიურ, კულტურულ-ისტორიულ ასპექტებს. საკუთრივ წერილი პრობლემების სიღრმისეული აღქმითა და სტილით ახლოს დგას გრიგოდ რომაქიძის 1919 წ. რუსულ ენაზე გამოცემულ "პორტრეტებთან".

დევან ურუშაძე

* * * *

უღაბნოსა და უღაბნოს შორის

...ღევ ტოდსტოი- მებრძოლი გიგანტი, დაუფგრომელი მუამზობხე სუდი! იგი ორი ასწდუდის მიტნაზე მსოფმ- ხედვედომბრივი კატაკლიზმებისა და სოციალური ძვრების ფონზე კაცობრიობის სუდიერი მონამეობის საოცარი პერ სონიფიკაციაა. მის ტიტანურ აზროვნებაში ევროპა და რუსეთი ხარისხობრივი თვალსაზრისით ახად ემადგამად იქცა. კაცობრიობის ინტელექტუალური ძიებები, ყვედა აღმასვდა თუ დაყემა ზეტდად აზის მის შემოქმედებას. ამასთან, როგორც თავისი ცხოვრების ნირით, ისე შემოქმედებით, იგი უპირისპირდება ევროპასაც და ტრადიცი უდ რუსეთსაც. თუმიც, იმავდროუდად, ამ სიტყვის სრული გაგებით, იგი გახდდათ როგორც ევროპელი, ისე რუსი.

ტოდსტოი ომს უცხადებს ფიდოსოფიის, რედოგისის და ეთიკის ტრადიციუდ გაგებას და ქმნის ახად, ზეეროვან- უდ, ზოგადსაკაცობრიო კრიტიკუიმებს. იგი ახადი დრო- ის დიდი ერეტიკოსისა, ერეტიკოსი სუდისა. მისი მძღავ რი ინდივიდუალობა ვერ ჰგუობს ვერანაირ კადაპოტს და ჩარჩოებს. ტოდსტოის ბრძოდა შექსპირთან, გოეთესთან, ბეთჰოვენთან - ეს გახდავთ ტიტანის ღმერთებთან შერ- კინება. ამ გენიოსთა ჭეშმარიტი შეყნობისა და შეფა- სებისთვის ამგვარ ბრძოდას ზევრად უფრო დიდი მნიშ- ვედობა აქვს,ვიდრე მონურ თაყვანისცემას ასობით ერთ გუდი კრიტიკოსის, დიტირატურის მყოფნის, ფიდოლოგის, აკადემიკოსისა, რომედნიც მათი ავტორიტეტის წინაშე ოთხად მოკეციდნი, მათი მისამართით მარტოოდენ უსას- რული დითირამიბებს აფრქვევენ. მართლაც სასაცოდო იქ- ნებოდა, სიტემატური შრომების ავტორი,რომედლიმე შრო მისმოყვარე მატდი, აბჭარში გამოსყობიდი, შექსპ ი რს ან გოეთეს რომ შებმოდა. ტოდსტოი კი თავის სწორს იწ ვევს ორთაბრძოდაში.ეს არის თანაბარ ძადთა ტურნირი, სასტიკი,დაუნდობელი შერკინება. ამ ბრძოდაში და უარ ყოფაში ზევრად უფრო დიდი აღიარებაა,ვიდრე მთედი თა ობების მიერ მათი მისამართით გამოთქმულ ქება-დიდე- ბაში. აქ არნახუდი სიყხადით ისახება არა მარტო სა- კუთრივ ტოდსტოის,არამედ ამ ავტორთა ინდივიდუალობა. ტოდსტოის შეურიგებელი მრისხანების ცუცხდი ანათებს მათ და საკუთრივ ტოდსტოის. ეს ჰგავს აგრეთვე იმ

მითიური გვედღეშაპის კბილებიდან ამოზრდიდ რაინდთა
 ზრდოდას, რომლებიც არგონავტთა მბრძანებელმა იაზონ-
 მა იხილა კოდხეთში.

...ბეთჰოვენსა და ტოდსტოის ისიც აახლოვებს, რომ
 ვერც ერთი ვერ ფასდება ადამიანური ხედოვნების კრი-
 ტერიუმებით. ბეთჰოვენი ამბობდა: "არ არსებობს ჰარ-
 მონიისა და კონტრაპუნქტის არც ერთი კანონი, რომელიც
 არ შეიძლება დაირღვეს უფრო სრულქმნილის, უფრო ამაღ-
 ლებულის და მიშვენიერის ძიებისას". მისი ეს სიტყვი-
 ბი შეიძლება იქცეს ტოდსტოის მთელი შემოქმედების დე-
 ვიზად. ბეთჰოვენსა და ტოდსტოის ერთი ტრაგედია აქვთ:
 ამ გიგანტური სულებსთვის მეტად ვიწროა ადამიანური
 წარმავადი ყოფიერების დიდები, მეტად ბორკავს მათ
 ადამიანური ხორციელება; მატიერიის მარწუხებში ტანჯ-
 ვა - ზეადამიანთა საერთო ტრაგედიაა.

ბეთჰოვენი ცდილობს ადამიანური, სმენადი მუსიკი-
 დან-კოსმიურ მუსიკაში, უნივერსალურ ჰარმონიაში ნა-
 ვარდს, რომლის ანარქედი, - მიწიერი, სმენადი მუსიკა
 ზღუდავს და ბორკავს მას. მისი მუსიკის სმენისას დე-
 ნინსაჟ კი, რომელიც უარყოფდა ყოველივე ზემიწიერს,
 ზეადამიანურს, წამოსცდა: "არაადამიანური მუსიკაა!".
 ბეთჰოვენი ებრძვის საგნობრივ, მატიერიალურ ბორკილებს
 და მისი მეცხრე სიმფონია ამ ბორკილების მსხვრევის
 მეხისებრი გამოძახილია, მისი "აპასიონატა" და 32-ე
 სონატა - მატიერიალური ხუნდებით შებორკიდ-მიკატყვილი
 პრომეთეს ტიტანური ბორკვაა. ტოდსტოის კი, ბორკავს
 ადამიანური მორადისა და ეთიკის, სხვადასხვა ეთიკურ
 მიმდინარეობათა პირობითობა. ტიტანის სუდი ეძებს ახ-
 აღ, უნივერსალურ ზნეობრიობას, თუმც, ქრისტიანული
 ზნეობის საფუძველზე. იგი გააფთრებით ებრძვის ტრადი-
 ციული მორადისა და რელიგიის დოგმებს, მაგრამ ამოედ-
 ვნობის, ღვთისმცოდნეობის ცოდვის გარეშე, რამეთუ,
 "ვერ სცნობენ, ვაგდახ, მოკვდავნი განკებას ციურს!"
 (ნ. ბარათაშვილი), ხოდო ღმერთი, წმიდათა და მამათა
 სწავლების თანახმად, "ზომიერად გვიწოდებებს თავის
 უსაზღვრობას და იმდენად გამუფლავდება ჩვენს წინაშე
 რამდენის დატევაც გვძადუძს". მაგრამ ამასთან შეგუე-
 ბა უაღრესად რთულია ისეთ სუღათთვის, რომელნიც დამო-
 ბენ ადამიანურ შესაძლებლობათა ზღვარის გადაბიჭებას
 აქედან იწყება დოგმების, ადამიანური პირობითობის

მსხვრევა. მაგრამ, იმავდროულად ჩნდება საფრთხე დემონური ანარქიზმისა. ამას უცილობლად მოჰყვება ზეციური მურისგება: ბეთჰოვენი კარგავს მუსიკის სმენადი აღქმის უნარს, ტოდსტოი კი, — უნარს ეკლესიის, რელიგიის შეცნობისა, რამეთუ უარჰყოფს უკვე არსებულ, კონვენციურ, მისთვის დრომოჭმულ რელიგიურობასა და ეთიკას და ახლის ძიებაში იღუპება ღვთის მიერ დასჭიდი იკაროსის დარად. იგი, როგორც თავად ამბობს საკუთარ თავზე, არწივია ნატრიდობევი ფრთებით, რომელიც ამაოდ ელოდება ცაში კვდავ ნავარდისათვის იარის შეხორცებას. ბეთჰოვენს ახადი, მანამდე გაუგონარი, არნახული მუსიკა სწყურია, როგორც ტოდსტოის — ახადი და არნახული ზნეობა, რელიგია და რელიგიისმყოფენობა.

ტოდსტოის და ბეთჰოვენს შორის კონფლიქტს აქვს კი დევ ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტი, — ეს არის კონფლიქტი ზნეობასა და მუსიკას შორის. ტოდსტოი, ზნეობრიობის გენიოსი, აღშფოთებულა მუსიკის ზნეობრივი სიმწირით, რაც მას განსაკუთრებით ენიშნა ბეთჰოვენის "კროიყერის სონატის" სმენისას. აქ თვით ზნეობის სუღმა გამოუცხადა ომი მუსიკის დიონისოს სულს. ურთიერთს ორი გენიოსი შეეჭახა: ზნეობრივი და მუსიკალური თუმცა, როგორც ჩანს, ტოდსტოი შესანიშნავად აფასებდა მუსიკის როლს ადამიანის სულის კათარზისში. ამიტომ იგი ხოტბას ასხამდა ბახის სავიოღინო არიას. მუსიკაში ტოდსტოის პირველყოვლისა აშინებს დიონისოსეული საწყისი, ვნებათა ანარქიის მძღავრი აფეთქება.

რომენ როდანმა შენიშნა, რომ სწორედ ამით იყო გა მოწვეული გოეთეს ამბოხიყ ბეთჰოვენის წინააღმდეგჯგოეთე, აპოლონური ჭვრეთით ბუნების მხატვარი, შეაცხუნა ბეთჰოვენის მუსიკის დიონისურმა ქარზორზადამ. მისმა მომწესხვედმა, დამმოწებდმა ძაღამ). ტოდსტოის, როგორც შემოქმედს, ასევე ახასიათებს აპოლონური ბუნება; ამიტომ არის ესოდენ მოხიბლული ჰომეროსის ნათელით, ამიტომ არის მისთვის ესოდენ უცხო შექსპირისა და ბეთჰოვენის დიონისოსეული ტრაგიზმის ბნელით მოყული სიღრმეები.

ტოდსტოის მიერ ახადი ევროპული კულტურის უარყოფაში, (ისევე, როგორც დოსტოევსკის შემთხვევაში), თავს იჩენს სღავიანოფილური კულტუროფობია. თუმცა, როგორც ინტელექტუალური, ისე ეროვნულ-პოლიტიკური თვადსაზრისით, ტოდსტოი უგულებელყოფდა სღავიანოფილობას. "უნდა

ვიხსნათ არა რუსეთი, არამედ ჩვენი საკუთარი სულებ-
 ზი”, - ეპაექრებოდა იგი სღავიანოფილთა დევნიზს "ვიხს-
 ნათ რუსეთიყ და საკუთარი სულებიყ, ვინაიდან რუსეთი
 - ჩვენი სუღია". ტოდსტოისთვის იმდენად უცხო იყო
 სღავიანოფილურ მესიანისმითან მართდმადიდებლობის იდე
 ნტიფიცირება, რომ მავანნი მის შემოქმედებას ანტიპა-
 ტრიოტიზმად აღიქვამდნენ...

..ტოდსტოის მსოფდმხედველობრივი კატასტროფა განა
 პირობა მეოცე ასწდღედის რედიგიური შემეცნების
 სიმწირემ. ეს განდღდათ უამი, როდესაც თეოდოგიაში სა-
 ზოდოო გამარტვება ჰპოვა კანტისეუდმა რაციონალიზმმა
 და აგნოსტიციზმმა, რამაც გამოიწვია პროტესტანტური
 თეოდოგური სკოდის დომინირება. ამან კი, ქრისტიანო-
 ბას გამოსაცადა სუდიერი დედაარსი და იწყო ქრისტიან-
 ნუდ დოგმათა რაციონალიზება. პროტესტანტობა უარყოფ-
 და ქრისტეს აღდგომას, ვითარცა კოსმიურ აქტს; უარყოფ-
 იფა თვით ღმერთის ადამიანად ქმნის იდეას, - იდეას
 ღმერთკაცის არსებობისა: მან აღასრუდა ქრისტე ჭვარ-
 ზი, ვითარცა ჩვეულებრივი მოკვდავი. იგი უგუდებდყო-
 იფა სუდიერი იერარქიის არსებობას და მის როდს გო-
 დოთის მისტირიაში, აღდგომასა და ევქარისტიას მარ-
 ტოდენ სიმბოლურ მნიშვნელობას ანიჭებდა. სავსებით
 ცხადია ტოდსტოის საღვთისმეტყვედო შეხედულებებზე გე
 რმანუდი პროტესტანტური კონცეპციების ზეგავდენა, რა-
 საც მოწმობს მისი რომანი "აღდგომა". ნებდუდოვი ბი-
 ბლიაში მხოდო ზნეობრივ მოდღვრებას ხედავს, გაოცე-
 ბას გამოსთქვამს "ანგედოზთა რაღაც გამოცხადებებისა
 გამო, ხოდო ქრისტეს მხოდო და მხოდო ზნეობრივ ადა
 მიანად მიიჩნევს და არა ღმერთკაცად. ქრისტიანობისა
 დმი ასეთმა მიდგომამ ტოდსტოის ეკდესიისგან მოკვეთა
 გამოიწვია.

ისტორიოგრაფიაში ტოდსტოი შოპენჰაუერის ფატადიზ
 მის ანტიქრისტიანუდი იდეის გავდენის ქვეშ მოექტა,
 რაც სრუდი სიყხადით გამოვდინდა მის გრანდოზუდ ეპო
 კეაში "ომი და მშვიდობა", სადაც მასონი პიერ ბეზუხ
 ივი წინ აღუფგა პდატონ კარატაევის სახით წარმოდგე
 ნიდ რუსუდ ხადხურ ქრისტიანობას.

ქრისტიანობისადმი კანტისეუდი და რენანისეუდი მი
 დგომა ინტედექტუადური თვადსზრისით ტოდსტოისთვის ზე
 ვრად უფრო მისაღები აღმოჩნდა, ვიდრე მანისტერ ეკჰარ
 ტის, ჰეგდის, შედინგის ან დაფატერისეუდი. ინდურ და

ჩინურ სიბრძნეში, ისევე, როგორც სოკრატისეულ სიბრძნეში, იგი ეთიკურ მოძღვრებებს ეძებს და არა მისტიკურ იდეებს. მეორეს მხრივ, მას იზიდავს რუსული ხაღბური რელიგიურობა, - სოღოსობა.

...მართლმადიდებლობისა და ევროპული კანტიანური რაციონალიზმის თება და ანტითება, (ასე ბრწყინვალედ ასახული რუსულ ღიტირატურაში დოსტოვესკის მიერ), ტოდსტოის არსებაშიც ებრძოდა ურთიერთს, თუმც, საბოლოო გამარტვების მოპოვება ვერც ერთმა ვერ შესძლო. მაგრამ, მწერლის დიდი ინტუიციის, მისი ბუნებრივი ქრიტიანობის, აგრეთვე, - მონასტერში მყოფი მისი დის, მას მწერიდებისა და დოცვების წყალობით მოხდა მოულოდნელი რამ; - ეკლესიის უარმყოფელმა ტოდსტოიმ ოპტინას უდაბნოს მიაშურა, თუმც, შუაგზაში აღესრულა...

რომენ როდანი ცდება, როდესაც მიუთითებს, რომ ტოდსტოის მსოფლმხედველობის ცხოვრებისეული გარემოსადმი შეუთავსებლობა მისი სისუსტით იყო განპირობებული და, რომ შუასაუკუნეთა ნებისმიერი ბერი, რომელიც ტოდსტოდა ოყახს, მიწიერ ამოებას და მონასტერს შუაგარებდა თავს, ტოდსტოიზე უფრო ძლიერი იყო. რომენ როდანი მა, რომელიც მშვენივრად იცნობდა ტოდსტოის, ვერ გაიფადისწინა მთავარი: თუ ის ეპოქა და ის საზოგადოება, რომელშიც ცხოვრობდა ტოდსტოი, რაოდენ განსხვავდებოდა შუასაუკუნეთა ყოფისა და ფსიქოლოგიისგან. ის, რაც იოდი იყო შუასაუკუნეების ადამიანისთვის, მეტად რთული გახდავთ მეოცე საუკუნის ცივილიზებული პიროვნებისთვის. მიუხედავად იმისა, რომ ტოდსტოის ეპოქის რუსეთში არსებობდენ მონასტრები და სამონასტრო ცხოვრება, განმარტოების გზაზე დადგომა ბევრ სირთულესთან და წინააღმდეგობასთან იყო დაკავშირებული. მეტად რეგრავისთვის, არისტოკრატისა და ინტელიგენციის უმაღლესი წრის წარმომადგენლისათვის. იმხანად ეს ნიშნავდა საზოგადოებრივი მდინარების წინააღმდეგ წასვლას. შემთხვევით რომი მიუთითებს მწერალი თავის დღიურში: " ბერად რომ შევდგე, იტყვიან - ჭკუიდან გადადგა ბერიკაციო". შუასაუკუნეთა ეპოქაში კი, ამგვარი საქციელი ცხოვრებისეული ნორმა, ცხოვრების მდინარებისადმი მიყოლა გახდდათ. ამგვარი არჩევანის გაკეთებისას ადამიანს თავად გაბატონებული ეკლესია და საზოგადოება უწყობდენ ხელს. თქმა იმისა, რომ მოყურავე, რომელიც მდინარის მიმართულებით ყურავს, უფრო ძლიერია

ვიდრე დინების საწინააღმდეგოდ ცურვის მოსურნე, უდიდესი შექცობაა. პირიქით, ტოდსტოის საოცარ ძაღისხმევად დაუჭდა ამ მდინარეებში ერთადგილიზე თავის შეკავება. მდინარის საწინააღმდეგოდ ცურვისთვის მისი ზედამიანური ძადაც კი უძღური აღმოჩნდა...

...რამდენ დიდი იყო ტოდსტოის სუდიერი ძაღა, რომ მან მაინც მოახერხა სასწორის თავისკენ გადაწევა და მიატოვა ოჯახი, საზოგადოება. ამით მან საბოლოოდ გადადახა პოდარობა ორ უდაბნოს შორის—“უმაღლესი საზოგადოების” უდაბნოსა და ოპტინას უდაბნოს შორის, თუმც, გზის მუაგულში დაეცა. დიდი ადამიანები იმითაც გამოირჩევიან, რომ მათში ეპოქის გრაველია ცხოვრებისეულ, პირად გრაველიად გარდაისახება ხოდმე. მათშივე ისახება მთელი სიღიადე და ბინიერება დროისა, რომ მდემიყ ისინი ცხოვრობენ.

ასე რომ, ოპტინას უდაბნოში გაქცევით, ტოდსტოიმ საბოლოოდ გაიმარტვა თავის ბრძოლაში. მან სძლია ასთავიან ჰიდრას— საზოგადოებას, ოჯახს, სკეპტიციზმს, მემჩანურ “კეთილგონიერებას” და ტიჭანური ნებისყოფის წყადობით სუდიერი სიყვარული პირად, ცხოვრებისეულ კეთილდღეობაზე მაღლა დააყენა... ამით მან უფრო ძლიერ შეიყვარა თავისი მოკეთენი და ის საზოგადოება რომელსაც ადრე ესოდენ ვერ იტანდა, ვინაიდან მან დაუმტკიცა სიმდარე და დამლუპველობა მათ მიერ არჩეული გზისა....

დევ ტოდსტოიმ მოწამეობრივად დაასრულა თავისი სიყოცხდე. მან იდეას შესწირა თავი და მით გმირობა ჩაიღინა, სადარი ზუდას გმირობისა. ზუდა და ფრანცისკ ასიზედი — აი, მისი უსაყვარელსი იდეადები. საკუთარი სუდის წიაღში სწორედ მათ აუგო ფარული ტაძრები. იგი იყო მათი მიმდევარი მეცხრამეტე-მეოცე ასნდეუდების მიტნის რუსეთის აბსოდუგისტურ წყველიადში, ინტადექტუადურ ცხოვრებაში პოზიტივიზმის, რაციონალიზმისა და სკეპტიციზმის სრული ტრიუმფის ეპოქაში, ზნეობისა და რედიგიის სრული დაცემის ხანაში. იგი იყო მათი მიმდევარი სიტყვიით, აზრით, მოქმედებით, ქვედმოქმედებით და სიყოცხდის დაისის უამს გადადგმული პრაქტიკული ნაბიჯით გულგრიდ საზოგადოებას დაუმტკიცა თავისი ქადავების გულწრფელობა და სისწორე, რითაც გაამარტდა თავისი არსებობა.

დეფორტოვო, 1977-78

ქართველთა სათვისტომოს გამგეობის განცხადება

(წაკითხვად იქნა სათვისტომოს თავმჯდომარის ქ-ნ დია გოგიტიტიძე-ვოდეს მიერ ე.შევარდნაძის მიხედვრებაზე ქართული კოლონიის ერთ ნაწილთან)

ქართველთა სათვისტომოს გამგეობა გამოსთქვამს შეშფოთებას საქართველოში შექმნილი უკიდურესი გამძაფრებისა გამომ და მიიჩნევს, რომ საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფალნი ვადღებულნი არიან იყვნენ უპირველესი დამცველნი და გარანტი:

ა) სახელმწიფოს ტერიტორიული მთლიანობის და ეროვნული დამოუკიდებლობისა;

ბ) ქვეყანაში მართლწესრიგის უზრუნველყოფისა;

გ) საქართველოს რესპუბლიკის ყოველი მოქალაქის პიროვნული უსაფრთხოების და თავისუფლებისა.

სათვისტომო აღნიშნავს, რომ ქვეყნის ამჟამინდელი ხელისუფლების მართვის ხანმოკლე (1992-1994) პერიოდში განსხვავებულია ქვეყნის ტერიტორიის დიდი ნაწილი, სამოქალაქო ომის შედეგად დაღუპულია და დასახიჩრებული ათასობით ადამანი, უზომოდ დიდია უსახლკაროდ დარჩენილთა რიცხვი.

ქვეყნის ამჟამინდელ ხელისუფალთა მიერ მოწვეული და სამშობლოში დაბანაკებული რუსის ჯარის ოდენობა გაცილებით სჭარბობს კომუნისტური რეჟიმის დროს საქართველოში "დისლოცირებული" საბჭოთა არმიის საოკუპაციო ჯარების ოდენობასაც კი.

საქართველოს ტერიტორიის უდიდესი ნაწილი "მხედრობის" და სხვა ბანდიტური შენაერთების ტერორისა და განუკითხაობის მსხვერპლნი გახდა; ქვეყნის ეკონომიკა და ფინანსები მთლიანად მაფიის კონტროლის ქვეშაა, რაც მოსახლეობის დაუცველობასა და სიღუბჭირეს კიდევ უფრო ზრდის.

მრავალი ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგანიზაცია აღასტურებს საქართველოში პოლიტიკურ პატიმართა და მოსახლეობის რეპრესიების ფა.

ქტებს; აკრძალულია

მივიღებინა მანქანების ტაქსების ჩატარება; დარბედონა ოპოზიციური პრესა, რაც შეუძლებელს ხდის ქვეყანაში დემოკრატიის დამკვიდრებაზე ფიქრსაც კი.

ქართველთა სათვისტომო და ასოციაცია "საფრანგეთი-საქართველო", ერთგულნი 1918 წლის 26 მაისის დი-
ადი პრინციპებისა, პროტესტს აცხადებენ ღღეს საქ-
ართველოში შექმნილი პოლიტიკური ვითარებისა გამო.
პარიზი, 21.01.94.

* * * *

ვ რ ც ე დ ი კ ო მ ე ნ ტ ა რ ი

ქართველთა სათვისტომოსა და ასოციაცია "საფრან-
გეთი-საქართველოს" ზემომოყვანილი განცხადება ნათლ-
ად გამოხატავს იმ განწყობას, რომელიც საქართველოში
სუფიერს და რომელსაც, უხადია, სავსებით იზიარებს ქარ-
თული პოლიტიკური ემიგრაციის დიდი ნაწილი. საქართვე-
ლოს რუსეთის მიერ კვლავ დამონების და ქვეყნის არნა-
სუდად მძიმე პოლიტიკური და ეკონომიკური ვითარების
მიზეზი ძირითადად ორმა ისტორიულმა ფაქტმა განაპირო-
ბა: 1991-1992 წწ. დეკემბერ-იანვრის სახელმწიფო გა-
დატრიალება და მისგან გამომდინარე სამხედრო მოქმე-
დება აფხაზეთში. ბუნებრივია, რომ ღღეს, როდესაც
საქართველოში მომხდარი პუტჩის შემდეგ ორ წელიწადზე
მეტი დრო გავიდა, იზადება კითხვა: რაღა მოიგო საქა-
რთველომ იმ პუტჩის შემდეგად, რომელსაც, რაღა დასაძა-
ღია, ჩვენი ემიგრაციის გარკვეულმა ნაწილმაც დაუჭი-
რა მხარი?

ის ფაქტი, რომ საქართველოში მომხდარი სახელმწი-
ფო გადატრიალება რუსეთის ინიციატივითა და ძაღისხმე-
ვით განხორციელდა, აღარავისთვისაა საიღუმლო. ამ სა-
კითხის თაობაზე ზევრი დაიწერა საქართველოშიც და უც-
ხოეთშიც და იქნებ, აღარც ღირდა ამ საკითხზე ყურად-
ღების გამახვილება, რომ არ მოეღწია ჩვენამდე ამა წდ
წ თებერვლის "ივერია-ექსპრესს", რომელშიც დაზეტდი-
ღია საქართველოს უმიშროების (კგბ) ყოფიდი ხელმძღვა-
ნედის, ირაკდი ზათიაშვიდის წერიდი, სადაც კგბ-ს ყო-
ფიდი შეფი იძღვდა ჩვენებებს იმის თაობაზე, თუ რა რო-
დი მიუძღოდა საქართველოს "დემოკრატიუდ რევოლუციამი"
რუსეთს. ვფიქრობთ, უფრო სარწმუნო წყაროს მოტანა შე-
უძლებელია. სწორედ ამიტომ, ვთავაზობთ მკითხველს, რო-
მელსაც ქართუდ პრესაზე ხშირად ხედი არ მიუწვდება,

რამოდენიმე ამონაწერს ამ წერილიდან. აქვე ისიც გვინდა შევნიშნოთ, რომ ირაკლი ბათიაშვილს, რომელსაც ამ ღირსშესანიშნავი, "უმდიდრესი" ტრადიციების მქონე ორ განიზაცუის ხელმძღვანელობა 1992-1993 წლ.თვის "სა-ხელმწიფოს მეთაურმა", (თავადვე გენერალმა) მიანდო, უხადია, "ზვიადისგობას" ვერ დავაბრადებთ. უფრო კი, ის გვინდა ვირწმუნოთ, რომ ქვემოთ მოყვანილი სტრიქონების ავტორი, ცნობილი აფორიზმით ხელმძღვანელობდა: "პლატონი ჩემი მეგობარია, მაგრამ ჭეშმარიტება, - უფრო ძვირფასია"...

!!!წერილში ვკითხულობთ: "საქმე გვაქვს ტიპიურ სახელმწიფო გადატრიალებასთან, რომელიც განხორციელდა გარკვეულ ძალთა კონგლომერატის მიერ... ამ მოვლენამ სახელმწიფო როლი ითამაშა საქართველოში შემდგომ განვითარებული ტრაგიკული პროცესებისათვის... დეკემბერი-იანვრის გადატრიალებების ერთ-ერთი მთავარი და გადაწყვეტილი ფაქტორი იყო ისევე რუსეთის, კერძოდ, - ამიერკავკასიის სამხედრო ოქქის ხელმძღვანელობა, რუსეთის გენერალური შტაბის მთავარი სადაზვერვო სამმართველოს ამიერკავკასიის ქვედანაყოფი, რუსეთის საგარეო და ზვერვის სამსახური, ამიერკავკასიის სამხ. ოქქის სამხედრო კონტრაზვერვის ქვედანაყოფი და, რაც მთავარია - რუსეთის ხელისუფალი და პოლიტიკოსები".

" რაში მდგომარეობდა მათი როლი? პირველი: რუსი პოლიტიკოსები და სამხედროები რეგულარულ კონტაქტში იმყოფებოდნენ ქართველ "დემოკრატებთან", იდეოლოგიურად და მორალურად უჭერდნენ მათ მხარს და აქეზებდნენ", (ხომ არ აგონებს ჩვენს მკითხველს ქართველი "დემოკრატების" ეს ფარული აღიანსი 20-ანი წლების ქართველი სოციალისტების კავშირს თავის სულიერ და იდეურ ძმებთან დიდ რუსეთში? რედაქციამ). მეორეც, - განაგრძობს ბათიაშვილი, "რუსეთის სპეცსამსახურებმა აამოქმედეს საქართველოში საჭირო მიმართულებით თავისი აგენტურის მრავალრიცხოვანი ქსელი, რისი მემწეობითაც წარმოებდა ძირგამომთხრელი მუშაობა გამსახურდიას რეჟიმის სანინააღმდეგოდ, ხოლო მისი მოწინააღმდეგეების - ზურგის გასამაგრებლად. მესამე: ამიერკავკასიის სამხედრო ოქქმა იარაღითა და ტყვიას - წამლით მოამარაგა სიგუა-კიტოვანი". რუსეთის მთავრობის სანქციით, ამიერკავკასიის სამხედრო ოქქის სარდლობამ არა მხოლოდ იარაღი და ტყვია-წამალი მიამწვედა ოპოზიციას, არამ-

ეფ, თბილისის ბრძოლებს დროს საგანგებოდ გაწვრთნი-
ლი შენაერთებიც ჩართო გარკვეული ოპერაციების ჩატა-
რებისას. (ამიერკავკასიის სამხ. ოქის სარდლის მოად-
გიდე, გენერალი ზეპავეცი გაზ. "მოსკოვსკიე ნოვოსტი"
სთვის მიცემულ ინტერვიუში ადასტურებს, რომ რუსის
ჭარი ბრძოლებში ჩაერთო 24 და 28 დეკემბერს, როდეს
აც გამსახურდიას გვარდიის ნაწილებმა გაანთავისუფლ-
ეს რუსთავედის გამზირი შეიარაღებული ოპოზიციისგან,
რედ.) " რაც შეეხება რუსეთის სპეცსამსახურების აგ-
ენტურას, იგი უხვად იყო როგორც ინტელიგენციის, ასე
ვე პარტიების, გვარდიის, და განსაკუთრებით, - "მხედრ-
იონის" რიგებში. ეს უკანასკნელი, დღიდან მისი შექმ-
ნისა, დამუშავებაში ჰყავდა "განსაკუთრებულ განყოფი-
ლებას" (ანუ სამხედრო კონტრაგენერვას), რომელმაც,
რეგულარულად აგზავნა რა "მხედრონში" თავისი მსტოვ
რები, საფუძვლიანად გამოტენა იგი აგენტურით.
ასე რომ, მთელი ეს ვებერთედა რესურსები რუსეთმა
დაუზოგავად აამოქმედა სახედმწიფო გადატრიალების გა-
ნსახორციელებლად".

ირ. ბათიაშვილის ამ ამომხურავ "აღსარებას" თუ იმ
ასაც დავემატებთ, თუ რა მასშტაბით ამოქმედდა იგივე
რუსეთის რეზიდენტურა დასავლეთშიც, - მავანი საინფორ-
მაციო საშუალებებისა თუ მაღალი პოლიტიკური წრეების
შეშვეობით, ადვილად წარმოვიდგენთ, თუ რა ძალა ებრ-
ოდა ქართულ ეროვნულ მოძრაობას და მის დიდერს, ზვიად
გამსახურდიას. რისი დაპირისპირება შეიძლებოდა ამ
კოდოსადური ძალის მქონე მონსტრისთვის? მხოლოდ ერთი
ძალის - ქართული პარლამენტისა და მთავრობის მტკიცე-
ედ გამობატული, ერთიანი ეროვნული პოზიციის. იქნებ,
ეს ყოფილიყო საქართველოს გადარჩენის უთუო წინაპირო-
ბა. მაგრამ, ქართული ტრადიციისამებრ, ციხე შიგნიდან
გატყდა... რუსეთის სპეცსამსახურების მიერ ასე რუდუნ
ებით ნაზარდმა " საპარლამენტო ოპოზიციამ", - ზოგმა
პირადი ანგარებით, ზოგმა - სიმხედლითა თუ პროვინცი-
ული ამპარტავნობით შეპყრობილმა, ზოგმაც - უჩინარი
სამხრეების ტვირთით დამძიმებულმა, შესდდეს პირველი
ეროვნული პარლამენტის შიგნიდან აფეთქება, რითაც მის
ცეს ფართო გზა თავისი სამშობლოს ვერაც მტერს, - ში-
ნაურსა და გარეულს და საქართველო სრული კრახისკენ
დააქანეს.

მაინც, რატომ დასძრა რუსეთმა ეს გიგანტური მან-

ქანა საქართველოს ეროვნული მთავრობის წინააღმდეგ? ვცეცხვობთ, რომ რუსეთს, ანდა მის ემისრებს მთელს მსოფლიოში ახლადდანიშნული ზოგიერთი ქართველი მინისტრის "არაკომპეტენტურობა", ან ცალკეული ქართველი ხელმძღვანის პირადი განაწყენება ადარდებდა; - ცხადია, ეგზომ წვრილმანებისა გამო რუსეთი, (რომელსაც ვერც უხვირო მინისტრით გააკვირვებ და ვერც, - უცხოეთში გადახვეწილი შემოქმედით), თავს არ გაირჭიდა და, მით უფრო, - მიღიარდებდა და მიღიარდებს ამ "უსამართლობის გამოსასწორებლად" არ გაიღებდა. რუსეთის ინტერესი სხვა იყო და პუტინის მიზნის სულ სხვა სიბრტყეში უნდა ვეძიოთ, - მთელი თავისი ძალითა და შემართებით რუსეთი ებრძოდა ზვიად გამსახურდიასა და მის საქართველოს იმიტომ, რომ სხვაგვარად, არათუ საქართველო, არამედ მთელი კავკასიაც რუსეთის იმპერიისთვის დაკარგული იყო...

ვაგდახ, რომ საპარლამენტო "ოპოზიციას" არ აღმოაჩნდა არა მხოლოდ უნარი-გაერჩია შავი თეთრისგან და წვრილმანი-არსებითისგან; არა მხოლოდ პოლიტიკური ადლო, არამედ, - არ ეყო პასუხისმგებლობის გრძნობა, მეტიც - არ ეყო კეთილსინდისიერება, რომ პარლამენტში ეროვნული დროშის ფრიალით შემოსულთ, საქართველო კვდავ რუსეთისთვის არ მიერთმიათ.

-ვის შეიძლება ეპატიოს ეროვნული ინტერესების, საქართველოს ღაღატი?

-მამა-პაპისეული, ძველთაძველი მიწების გასხვისება?

-სამშობლოს წმიდა სახედის სისხლსა და ღაფში ამოსვრა? საკუთარ ქვეყანაში სამოქალაქო ომის გაჩაღება?

"...ომი აფხაზეთში ჩვენ არ დაგვიწყია. თუ ჩვენ ომის დამწყებნი ვართ საკუთარ ქვეყანაში, მაშინ საერთაშორისო სასამართლომ უნდა გაგვასამართლოს... მე არ ვარ იმ კატეგორიის პოლიტიკოსი, რომელსაც შეუძლია ომის დანყება".

(ედ. შივარდნაძე, გაზ. "7დღე", 28 01 03).

სახელმწიფოს მეთაურის ამ განცხადებასთან დაკავშირებით კვდავ მივმართოთ კვბ-ს. ყოფილ შეფის ზემოხსენებულ აღსარებას: "რუსეთის ინტერესებში შედიოდა, რომ აფხაზეთის ომით საქართველო ჩაბმულიყო კონფრონტაციის ან არა მხოლოდ საკუთარი მოსახლეობის სეპარატ

ისტდ ნანიდთან, არამედ, - მთელს ჩრდილი კავკასიას-
 თან"...გარდა ამისა, - განაგრძობს ბათიაშვილი, - რუსე
 თის მხრიდან აშკარა ნამქებებდური მუშაობა სწარმოებ
 და თბილისზეც. ამ მხრივ მთავარ ფიგურას წარმოადგენ
 და ამიერკავკასიის სამხედრო ოქტის სარდლის მოადგი-
 ლე ბეჰავეი (ეს ის სუფიან ბეჰავეია, უხვად რომ ამ
 რატებდა ტანკებითა და "კადაშნიკოვებით" ძმათამკედ-
 ედ ქართვედ "დემოკრატებს" პუტჩის დღეებში, რედ.).
 ...გადასცეს რა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს
 ახალციხის დივიზიის შეიარაღება, რუსებმა მშვენიერ-
 ად იყოფნენ, რომ ის ტანკები მაღე აფხაზეთისკენ დაი
 ძრებოდნენ...

ბეჰავეის მხარდაჭერით შეგუდიანებუდი კიტოვანი
 დარწმუნებუდი იყო იოდ გამარტკვებაში..."

ედ.შევარდნაძის ზემომოყვანიდ მტკიცებასთან მიმა
 რთებით მეტად საგუდისხმოა ირ.ბათიაშვიდის აღსარებ-
 ის კიდევ ერთი პასაჟი: "სახედმწიფოს მეთაურთან გამ
 ართუდ თათბირზე, რომელსაც ესწრებოდა პრემიერ-მინის
 ტრი,შინაგან საქმეთა, უშიშროებისა და თავდაცვის სა
 მინისტროს ხედმძღვანედლობა, მიღებუდ იქნა გადაწყვე-
 ტიდება კომუნიკაციების დაცვის მიზნით აფხაზეთში ტა
 რის შეყვანის თაობაზე. ამ გადაწყვეტიდებას შემდგომ
 მხარი დაუჭირა სახედმწიფო საბჭოს უმრავდესობამ. ამ
 რიგად, არაორგანიზებუდი, შეიარაღებუდი მასა ყოვედგ
 ვარი გეგმის, მეტიც, - რუქების გარეშე დაიძრა აფხაზე
 თისკენ...კია ყარყარაშვიდმა ამის შესახებ წინა დღეს
 შეიტყო, ხოდო თავდაცვის სამინისტროს ხედმძღვანედ-
 მა, -ეკიტიშვიდმა, - რამოდენიმე დღის შემდეგ, სად-
 ლაც მეგობართა წრეში, სუფრაზე (!) ასე დაიწყო ომი
 აფხაზეთში"...

"ივერია-ექსპრესი", 05.02.94.

"ასე დაიწყო ომი აფხაზეთში", რომელმაც ათიათასო
 ზით ადამიანის სიცოცხდე იმსხვერპდა, ათიათასობით
 ქართვედს მოუსპო სახე- კარი, ოჯახები და დტოდვიდად
 აქცია; ომი, რომელმაც საქართვედოს დააკარგვინა თავ
 ისი უძვედესი მინა-წყადი, იავარტყყო ქართვედი მხედ-
 რობის ოდესღაც უზადლო სახედი...

საქართვედოს დღევანდედი ადმინისტრაციის ანტიქარ
 თუდი პოდიტიკის წყადლობით, ქართვედ კაცს დღეს აღარ
 დაეგვომება მამა-პაპათა ძირძვედ მინაზე, - აღარც აფ-

ხაზეთში და აღარც სამაჩაბლოში. და ამ ტრაგიკულ ვითარებას რომ ვერავითარი "შეთანხმებები" და "მოლაპარაკებები" ვერ შესცვდის, ყველამ კარგად უნყის, - მტერმა და მოყვარემაც.

აფხაზეთის ომის წარუმატებლობა იმთავითვე ამჟამად იყო. და არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ომის დაწყების ფაქტი სამხედრო უწყების უფროსმა მეგობრებთან სუფრაზე შეიტყო, არამედ იმიტომ, რომ ამ ომის ინსპირატორი კვდავაც და კვდავაც რუსეთი და მისი ერთგული ქართველი მოხელეები იყვნენ.

რა საშიშროების წინაშე აღმოჩნდებოდა საქართველო თუკი ის დემილირ შეხვედებოდა აფხაზეთის პარლამენტის პროვოკაციულ გადაწყვეტილებას 1925 წლის კონსტიტუციის აღდგენასთან დაკავშირებით? განა ცხადზე ცხადი არ არის, რომ რუსეთი არაფრით არ დათანხმდებოდა აფხაზეთის იურიდიული სტატუსის შეცვლაზე, ვინაიდან ეს პრეცედენტი მის (როგორც ფედერაციის) ინტერესებში არანაირად არ შედიოდა? განა შეიძლება იმის წარმოგენა, რომ სახელმწიფოს მეთაურთ, პოლიტიკოსებს ეს ანბანური ჭეშმარიტება არ სყოფნოდათ? მეტადრე ის, რომ აფხაზეთში ჭარის შეყვანას საპასუხო აქცია მოჰყვებოდა რუსეთის მხრიდან?

კიდევ მეტ გაოცებას იწვევს აფხაზეთში წარმოებულ საომარ მოქმედებათა მსვდლობა (თუკი, რასაკვირველია ამ ომის მიზანი მისი მოგება იყო და არა პირუკუ). რა მიზანი ჰქონდა 21 ივლისის შეთანხმებას ცეცხლის შეწყვეტის თაობაზე, თუკი ამის შედეგად ქართული ჭარი ასე მძიმე ფასად მიღწეულ პოზიციებსა და ინიციატივას დაკარგავდა? აი, როგორ შეფასდა საქართველოში ეს "შეთანხმება": "...შევარდნაძის მთელი პოლიტიკა, მისი ხედვის უფლება ამჟამად თუ ფარული მანევრებით ამზადებენ და თანდათანობით უახლოვდებიან საქართველოსთვის გადაამწყვეტ მომენტს, - " შეთანხმება აფხაზეთში ცეცხლის შეწყვეტის თაობაზე" არსებითად იურიდიული საფუძველია საქართველოს ხელახალი ანექსიისა და ოკუპაციის, რასაც განახორციელებს რუსეთი გაეროსა და ეუთოსის საფარქვეშ, მათი მხრიდან სრული თანხმობით".

ანა ჭავჭავაძე, "იზერია-სპექტრი", №83.

ახლა კი, იმათი აზრი, ვინც სრული ნდობა გამოუცხადა ბატონ შევარდნაძეს, მიიღო რა მონაწილეობა მის მიერ ჩატარებულ "არჩევნებში" 1992 წლ. ოქტომბერში.

-ღუპუტატი გედა ნიკოლაიშვილი: "ეს ნიშნავს კაპიტ უდაცობას. ამ დოკუმენტის ხედისმომწერმა ხედისუფლებ- ამ უნდა აღიაროს, რომ ქვეყანა კრახამდე მიიყვანა და უნდა გადადგეს".

- ღუპუტატი აკაკი ბობოხიძე: " ჩვენი რეალური მდგომარეობიდან გამომდინარე, ეს დოკუმენტი ნიშნავს აფხაზეთის დაკარგვას, რადგან კონტროლისა და მართვის სადავებები მთლიანად რუსეთის ხელში გადადის"...

ყოველივეს შორით შემხედვარე დასავლეთის პრესა საქმის ცოდნით იუწყებოდა, - შევარდნაძემ შესაძლოა დაკარგოს თანამდებობა, - საქართველოს პარლამენტში რადიკალური ოპოზიცია იქმნებაო... ნეტარ არიან მორწმუნენი! აბა, ვის მოუჭრია ტოტი, რომელზეც ზის; განა არ არის ცხადზე ცხადი, რომ "მღვდვარება" ქართულ პარლამენტში არანაირ რეალურ საშიშროებას არ უქმნიდა შევარდნაძეს? პირიქით, ეს მეტ "ბიზღს" სძენს მეთაურს როგორც "დემოკრატსა" და "ღიბურადს" დასავლეთის თვადში. ხოლო რაც შეეხება ჩვენს "ხალხის რჩეულ" ღუპუტატებს, ისინი, აფხაზეთსაც დათმობენ და რატა-ღეჩხუშისაყ ზედ დააყოლებენ, ოღონდაც მოპოვებული შეინარჩუნონ...

ვიდრე საქართველოს პარლამენტი "მღვდვარება", აფხაზეთის უთანასწორო სასაკლამოში ჩათრეული ქართული მხედრობა სუღს ღაფავდა. რეალური მოწინააღმდეგის, რუსეთის როღი სუღ უფრო იკვეთებოდა. ამჟარა იყო, რომ სოხუმის დაცემა გარდაუვადი იყო.

" ედ. შევარდნაძე გაუთავებლად იმეორებს, რომ მას იგივე რეაქციული ძაღები ებრძვიან, რაც რუსეთის პრეზიდენტს, - სწერდა ფიღიპ უფლი "ფიგაროში". "18 სექტემბერს, სოხუმში მან საქვეყნოდ განაცხადა, რომ სოხუმის დაცემა "გამომწვეული იქნება რუსეთის ღაღატიო" და რომ მის წინააღმდეგ იბრძვიან რუსეთის რეაქციული ძაღები. მაგრამ, განაგრძობს ფრანგი უურნადისტი, რუსეთში განვითარებულმა პოღიტკურმა მოვღენებმა (ოქტომბრის პუტიო) დაგვანახა, რომ რუსეთის პრეზიდენტი მთღიანად აკონტროღებს არმიას და ამღენად, მას რეალური ძაღაუფღება გააჩნია. რაც შეეხება ბატონ შევარდნაძეს, იგი მხოლოდ მაყურებღის როღშია და არა მოქმედი პრეზიდენტისა. ნაცომნადისტი პრეზიდენტის, ზვიად გამსახურღიას დაბრუნება საქართველოში, რომღმაყ ჩასვღისთანავე მოახერხა თავის მომხრეთა მობღიზება

და განცხადებდაც გააკეთა იმის თაობაზე, რომ მას განზრახული აქვს ძალით წართმეული ძალაუფლების დაბრუნება, ნათლად მეტყველებს იმაზე, რომ შევარდნაძე გაყილებით სუსტი აღმოჩნდა, ვიდრე გამსახურდია, რომელმაც ამჟამად გამარჯვება მოიპოვა თავის მეტოქეზე....

საქართველოში ჩასულმა შევარდნაძემ ვერ შესძლო ვერც ძლიერი არმიის შექმნა და ვერც ეკონომიკური საკითხების მოგვარება. ერთი სიტყვით შევარდნაძემ, რომელიც ცნობილი იყო დასავლეთში, როგორც გამოჩენილი დიპლომატი, ვერ შესძლო შეენარჩუნებინა თავისი ქვეყნისთვის ვერც სამხრეთ ოსეთი და ვერც აფხაზეთი. ეს პროვინციები საფლელისოდ დაკარგულია საქართველოსთვის გედა ჩარკვიანი, შევარდნაძის ეკონომიკური მრჩეველი ამბობს: "საქართველოს სახელმწიფოებრიობა მხოლოდ სიმბოლოა, იგი აღარ ფუნქციონირებს, ვინაიდან არ არის არავითარი ვერტიკალური ძალაუფლება".

"ასევე ვერ გაუმკლავდა ბატონი შევარდნაძე ადგილობრივი მფიის თარქმს. ეკონომიკა მთლად განადგურებულია. დასავლეთიდან დახმარება არ სჩანს. ყოველივე ეს ძლიერ ასუსტებს შევარდნაძის ავტორიტეს და ქხადჭოფს, რომ მან ვერ მოუგო პარტია ზვიად გამსახურდიას. შექმნილ ვითარებაში, ვფიქრობთ, რომ შევარდნაძის ეს თავდურთი შივედა არის "დემოკრატი" ელცინის დახმარება "რეაქციული ძალებისა" და "ზვიადისტების" დასამარცხებლად. მაგრამ, ეს სვლაც საკმაოდ სახიფათოა შევარდნაძისთვის: რუსეთის არმიის აქტიური ჩარევა საქართველოს შინაურ საქმეებში კიდევ უფრო გაამწვავებს ანტირუსულ განწყობებს საქართველოში. თუ სვად რუსეთის ჯარი შევა საქართველოში შევარდნაძის დასახმარებლად ვფიქრობთ, შევარდნაძეს ძვირად დაუჯდება ეს დახმარება...".

1993 წლის 28 ოქტომბრის "Le Parisien" იტყობინებოდა: " გუშინ აფხაზმა სეპარატისტებმა აიღეს სოხუმი. მინისტრთა საბჭოს შენობის თავზე აფხაზეთის დროშა აფრიალდა. შევარდნაძე ევაკუირებულია სოხუმიდან კვირას ღამით. " ჩვენ ვიბრძოდებთ სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე, არასოდეს დავიხვევთ უკან" - აცხადებდა შევარდნაძე სულ ორი დღის წინ, ვიდრე სოხუმს ჩააბარებდა. საბჭოელების ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრი მხოლოდ მაშინ დაბრუნდა საქართველოში, როდესაც სსრკ დაიშალა. ახლა კი იგი რუსეთს სდებს ბრალს აფ-

ხაზეთის დაკარგვაში:” ჭერ კიდევ გუშინ ჩვენ შეგვედლო გადაგვერჩინა სოხუმი. მხოლოდ რუსეთს შეეძლო ამის გაკეთება, მაგრამ რუსეთმა გვიღადატა ჩვენ” განაცხადა შევარდნაძემ”.

ის ფაქტი, რომ სოხუმი რუსეთის არმიის დახმარებით დაეცა, დასავლეთში ეჭვს არ იწვევს. თითქმის ყველა გაზეთი, განურჩევლად პოლიტიკური ორიენტაციისა, აღიარებდა, რომ აფხაზმა სეპარატისტებმა ომი რუსეთის დახმარებით მოიგეს. ამასთან, ისიც აშკარა იყო, რომ დასავლეთმა საქართველოს, რბილად რომ ვთქვათ, საკმაოდ თავშეკავებული პოლიტიკური დახმარება აღმოუჩინა. გარდა ზოგადი ხასიათის დეკლარაციებისა, არავითარი რეალური პოლიტიკური დახმარება (სამხედრო დახმარებაზე ხომ დაპარაკიც მეტია), საქართველოს დასავლეთისა გან არ მიუღია. მაშინთა და მაშინთა იმედი, რომ შევარდნაძე ომს მოიგებდა თავისი უცხოელი”მეგობრების”, გაეროსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების დახმარებით, გაყრუვდა. ჰქონდა კი რაიმე რეალური საფუძველი ამ იმედებს? დარწმუნებული ვართ— არანაირი. გავიმეორებთ კვდავაც და კვდავაც: აფხაზეთის ომის ფინალი ქნობილი იყო გაყიდვით უფრო ადრე, ვიდრე თვით ომი დაიწყებოდა. ეს ასე იყო, ვინაიდან სწორედ ასეთი ფინალი იყო გათვალისწინებული რუსეთის გენერალიტეტისა და კვბ—ს მიერ შემუშავებულ გეგმაში, რომელიც მიზნად ისახავდა საქართველოსა და მასთან ერთად—კავკასიის სრულ ანექსიას.

” სოხუმის ოპერაციის” შემდეგ, საქართველოს ანექსიის გეგმა თავის დოკუმენტურ დასასრულს უახლოვდებოდა. სანუკვარი მიზნის მისაღწევად ორი ნაბიჯიღა იყო გადასადგმედი: საქართველოს სნგ—ში შეყვანა და მისი კანონიერი პრეზიდენტის ფიზიკური მოსპობა...

გასული წლის 20 ოქტომბრის "Figaro", წერილში სათაურით "შევარდნაძე დასახმარებლად უხმობს მოსკოვს" იტყობინებოდა, რომ მძიმე მდგომარეობაში ჩავარდნილი შევარდნაძე სთხოვს დახმარებას "...იმ რუსეთს, რომელსაც იგი სულ ცოტა ხნის წინ ომს უცხადებდა და საქართველოს უბედურებაში სდებდა ზრადს, დღეს შევარდნაძე თხოვნით მიმართავს, რათა მისცეს მას სამხედრო დახმარება და შეაჩეროს გამსახურების მომხრეთა შეტევა ქუთაისზე. " ჩვენს მთავრობას არა აქვს სხვა გამოსავალი, ჩვენ საკუთარი ძალები არ გავაჩინა და

ვთხოვთ დახმარებას აზერბაიჯანს, სომხეთსა და რუსეთს ყველას, ვისთვისაც მნიშვნელოვანია ფოთი - თბილისის სატრანსპორტო მაგისტრალი, ჩვენი მდგომარეობა კატასტროფულია". "საინტერესოა, - დასძენს ირონიით სტატის ავტორი, ანდრეი კოზირევის წინადადება. კერძოდ, მან განაცხადა, რომ შესაძლებლად მიაჩნია ერთობლივი ოპერაციის(!) ჩატარება "სატრანსპორტო მაგისტრალის კონტროლის მიზნით". განსაკუთრებით, - თბილისი-ფოთი. ... ჩაერვია თუ არა რუსეთი საქართველოს შინაურ საქმეებში ჯერ-ჯერობით გაურკვეველია, მაგრამ ის, რომ შევარდნაძეს არ გააჩნია ძალა თავისი ძალაუფლების დასაცავად, - უხადია. ასეთ მდგომარეობაში ჩავარდნილ რაღა დარჩენია, თუ არა რუსეთის იმედით ყოფნა. მაგრამ საქართველოში, სადაც მძაფრია ანტირუსული განწყობა, ეს მეტად წამგებნიანი ნაბიჯი იქნება".

... "დემოკრატიუმა" რუსეთმა ედვისებური დახმარება აღმოუჩინა საქართველოს "დემოკრატიულ" მთავრობას და დიდი გამარჯვებაც იზეიმა. როგორც პრესიდან შეიძინევა, რუსეთ-საქართველოს ხელშეკრულების ხელმოწერა დიდი ზარ-ზეიმით ჩატარებულა თბილისში კიდეც იმიტომაც, რომ ის ბედნიერი დღე ზორის ნიკოლაევიჩის (ედიკინის) დაბადების დღეს დამთხვევითა და სრულიად საქართველოს კათალიკოს პატრიარქის დოცვა-კურთხევით, მადლიერმა ქართველმა ხელისუფლებამ რუსთ ხელმწიფე თბილისის "საპატრიო მოქალაქედ" მონათლა. მაშ, არ იზეიმა უბრალოდ ასეთ ღირსშესანიშნავ მოვლენას ქართული ელტა?! "ივერია-ექსპრესის" ზეგურვილის ნომრიდან ისიც შევიტყვეთ, რომ "...რუსეთის პრეზიდენტის პატივსაცემად გამართულ სადილზე, თავის სიტყვაში საქართველოს მეთაურმა განაცხადა, რომ საქართველოს რუსეთის გარეშე უხოვრება არ შეუძლია და რომ რუსეთთან კავშირია საქართველოსთვის დამოუკიდებლობისა და ბედნიერების მომტანი"... გავეცნოთ "საქართველოსთვის დამოუკიდებლობისა და ბედნიერების მომტანი" ხელშეკრულების ზომოგიერთ პირობას;

... ახალი ხელშეკრულება საქართველოსა და რუსეთს შორის, - სწერს გაზ. "მოსკოვსკიე ნოვოსტი" - ს სპეციალური კორესპონდენტი მიხეილ შეველიოვი, უპირველეს ყოვლისა ხელს აძლევს რუსეთის გენერალიტეტს... რუსეთის ჯარი ამიერიდან საქართველოში დაბანაკდება არა როგორც "ოკუპანტი", არამედ - როგორც კანონიერი ჯარი,

რომლის დისლოცირების გეოგრაფიაც არ უნდა იწვევდეს რაიმე პრეტენზიებს; ქვევითი ჯარი განდაგდება თბილი სის სამხედრო ბაზებზე, ბათუმში და თურქეთის საზღვრებზე. ამას დაემატება სამხედრო აეროდრომიც აფხაზეთში და რუსეთის ჯარის ის ნაწილი, რომელიც თვალყურს ადევნებს რკინიგზის მაგისტრალებს **მთლიანად საქართველოს ტერიტორიაზე**. სულ ცოტა ხნის წინ, საქართველო იყო ქვეყანა, რომელსაც არც ერთი ხელშეკრულება არ ჰქონდა დადებული რუსეთთან, ელეს კი, საქართველოში ჯარის რაოდენობა ბევრად აღემატება სხვა რესპუბლიკებში დისლოცირებული ჯარების ოდენობას, რაც მეტად ხიბდავს რუსეთის გენერალიტეტს... ახალი სამხედრო ბაზების შექმნამ შავიზღვისპირეთის ფლოტისთვის ბათუმში, ფოთსა და ოჩამჩირეში შესაძლოა მომავალში ყირიმის პრობლემაზე კი გადაწყვიტოს. რუსეთ-საქართველოს ხელშეკრულების ერთ-ერთი პუნქტი, სადაც დაპარაკია იმის შესახებ, რომ რუსეთი დაეხმარება საქართველოს იარაღის წარმოებასა და ათვისებაში, აგრეთვე მეტად მომგებელია რუსეთის სამხედრო-საწარმოო კომპლექსისათვის მით უფრო, რომ იარაღის ბიზნესი დეკადური ხდება ახლო მომავალში”...

“...რუსეთის იმპერია საბჭოთა იმპერიამ შესცვალა, საბჭოთა იმპერია - რუსეთის ფედერაციამ, მაგრამ საქართველოს ბედი უცვლელი რჩება: - რუსეთის პლაცდარმი კავკასიაში, ჩრდილო კავკასიაში, შავიზღვისპირეთში. იგი მუდამ დარჩება რუსეთის გუბერნიად, იქნება იგი საბჭოთა რესპუბლიკა თუ დამოუკიდებელი სახელმწიფო”. ასეთი ოპტიმიზმითა და დაუფარავი სიხარულით ამთავრებს თავის რეპორტაჟს თბილისიდან რუსი ჟურნალისტი. ერთადერთი, რაც მას აწუხებდა იმჟამად, - ვაი, თუ საქართველოს პარლამენტი სინდისმა შეაწუხა და უარი არ სთქვას ხელშეკრულების რატიფიკაციაზეო... კვლავაც კვლავაც ბიბლიური შეგონება უნდა გავიმეოროთ - “ნეტარ არ არიან მორწმუნენი”... 1994 წლის 1 მარტს, “იმედის არჩევნებში” გამარჯვებულმა პარლამენტარებმა გზა დაუღოცეს თავის სამშობლოს ახალ იმპერიამში”...

გუმაგი

მათ სახელებს, ვინც საქართველო გასცვალა
ოცდაათ ვერცხლად, იცნობდეს ყველა!

საქართველოს პარლამენტის 1994 წლის 1 მარტის
სახელმწიფო კენჭისყრის შედეგებში
რის შედეგადაც, საქართველო კვლავ რუსეთის
შემადგენლობაში შევიდა

გივი აბაღაძე
ინგუმა აბესაძე
რევაზ ადამია
ჯემალ ადამია
ჟურდინანდ ადექსანიანი
მზეჭაბუკ (ჭაბუკ) ამირეჯიბი
ირაკლი ანდრიაძე
ტახირ არველიძე
ვადერი ასათიანი
გიორგი ახმეტელი
სიმონ (ჯემალ) ატიაშვილი
ვლადიმერ ბელაშვილი
გიორგი ბარამიძე
დავით ბაშაძე
დემურ ბახტაძე
მადვა ბერიანიძე
ჯემალ ბერიძე
აკაკი ბრეგვაძე
თენგიზ გაბეღლიანი
თამაზ გამყრელიძე
გიორგი გაჩეჩილაძე
ავთანდილ გვალაძე
ვაჟა გვალაძე
გურამ გეგაძე
მიხეილ გვერდნიძე
მანანა გიგინეიშვილი
ვახტანგ გოგუაძე
ჯემალ გორგოძე
ბაკურ გულუა
ნანა დევდარიანი
როსტომ დოღვი
ავთანდილ დოღმაშაშვილი
ომარ ელშვილი

დედი თორქია
გრიგოლ თუმანიშვილი
ვაჟა იაკობიძე
თენგიზ კალანდაძე
გენო კალანდია
როზინზონ კალაძე
მადვა კაკელია
ვადერი კვარაცხელია
გიორგი კიკნაძე
ნესტან კირთაძე
ადექსი კობაიძე
თეიმურაზ კობაღიშვილი
ოთარ კობია
ნოდარ კობრეიძე
ჯუმბერ კურჩანიძე
ნიკოლოზ დეკიშვილი
ოთარ დიხანიშვილი
როინ დიპარტელიანი
გივი დომინაძე
ზორის დომსაძე
გიგა დორთქიანიძე
ვიქტორ დორთქიანიძე
როზა დორთქიანიძე
დევიან მამალაძე
პეტრე მამრადე
გურამ მამულია
მიხეილ მანძულაშვილი
ადა მარშანია
სოსო მახადლიანი
თეიმურაზ მგელიაშვილი
სოსო მეგუთნიშვილი
რომან მიმინიშვილი
ვახტანგ მუსელიანი

ზაზა ენუქიძე
გოდერძი ველიჯანაშვილი
ოთარ ზუხბაია
ზურაბ ქვედაძე
გედა ქვიციანი
ქართლს ღარიბაშვილი
დანა ღოღობერიძე
ვახტანგ ყოდბაია
გიორგი შანიშვილი
ედუარდ შვედნიძე
ედვარ შენგელაია
ჯანსუღ ჩარკვიანი
ანზორ ჩარქვლიანი
დიმიტრი ჩიტღოვი
მიხეილ ჩხენკელი
დავით ციციანი
ღია ცინციანი
თამაზ ცინციანი
ჯიმიშვილი ციციანი
ტარიელ ციციანი
ჯია ციციანი
ზურაბ წერეთელი
გიორგი წითლანაძე
მეველი წიკლაური
ანზორ წიწნაძე
რევაზ ჭეიშვილი
ივანი ჭელიძე
ოსკარ ხარაგიშვილი
ვაჟა ხატაძე

გურამ მუხაიძე
მიხეილ მჭედლიძე
ნუგზარ ნადარია
შადვა ნათელაშვილი
ზაზა ნაკაშიძე
ვაჟა ნადარია
იზა-იზორდა ორჭონიძე
დავით პატიანი
ჯუმბერ პატიანი
ზურაბ შვანიძე
ჯია ურულოანი
მარკ რივიანი
სერგო რუხაძე
ვახტანგ რევიანი
რამაზ საყვარელიძე
ურა სნახიანი
გურამ უსტიაშვილი
ანზორ ფენდერაძე
ნოდარ ქარციანი
ამირან ქაშაქაშვილი
მერაბ ქაჭია
გივი ხვედელიძე
რამაზ ხიზანიშვილი
ომარ ხუციანი
რევაზ ჯაფარიძე
ნიკა ჭეიშვილი
ადექსანდრე ჭიბლაძე
გივი დობანიძე

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს საგარეო საქმეთა კომისიის განცხადება

21 10 93

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს საგარეო საქმეთა კომისია აცხადებს, რომ რუსეთის ჯარის შეყვანა საქართველოში სარკინიგზო ხაზის (ფოთი-თბილისი) დაცვის მომიზნებებით არის უხეში ჩარევა დამოუკიდებელი ქვეყნის შინაგან საქმეებში და მისი ხელახალი ანექსიის მცდელობა.

1991-1992 წწ. დეკემბერ-იანვარში საქართველოში მომხდარი სახელმწიფო გადატრიალება, რომლის შედეგადაც დამხობილ იქნა ხალხის მიერ არჩეული პრეზიდენტი და უზენაესი საბჭო, განხორციელდა რუსეთის კვბ-ში შემუშავებული გეგმის მიხედვით, რუსისვე არმიის მიერ მიწოდებული იარაღისა და ცოცხალი ძალის გამოყენებით.

პუტჩის მიზანი, პირველ რიგში იყო საქართველოს იძულებით შეყვანა "თავისუფალი ერების კავშირში". სწორედ ამ მიზანს ემსახურება სსრკ საგარეო საქმეთა ყოფილი მინისტრის ე.შევარდნაძის სისხლიანი რეჟიმი, რომელიც მან თავს მოახვია საქართველოს.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს საგარეო საქმეთა კომისია მიმართავს დასავლეთის თანამეგობრობის ქვეყნების მთავრობებს თხოვნით, -წინ აღუდგნენ რუსეთის ჯარის ძადადობას სუვერენულ ქვეყანაში, დაეხმარონ ქართველ ხალხს თავის ქვეყანაში კანონიერი მთავრობის აღდგენასა და მშვიდობის დამყარებაში.

შედეა თუშმადიშვიდი,

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს დეპუტატი, საგარეო საქმეთა კომისიის თავმ-რე.

(გავრცელებულია საფრანგეთის სააენტოს მეშვეობით)

IGFM

– International Secretariat –

Internationale Gesellschaft für Menschenrechte · International Society for Human Rights
Société Internationale pour les Droits de l'Homme · Sociedad Internacional para los Derechos Humanos
Международное Общество Прав Человека

IGFM
Internationale Gesellschaft für Menschenrechte
- Deutsche Sektion e.V. -
Kaiserstr. 72 - 60332 Frankfurt/Main
Postfach 10 1132 - 62011 Frankfurt/M.
Tel. 069 / 23 69 71, Fax 069 / 23 61 00

List of Political Prisoners in Georgia, whose lives are in danger because of torture

July, 1993

1. Dshambul Akhalaia - severely tortured
2. Mamuka Aptsiauri
3. Zaza Arsenidze
4. Gela Bardzimashvili - badly wounded on hands and feet
5. Zurab Bardzimashvili - severely tortured with nails, psychiatric drugs,
an attempt was made on his life
6. David Benidze
7. Guram Beselia
8. Besarion Bochoridze
9. Dzhustan Bokuchava
10. Albert Borchashvili
11. Nemo Chanturia - severely tortured
12. Ramaz Chargogrishvili
13. Shalva Chilindrishvili (member of the Georgian Helsinki Union,
Deputy of Georgian Parliament in exile)
14. Mamuka Danelia
15. Levan Darakhvelidze
16. Leri Donadze
17. Zaza Dzhikia
18. Khvicha Dzhokhadze
19. Gela Gachechiladze
20. Zaur Gelashvili
21. Prof. Dr. med. Gedevan Gelbakhiani - lost sight in one eye and deafened
22. Tamaz Gochelashvili
23. Zurab Gogichaishvili
24. Tamaz Gorelashvili
25. Simon Ioramashvili
26. Irakli Iremadze
27. Zurab Kadshaia
28. Givi Kalmakhelidze
29. Dato (Temur) Kapanadze - member of the Georgian Helsinki Union, after his arrest
the house of his family was burned down, his wife and children suffered burns
30. Simon Kavtaradze
31. Otar Khabashvili (presently at home under baned order)
32. Gela Khaduri
33. Gia (Sergo) Khakhviashvili
34. Khizanishvili
35. Zaza Kiria
36. Emzar Kobaidze
37. Omar Kochlamazashvili
38. Guram (Rosland) Lafia - very ill, presently at home under baned order
39. Ivane Lashkarashvili

“გუშაგის” სახელზე მრავალი წერილია მოსული საქართველოდან ადამიანის უფლებათა დარღვევის საზარელი ფაქტებით. ვაქცევინებთ რამოდენიმე დოკუმენტს და ვიმედოვნებთ, რომ ამ ფაქტების გამომწვეურება ოდნავ მაინც დაეხმარება და გაუმაგრებს გულს მათ ავტორებს.

* * * *

” მე, თამაზ კადაძე, დაბადებული 1945 წ. თბილისში, ვმუშაობ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოცემებითი მათემატიკის ინსტიტუტის ნამყვანი მეცნიერი თანამშრომლის თანამდებობაზე. ვარ ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი, 65 სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. 1990 წლიდან ვარ საქართველოს ჰელსინკის კავშირის წევრი. 1991 წელს, საყოველთაო არჩევნების შედეგად ამირჩიეს თბილისის საბურთალოს რაიონის საკრებულოს დეპუტატად და ამავე წლიდან დამამტკიცეს საბურთალოს რაიონის პრეფექტად.

1993 წლის 20 სექტემბრიდან, თბილისში, ფაქტობრივი ხელისუფლების მიერ შემოღებულ იქნა კომუნდანტის საათი, რაც გადაიქცა პოლიტიკურად ”სხვაგვარად მოაზროვნეთა” დაჭერა - დაპატიმრებებისა და ტერორის მასობრივ აქტად. დამაპატიმრეს მეც...

სამხედრო კომუნდანტურის საკანში ჩემს გარდა იმყოფებოდნენ: გაზეთ ”იბერია-სპექტრის” რედაქტორი ირაკლი გოცირიძე, გაზეთ ”საქართველოს სამრეკლოს” პასუხისმგებელი მდივანი ვია არგანაშვილი, ურნადისტი რეზო ურუშაძე, უნივერსიტეტის პროფესორი ნაპო კვარაცხელია და სხვ. სულ თხუთმეტამდე პოლიტპატიმარი. მიმდებარე საკანში იმყოფებოდა ოცამდე ”ზვიადისტი” ქაღი... დამიწყეს ცემა. სამი, ხანაც, -ხუთი ზორბა ახადგაზრდა მირტყავდა განუწყვეტლად... დაღლილობისას, სხვები ენაცვებოდნენ. სკამის ფეხით ცემას რომ მორჩინენ, ახლა ცედოფანის პარკი ჩამომაცვეს თავზე და ჰაერის უკმარისობით ბოლო ზღვრამდე მიმიყვანეს... გადოდა ერთი და შემოდოდა მეორე; არაადამიანური ზიზღის გამომეტყველებით სახეზე... შემიცრეს ხედები და იღლიებში ფიქარი გამიყარეს, ასე დამაგვეს ორ მაგიდას შორის. სიმძიმის ცენტრის გადაწვევებით, ამ ყოფამი ადამიანს ფეხები ექცევა ზევით; გამხადეს ფეხსა შემდეგი და ისევ სკამის ჭმობით დამიწყეს ცემა ქუსლე

ბზე და ტერფებზე;.. შემდეგ ჩამომხსნეს და მაიძულეს მეველო იატაკზე მათ წინ; არც ეს მაკმარეს,- ისევ წიხლები დამიშინეს სახეში, გამეტებით და გაბოროტებით. ...ამაყენეს, პირი გამაღებინეს და მაკაროვის სისტემის პისტოლეტის დუღა ჩამიდეს პირში. დიდ ხანს მხუნჯობდნენ, სანამ ჩახმახს გამოკრავდნენ... ტყვიები იარაღში არ იყო... ჩემი წამება ოთხ საათს გაგრძელდა. საათი, რომელიც ამხსნეს წამებისას, აღარ დაუბრუნებიათ... მთელი თვის განმავლობაში სახე და თვალები შეშუპებული მქონდა, ყურებიდან სისხლი მიდიოდა...

დასავლეთ საქართველოში ამ დროს ცნობილი მოვლენები ვითარდებოდა. ცემისგან დაოსებულს, მაიძულეს დამენწრა განცხადება, სადაც ავლნიშნავდი, რომ არ ვემხრობოდი პრეზიდენტ გამსახურდიას ძადისმიერ პოლიტიკას ხელისუფლების დასაბრუნებლად და ვდგევარ ფაქტობრივი ხელისუფლების სამსახურში. ამასთან მიმანერინეს, რომ განცხადება დავენერე ძადდატანებისა და მუქარის გარეშე. ამის შემდეგ ჩამაგდეს იზოდატორში ბეტონის იატაკზე.

საფიქრადია, რომ იმ დღეებში დაკავებულები ასრულებდნენ მძევალთა როდს იმისდა მიხედვით, თუ როგორ განვითარდებოდა მოვლენები დასავლეთ საქართველოში. ამ ჩემს მოსაზრებას ადასტურებს ის გარემოებაც, რომ არც ერთი " ზვიადისტის" მიმართ არ აღძრულა სისხლის სამართლის საქმე. მეტიც, - ბევრნი ისხდნენ ყოველგვარი დაკითხვის გარეშე. ჩემი ოცდაათდღიანი პატიმრობრობის პერიოდში არ ყოფილა რაიმე ბრადლების არავითარი სანქცია. აღმაშფოთებელია აგრეთვე ის გარემოებაც რომ პატიმრები საკნებიდან გაჰყავთ ყოველგვარი სანქციის გარეშე, რაც მათი "დაკარგვის" საბაზი შეიძლება გახედეს; ხშირია პატიმრებისგან ფულის გამოძადვის ფაქტები...

ჩემს სანახავად მოსული ფინელი ჟურნალისტები არ შემოუშვეს, ვინაიდან სახეზე იარები და სიღურტეები მქონდა. მხოლოდ 29 დღის შემდეგ, როდესაც სახიდან გაჰქრა ცემისა და წამების კვადი, შემახვედრეს ამერიკის საელჩოს თანამშრომელს ქ-ნ ქენტი გრინს. წინა დღით, გამომძიებელმა გამაფრთხილა, - კრინტი არ დაძრა ცემის შესახებ, თორემ, უარესს დაგმართებო...

* * * *

...მივეყუთვნები ქართველ უყრნადისტთა უფროს თაობას; დავიზაღე 1923 წელს თბილისში, ტრადიციულ ინტელიგენტთა ოჯახში. პრესაში ვმუშაობ 1948 წლიდან. დავრწმუნდი რა, რომ საბჭოთა იმპერიაში უყრნადისტიკა არის არა თავისუფალი დარგი, არამედ - მხოლოდ ხადხის მართვის იარაღი პოლიტიკოსთა მხრიდან, მივატოვე პრესა პროტესტის ნიშნად. ვმუშაობდი კინოსტუდია "ქართულ ფილმში" რედაქტორად. 1980 წლის აპრილიდან დავბრუნდი პრესაში, - შევექმენი საკუთარი დამოუკიდებელი გაზეთი "იბერია-საქეჭრი". გაზეთმა დიდი პაპუდ არობა მოიპოვა საქართველოში, რადგანაც იგი მტკიცედ იცავდა დემოკრატიულ პრინციპებს; მან მიიპყრო ევროპარლამენტის საგანმომცემლო სამსახურის ყურადღებაც, საიდანაც მივიღეთ წინადადება 1994 წლიდან მისი დონდონში გამოცემის თაობაზე, -ინგლისურ ენაზე მისი ევროპის ქვეყნებში გავრცელების მიზნით.

სწორედ გაზეთის დემოკრატიული პრინციპების გამო, საქართველოს ღლეჯანდედ მთავრობას, რომელიც გადატრიალების გზით მოვიდა სახელმწიფოს სათავეში, არ მოსწონს "იბერია-საქეჭრი". 1992 წლის პირველივე დღეებიდან გაზეთი განიცდის უსასტიკეს რეპრესიებს: მას არბევენ, ხურავენ, ახრჩობენ ფინანსურად. 1993 წლის ოთხ ოქტომბერს კი საქმე იქამდე მივიდა, რომ ყოველგვარი საზაბის გარეშე, დააპატიპრეს რედაქციის წამყვანი უყრნადისტი რევაზ ურუშაძე. როდესაც მე, მეუღლესთან ერთად მივედი პოლიციის განყოფილებაში ურუშაძის დაპატიმრების მიზეზის დასადგენად, მეც დამაკავეს.

...პატიმრობის მეოთხე დღეს, საკნიდან ამიყვანეს ქ. თბილისის კომუნდანტის ზ.ჩაჩუას მოადგილის, ზაზა ვეფხვაძის კაბინეტში, სადაც 25-27 თანამშრომლის თანდასწრებით, სამმა შეიარაღებულმა პირმა უსასტიკე სად მცემა ხედებით, ფეხებით და პისტოლეტებით. როდესაც სისხლმა სრულიად დამიფარა სახე, კომუნდანტის მოადგილემ, რომელიც უძრავად იჯდა თავის სამუშაო მაგიდასთან, შემჩნევა მისცა მოძადადეებს, -სახეში ნუსკემით, ურტყით სხეულზეო. ეს იმიტომ, ძადადობის კვადი რომ არ დამჩნეოდა. თუმცა, დამეტყო: დამიზიანდა პღევრა, (რის გამომც ახდაც ვმკერნადობ), გამიფუჭდა მარცხენა ხედის ორი თითი...

ჩემი დაპატიმრება მოხდა იმ დღეებში, როდესაც საქართველოს და სახელდობრ - თბილისს რეპრესიების ტადღამ გადაუარა. იჭერდნენ ყველას, ვისაც კი "ზვიადის ტობა" ბრადღებოდა. აპატიმრებდნენ იმათაც, ვისაც ბინაში ან ხედში ჩვენს "იბერია-სპექტრს" უპოვნიდნენ.

ჩვენს საკანში პატიმრები იყვნენ: ფიდოსოფის დოქტორი, პროფესორი ნაპო კვარაცხელია, ფიზიკა-მათემატიკის დოქტორი თამაზ კადაძე, პოეტი თინათინ მღვდლი ამვილი, ენათმეცნიერი თემურ გვანცუაძე, ჟურნალისტი "საქართველოს სამრეკლოდან" გია არგანაშვილი, ინჟინერი როსტომ კუტაღია, ფიზიკა-მათემატიკური გიმნაზიის პედაგოგი მერაბ რიჟამაძე მეუღლითურთ, პედაგოგი ქეთევან ხახუღიანი, სხვანი და სხვანი.

ჩვენდამი ასეთი მოპყრობის გამომ, მოვითხოვეთ ადამიანის უფლებათა დაცვის კომიტეტის თავმჯდომარის, ად.კავსაძის მოსვლა. კავსაძე მართლაც მოვიდა. ჩვენ მას მოვთხოვეთ არა განთავისუფლება, არამედ იურიდიული ნორმების ედემენტარული დაცვის უზრუნველყოფა. სახელდობრ, - ცოდნა იმისა, თუ ვინ და რა დოკუმენტის საფუძველზე დაგვაპატიმრა, რა გვედებოდა ბრადღე. კავსაძე დაგვიპირდა, რომ ამ კანონიერ მოთხოვნებს დააკმაყოფილებდა ორი დღის ვადაში. დაპირება, რაღა თქმაუნდა, არ შეასრულა. სხვაგვარ მის მოქცევას, ჩვენ არც ველოდით, რამეთუ იგი ისეთივე ცრუა, როგორც მისი "კომიტეტის" შინაარსი და "მოღვაწეობა"...

ოცი დღის შემდეგ გადამიყვანეს ქადაქის პოლიციის იზოლატორში. ჩემი პატიმრობის პერიოდში, ადგილობრივ პრესასა და ტელევიზიით კომენდანტ ჩაჩუასა და "მხედრობის" უფროსს ჭაბა იოსელიანს გამოუყხადებიათ, - გოცირიძე დაპატიმრებულია საკომენდანტო საათის დარღვევისთვის; ცემით კი - არ გვიცემია, კიბეზე დაეცა და თავი თვითონ გაიტყხაო... გამანათავისუფლეს 36 დღის პატიმრობის შემდეგ. ოფიციალურად კომენდანტმა განაცხადა, რომ მე მისტილი მქონდა ოცდაათდღიანი ადმინისტრაციული პატიმრობა.

მიუხედავად ჩემი განთავისუფლებისა, ჩვენი გაზეთის გამოცემის იმედი ფრიად საეტყოა, რადგანაც ამას ბევრი "წყაღქვეშა" წინააღმდეგობა, კერძოდ - პროკურატურის ქმედებები და სხვა ელობება.

ჩემი და ჩემი კოლეგების განთავისუფლებას უდაოდ შეუწყო ხელი დასავლეთის პრესისა და სამართადამცა-

ვი სტრუქტურების მხარდაჭერამ, რისთვისაც დიდი მად-
ლობა მათ. მაგრამ, უნდა ვიყო დეთ, რომ ეს არ არის
საკმარისი. შევარდნაძე აცხადებს, რომ მისი ხელმძღ-
ვანედლობით საქართველო დაადგა დემოკრატიზაციის გზას
გვინდა ვირწმუნოთ ეს და სწორედ ამიტომ გვინდა შევექ
მნათ ისეთი გაზეთი, რომელიც დემოკრატიული პრინციპე
ბის მატარებელი და დამცველი იქნება. საჭიროა დასავ
დეთმა მხარი დაგვიჭიროს ამ მოღვაწეობაში.

ირაკლი ვოცირიძე, გაზეთ
"იბერია-სპექტრის" გამომცემელი
და მთავარი რედაქტორი

* * * *

"გუშაგის" რედაქციამ და ასოციაციამ "საფრანგე-
თი-საქართველო" დროულად გადასცეს საერთაშორისო
საზოგადოებას "ყურნადისტები საზღვრებს გარეშე"
ყურნადისტა სია, რომელნიც დაპატიმრებულნი იყვ
ნენ საქართველოში პოლიტიკური მოტივით 92-93 წლ.

* * * *

საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის ასოცია-
ციამ პროტესტი განაცხადა ზუგდიდის რაიონის სოფ. ჭი
ხასკარის მკვიდრის, ოთხმოცი წლის ვადიკო ზარანდიას
დაპატიმრების გამო. ზარანდიას დაპატიმრების მოტივი
ისაა, რომ მის ეზოში იყო დასაფლავებული პრეზიდენტ
გვიად გამსახურდიას ნეშტი. მოხუცი დაპატიმრებულ იქ
ნა იმავ დღეს, როდესაც გაიხსნა საფლავი ნეშტის გა-
დასასვენებლად. ეს მოხდა მას შემდეგ, რაც მან უჩვე
ნა საქართველოს სამთავრობო და საერთაშორისო კომისი
ას დაკრძალვის ადგილი. საფლავის გახსნის პროცედურ-
ის ამსახვედ ფირზე აღზეჭდილია ისიც, რომ საქართვე-
ლოს ვიყე-პრემიერმა ავთანდილ მარგიანმა (საქართვე-
ლოს კომპარტიის ყოფილი პირველი მდივანი), კვირიკეს
წმინდა ხატზე დაუფიქრა მოხუც ზარანდიას, რომ საქართ
ველოს მთავრობა მას "მადლობის მეტს არააფერს ეტყვის"

* * * *

დღეს, 1993 წლის 5 ოქტომბერს, შევარდნაძის ხუნტის დაღეზმა იერიში მიიტანეს ქ.ფოთზე. "გრაფის" სისტემის სარაკეტო დანადგარებით შეტყვის შედეგად დაზარეულია ოცდაათამდე შენობა, არის მრავალრიცხოვანი მსხვერპლი.... გორი-ზესტაფონის მიმართულებით მიემართება მძიმე სამხედრო ტექნიკის დიდი კოლონა რომელსაც ხელმძღვანელობენ უკრაინელი და რუსი ოფიცრები.... თბილისში გრძელდება რეპრესიები კანონიერი ხელისუფლების მხარდამჭერთა მიმართ. დაპატიმრებულითა შორის არიან: გაბ. "ივერია-სპექტრის" რედაქტორი ირაკლი გოციროძე, პროფესორი დერი გოგოლაძე პროფესორი ნაპო კვარაცხელია. (სასტიკად ნაცემნი, ისინი ამჟამად საავადმყოფოში იმყოფებიან), პროფესორი თენგიზ ჟიკაჩიშვილი, დოქტორი კენია, კულტურის ყოფილი მინისტრი, მხატვარი ედმონდ კადანაძე, პოეტი თინათინ მღვდლიაშვილი (დასთან ერთად), თამარ კვეციანი, დეო დაუშვილი, ფილოლოგი დამარა შენგელია, ყოფილი მანანა და რომან ანჯაფარიძეები, მანანა არაბიძე და სხვ. დაპატიმრებულთა შორის არიან საფრანგეთის სააგენტოს "აჟანს ფრანს-პრესისა" და გაბ. "კომსომოლსკაია პრედას" კორესპონდენტი სერგეი ჩერნიხი, "საქართველოს სამრეკლოს" პასუხისმგებელი მდივანი გია არგანაშვილი, ჟურნალისტი რეზო ურუშაძე. საგულისხმოა, რომ თუ შევარდნაძის ჩეკისტები იმ პირებს, ვისი დაპატიმრებას აქვთ დავალებული, ვერ აკვლევენ, აპატიმრებენ მათი ოჯახების წევრებს. ხშირად, - ასაკში შესულ, უდანაშაულო პირებს. ასე, დაპატიმრებულნი არიან უზენაესი საბჭოს დეპუტატის, - ნუგზარ მოლოდინაშვილის მშობლები, დეპუტატი ბიძინა დანგაძის მშობლები, უნვერსიტეტის თანამშრომლის ნონა ლოჭვირის ქალიშვილი ეკა ეგაძე... ოჯახები, სადაც "სამართალდამცავნი" შედიან, იმ არყვება და ირბევა.

გიორგი გულბანი

საქართველოს რესპუბლიკის
უზენაესი საბჭოს დეპუტატი,
სრულ პრეს-მდივანი

ადამიანის უფლებათა დაცვა (წერილი ქიხიდან)

„სამსახურიდან გაანთავისუფდეს და გარიცხეს ადვოკატთა კოლეგიიდან ადვოკატი თ. ნიუარაძე. ამის მიზეზი გახლავთ ის, რომ ბატონი თ. ნიუარაძე მიცავდა მეოცი თავისი ერუდიციითა და პროფესული დონით გაყიდვით მაღლა დგას, ვიდრე მოსამართლე დოქტორი, რომელსაც მიჰყავს ამჟამად უზენაეს სასამართლოში პროცესი.

ნიუარაძეების ოჯახი დარჩა უღუკმაპუროდ, რადგან მისი ერთადერთი მარჩენადი გახლავთ ჩემი ადვოკატი, - მართალი და პატიოსანი ადამიანი.

მე კარგად ვიცი, თუ რა დღეშია დღეს საქართველოს მოსახლეობა და ამიტომ ძალიან მეუხერხულება, მაგრამ მაინც მინდა მივმართო ყველას: შექმნილია თ. ნიუარაძის ფონდი და ყველას, ვისაც კირამდენი შეუძლია, - თუნდაც ას-ასი კუპონი, შეიჭანოს ამ ფონდში, აღმოუჩინოს დახმარება უსამართლო დაზარალებულ ნიუარაძეების ოჯახს.

ვიქტორ დომუხოვსკი, პოლიტპატიმარი

 „იბერია-სპექტრი“, 28 06 94 №93

* * * *

„კუშაგის“ მინაწერი:

ვიქტორ დომუხოვსკი, როგორც საქართველოს უზენაესი საბჭოს დეპუტატი და იურიდიული კომისიის წევრი, უზენაესი საბჭოს პირველივე სხდომამდე დაინიშნა შევარდნაძის მიერ „თვითმფრინავის გამიტაცებელთა“ ჯგუფის წევრთა (მღვდელი ჩიხლაძე, ძმები ივერიელები და სხვ.) დახვედრის ფაქტის გამომძიებელი კომისიის თავმჯდომარედ. ამდენად, ვ. დომუხოვსკის მოუხდა ჩვენებების ჩამორთმევა ბატონ ედ. შევარდნაძისთვის. ადვილი წარმოსადგენია იმდროინდელი სსრკ კომპარტიის ცკ-ს პოლიტბიუროს წევრის ამხ. ედ. შევარდნაძის განრისხება ამ „თავხედური“ აქციისა გამო...

სწორედ აქ უნდა ვეძიოთ მიზეზი იმისა, რომ პეტრის პირველივე დღეებიდან, ვ. დომუხოვსკი სასტიკ ედვენას განიყდიდა „დემოკრატიული“ რეჟიმის მხრიდან. 1993

წლის 6 აპრილს, იგი გატაცებულ იქნა სუკის მიერ ექ-
იმ პეტრე გერბახიან ერთად ქ. ბაქოდან, სადაც ისინი
ემიგრაციაში იმყოფებოდნენ. მას შემდეგ, ის იმყოფე-
ბა თბილისის ციხეში. მასთან ერთად, "სამშობლოს ლა-
დატში" და ტერორისტობაში დადანაშაულებულები, სასა-
მართლო პროცესს ედიან: პროფესორი გედეონ გერბახი-
ანი, მისი ვაჟი, ექიმი პეტრე გერბახიანი და ფიზიკო-
ლი ზაზა ნიკდაური.

არ დარჩენილა ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგა-
ნიზაცია მსოფლიოში, პოლიტიკატიმართა ამ ჯგუფის უმძი
მეს ფიზიკურ და მორალურ მდგომარეობაზე, წამებაზე,
იურიდიული ნორმების დარღვევაზე და სხვ. რომ არ დაე
წერა. მაგრამ, მიუხედავად უამრავი საპროტესტო წერი-
ლისა, რომელიც საერთაშორისო სამართალდამცავი ორგა-
ნიზაციების მიერ იგზავნება საქართველოს ადმინისტრა-
ციის მისამართით, პოლიტიკატიმართა მდგომარეობა სავა-
დადლო რჩება...

* * * *

PS ა.წ. მაისში, გერმანიის ადამიანის უფლებათა სა-
ერთაშორისო საზოგადოების მიერ გამოცემულ ბიულეტენ-
ში მოყვმილია დაწვრილებითი ცნობები პოლიტიკატიმართა
ამ ჯგუფზე.

* * * *

ამავე საზოგადოების 1944 წლის ივნის-ივლისის ბიულეტენში
გამოქვეყნებულია ქართველ პოლიტიკატიმართა სია
142 კაცის ოდენობით.

* * * *

ქუთაისში დაპატიმრებულ იქნა უზენაესი საბჭოს დეპუ-
ტატი ავთანდილ რეხიდაძე. როგორც TGFმ (ადამიანის
უფლებათა დაცვის საერთაშორისო ორგანიზაცია) იტყობი-
ნება, მრავადრიცხოვან შეკითხვებზე, თუ სად იმყოფე-
ბა დაპატიმრებული დეპუტატი, საქართველოდან პასუხი
არ მოსუდა.

* * * *

* * * *

“გუშაგის” სახელზე მოდის მრავადრიცხოვანი შეკითხვები საქართველოში კომუნისტური პარტიის აღდგენასა და მათი ბეჭდვითი ორგანოს, — “კომუნისტის” კვლავ გამოცემასთან დაკავშირებით. ხელთ გვაქვს “კომუნისტის” ნომერი, გამოშვებული 1994 28 07. (თუ როდისღან გამოდის იგი — ვერ დავადგინეთ). წინამდებარე ნომერში გამოქვეყნებულია საქართველოს კომუნისტური პარტიის ახალი წესდება, სტატია “ფაშიზმზე გამარჯვების სულისჩამდგმელი და ორგანიზატორი” ანუ, — იოსებ ბესარიონის — ძე და ა.შ.

ერთის შეხედვით, მართლაც გასაგებია ევროპედ უფრონადისკთა გაოცებაც და აღშოთებაც, მაგრამ, ამ რუსულ-ქართულენოვანი მონატრის გულდასსმით შესწავლით დავრწმუნდით, რომ კომპარტიის რეანიმაცია მთელი მისი ატრიბუტიკით მხოლოდ “ბედადების გახსენებას” როდი ისახავს მიზნად. ჩვენის ღრმა რწმენით, საქართველოს დღევანდელ ხელისუფლებას, (რომელმაც უმად შეუქმნა პირობები ნეო-კომუნისტების ბეჭდვით ორგანოს), სხვა მიზნები ამოძრავებს. კერძოდ, უჩვენოს დასავლეთს, თუ რა საშიში ძალები არსებობს საქართველოში (აი, ვინ ებრძვის საბაზრო ეკონომიკას, რეფორმებს, დემოკრატიზაციას და სხვ). ეს უნდაი ძალიან გვაგონებს უირინოვსკისა და რუსკოის ფენომენს რუსეთში, რაც ხელს აძლევს ედყინს, რათა “უირინოვსკის რუსეთის” პერსპექტივით შემინებულმა დასავლეთმა კვლავაც ედყინს დაუჭიროს მხარი).

საგანგამო საქართველოში არა კარკატურული კომპარტიია, არამედ იმ კომპარტიის მიერ გამოწვრთნიდი მკვლევები, დღეს რომ ებერადებისა და დემოკრატიების ნიღბებით მოქმედებენ...

* * * *

რა დღეში არიან პატიმრები საქართველოში?

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სასჯელის აღსრულების მთავარი სამმართველოს უფროსის პოლკოვნიკ გრიგოლ შაღამბერიძისა და თბილისის N1 იზოდატორის უფროსის, პოლკოვნიკ ვაჟა იმერტაძის ტაბალუას ჩვენებით, "...სამინისტროს არ გააჩნია პატიმართათვის საჭირო რაოდენობის საკვები პროდუქტები, რის გამოც, შარშან (1993) რესპუბლიკის საპატიმროებში გარდაიყვანა 18 ადამიანი, 1994 წლის პირველ ოთხ თვეში კი, შიმშილით დახოცილთა რაოდენობამ მიაღწია 60 (!). ამჟამად, შიმშილისგან ყოველდღიურად იღუპება 3-4 ადამიანი...

ვ.ტაბალუას თქმით, "ერთ საწოდებ რეგრეგობით წვევა სამი ადამიანი, როგორც მამაკაცთა, ისე ქაღთა კოლონიასი. ამის გამო გავრცელებულია ტიღიანობა, ანტი სანიტარია... აღინიშნა ისიც, რომ საპატიმროებში ადგილი აქვს ადამიანის უფლებათა სხვა დარღვევებსაც.. რომელთა შორის გავრცელებულია პატიმართან ადვოკატის არ დაშვება და მრავალი სხვა.

"იბერია-სპექტრი", 28 06 94

* * * *

საქართველოს დღევანდელ რეჟიმს ზრადად ეღება ადამიანის უფლებათა უხეში დარღვევა

ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო ორგანიზაცია "ჰელსინკი-უოჩი" (აშშ) ზრადს სდებს ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკის, -საქართველოს დღევანდელ ხელისუფლებას ადამიანის უფლებათა უხეში დარღვევაში დიდი მამტაბით. ანგარიშში, რომელიც "ჰელსინკი-უოჩი"-ის სამუშაო ჭგუფმა გამოაქვეყნა გასულ კვირას, აღნიშნულია საქართველოს დიდერის, - ედ. შვეარდნაძის მიერ ადამიანის უფლებათა ედემენტარული ნორმების უგულებელყოფა და უხეში დარღვევები, რაც გამოიხატება მის მოთხოვნაში ტერ კიდევ გაუსამართლებდ პირთა ფიზიკურ განადგურებისა. როგორც "ჰელსინკი-უოჩის" სპიკერმა აღნიშნა,

"საქართველოში ადგილი აქვს ადამიანის უფლებათა მტად სერიოზული ხასიათის დარღვევებს-წამებას, ცემას, ზრადლებულთა ოჯახებისა და მათი ადვოკატების ოჯახების დარღვევა-ანოკებას"...

არც ისე პიქუნდა...

1994 წლის იანვარში, საფრანგეთში ოფიციალური ვიზიტით იმყოფებოდა საქართველოს მეტაური შევარდნაძე. მიუხედავად იმისა, რომ იგი მიღებულ იქნა საფრანგეთის პრეზიდენტის, ეროვნული სათათბიროს თავმჯდომარის, საგარეო საქმეთა მინისტრისა და სხვა ოფიციალურ პირთა მიერ, მისმა ვიზიტმა, რბილად რომ ვსთქვათ, საკმაოდ მკრთალად ჩაიარა. საფრანგეთის პრესა და ტელევიზია მხოლოდ მოკლე საინფორმაციო ცნობებით შემოიფარგლა. შედარებით ვრცლად ამ ვიზიტს გამომცემი აურა რუსული ემიგრაციის გაზეთი "რუსსკაია მისა".

იქნებ, არც ღირდა ამ საკითხზე შეჩერება, მაგრამ როდესაც მოგვეცა საშუალება ოფიციალურ ქართულ პრესას გავცნობოდით, დავრწმუნდით, რომ ქართველი მკითხველი სრულიად დებინფორმირებული, მოტყუებულია კომუნისტური პრესის ტრადიციებისამებრ, - შევარდნაძის მგზავრობა დასავლეთში დახატულია როგორც ტრიუმფალური ტურნე დაფდაფებითა და "ვაშა-ვაშას" დახილთ. სინამდვილეში კი...

"...შევარდნაძეს საფრანგეთის მთავრობისგან არა მხოლოდ პოლიტიკური დახმარება სჭირდება, - გაჭირვების ბოლო ზღვრამდე მიყვანილ საქართველოს სასწრაფოდ ესაჭიროება ეკონომიკური და ფინანსური დახმარებაც. "დიდი პოლიტიკოსისა და რეფორმატორის", შევარდნაძის ბატონობის პერიოდში, საქართველო ყველაზე ღარიბ და კორუმიპირებულ ქვეყნად იქცა ყოფილ საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკათა შორის... ეროვნული წარმოების მოცულობა კატასტროფულად ეცემა., გაუფასურება შეადგენს 1500 პროცენტს წელიწადში და არც ეს არის ზღვარი, დოღარი რომელიც რამდენიმე თვის წინ ღირდა 60 ათასი, ახლად ღირს 150 000 კუპონი, სახელმწიფო ხარჯი ოთხჯერ აღემატება შემოსავალს, რაც იმას ნიშნავს, რომ სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი უტოდდება 80 პროცენტს. მის ახლეობას არ აქვს ქხელი წყალი, გათბობა, საწვავი.. მხოლოდ ერთ წელიწადში, საქართველოს ვადმა თურქმენეთისა გადაატარა 140 000 000 დოღარს.

მაგრამ, - განაგრძობს გაზეთი, საქართველოს ასეთმა მძიმე მდგომარეობამ, რაც კარგადაა ცნობილი როგორც საფრანგეთის მთავრობის, ისე ბიზნესმენებისთვის, სულაც არ განაწყო ისინი გაპარტახებულ ქვეყანასთან

სათანამშრომლოდ; საფრანგეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ განაცხადა, რომ საფრანგეთი მზად იქნება საქართველოსთან თანამშრომლობისთვის, როდესაც იქ ამუშავდება სამართლებრივი სახელმწიფო ინსტიტუტი და დაიწყება სერიოზული ეკონომიკური რეფორმები. ის ფაქტი რომ საფრანგეთმა ასეთი კატეგორიული პირობა წამოუყენა საქართველოს დღევანდელ ხელისუფალთ, უთუოდ მოწმობს, რომ საფრანგეთში მშვენივრად იყიან, თუ რას წარმოადგენს სინამდვილეში "დემოკრატიული რეფორმატორი" და მისი პოლიტიკა. ჭერ-ჭერობით კი, შეესაძლებინა პროცესშია საავიაციო ხაზი თბილისი-პარიზი, ქართული ეროვნული ფულის ზეჭვა და დახმარება ხორბლის შეძენაში...".

"პარიზში ბატონი შევარდნაძე მრავად ჭერ არის ნამყოფი. მაგრამ, ფრანგ დიპლომატებსა და ურნადისტებს განსაკუთრებით აკონდეხათ 1000 წელი, როდესაც სსრკ საგარეო საქმეთა მინისტრი შევარდნაძე საბჭოთა კავშირის სახელით ხელს აწერდა "პარიზის ქარტიას". ახსოვთ არა მხოლოდ იმით, რომ იმ ინსტიტუტი მოვლენის მთავარი მოქმედი პირი შევარდნაძე იყო, არამედ უფრო იმიტომ, რომ საბჭოთა მინისტრმა ყველაფერი იღონა მაშინ, რომ ხელმოწერის პროცედურას არამც და არამც არ დასწრებოდნენ ბაღციის ქვეყნების წარმომადგენლები, რომელთაც მხოლოდ სტუმართა სტატუსი გააჩნდათ. საბჭოთა დელეგაციის დაუინებოთი მოთხოვნით, ბაღციელები იმ დღეს დარბაზშიც კი არ შეუშვეს. ცხადია, ურნადისტებმა არ გაუშვეს ახლა მომენტი, შევარდნაძისთვის ის უსიამო მომენტი რომ არ შეეხსენებინათ... საბჭოეთის ერთგულმა ქვეშემრდომმა არც თავის მართლება და იწყა და არც თავზე ნაცრის დაყრა: "ეს დიდი ხელოვნებაა იბრძოლო კარიერის მწვერვალისთვის და ამავ დროს - იბრძოლო რეფორმებისთვის, დემოკრატიისთვის" (?!).

ახლაც "დიდი ხელოვნების" წარმოჩენა სცადა შევარდნაძემ პარიზში, მაგრამ, არც ერთი ფრანგული გაზეთი არ მოტყუვდა ამჭერად იმის თაობაზე, თუ ვის მასპინძლობდა საფრანგეთი დღეს.

"შევარდნაძე ჩამოვიდა პარიზში დამცირებული, კრემლის მიერ ხელ-ფეხ შეკრული... წლის ასაკში, საქართველოში ორი წლის ბატონობის შემდეგ, შევარდნაძე რჩება კრემლის მარიონეტად...",- სწერდნენ ფრანგული

გაზეთები. ამას შეგვიძლია დავუმატოთ, - რჩება ისე-
თივე მარხოვნივით, როგორც იყო იგი ყოფილი საბჭოთა
კავშირის ყოფილი რესპუბლიკის მართვის დროსაც...".

"რუსეთის მისი", 24.02.04.

პარიზი

* * *

"...ფრანსუა მიტერანი ედისეს სასახლეში ღებულ-
ობს საფრანგეთში ოფიციალურ ვიზიტად ჩამოსულ ე.შე-
ვარდნაძეს...გორბაჩევის ყოფილ "მარტვენა ხელს" უკ-
ეთესი წუთებიც ახსოვს, როცა იგი, საბჭოთა კავშირ-
ის საგარეო საქმეთა მინისტრი, 1991 წელს, პარიზის
ქარტიას აწერდა ხელს. ახლა შევარდნაძე, პოლიტიკურ
ად საკმაოდ დასუსტებული, მოსკოვზე მიტაცებული, დამ-
არცხებული ჩამოვიდა პარიზში...

1993 წლის 20 ოქტომბრის შემდეგ, როცა თვით შევ-
არდნაძემ თხოვა რუსეთს "სამშვიდობო დახმარება" აღ-
მოეჩინა საქართველოსთვის, რუსის არმია მთლიანად აკ-
ონტროლებს ქვეყანას...".

"Liberation", 21 01 1994

* * * *

...ყველა ქვეყნის მთავრობის წარმომადგენლები,
თავიანთი საზღვარგარეთული ვოიაჟების დროს, აუცილ-
ებლად მოინახულებენ ხოლმე იმ ადგილებს, რომელიც
ასე თუ ისე დაკავშირებულია მათ სამშობლოსთან. ეს
წესიყაა და სწორეყაა. ღელს კი, "დამოუკიდებელი სა-
ქართველოს" სახელმწიფო მეთაური საფრანგეთში ჩად-
ის ოფიციალურ ვიზიტად და ნახევარ საათსაც კი ვერ
პოულობს, რათა ღვეღში ჩავიდეს და ყვავილებით შე-
ამკოს ქართველ მამულიშვილთა საფლავები. რატომ არ
გააკეთა ეს ედ.შევარდნაძემ, რომელიც, საქართველოს
ყვეას პირველი მდივნობის უამს, საქართველოდან კი
არა, თბილისიდანაც- კი ისე არ გადაადგამდა ფეხს,
ვდაღიმერ ღენინის ძეგლი ყვავილებით რომ არ შეემ-
კო? რატომ არ გააკეთა ის, რასაც ნებისმიერი დამო-
უკიდებელი ქვეყნის ხელმძღვანელი თავის უპირველეს
მოვალეობად მიიჩნევდა? თუ ბატონი ეღუარდი თვისს,
რომ საქართველოს სნგ-ში შესვლით დამთავრდა საქარ

თვედოს სახელმწიფოებრიობა და იგი სახელმწიფო მეთაურის პოსტის გაუქმებასა და "ესენგეს" ახად პოსტზე დანიშვნას ედოებო? .

"სარანგი", 09 03 04

**ბოროტმოქმედი შევარდნაძე
ოტტო ფონ ჰაბსბურგი
ევროპარდამენტის წევრი,
"ჰან-ვეროპა უნიონის" პრეზიდენტი**

...შევარდნაძის "გამარჯვება" პრეზიდენტ გამსახურდი აბე დასავდეთმა ძირითადად პოზიტიურად მიიღო, - ეცადა რა ყვედანაირად მიეჩქმანა, - თუ რა მოხდა საქართველოში. ამის შედეგად, სწორად და ბოლომდე არ იქნა გაანალიზებული მოვლენები და რამაც, თავის მხრივ, მოგვცა შედეგები, რომელსაც დიდი მასშტაბის პოლიტიკური მნიშვნელობა ექნება ხანგრძლივი დროის მანძილზე.

ესადავ იკვთება რაღაც იღუმადი და უცნაური კავშირი დასავდეთის ქვეყნების მთავრობებსა და რუსეთის ხელისუფალთა შორის; გერმანია კი ერთ-ერთი იმ ქვეყანათაგანია, რომელსაც განსაკუთრებული პასუხისმგებლობა ეკისრება ყოველივეში, რაც ხდება. ვინც გორბაჩევის პირვედ ვიზიტს შეესწრო ბონში, უთუოდ ახსოვს თუ რა იღუმოები შვა ამ ადამიანმა, ფორმა კი, რომლითაც იგი მოგვევდინა ახად მესიად, სირცხვიდის გრძნობას იწვევდა... მოგვიანებით, მან თავის "მისიის" ნაწილი შევარდნაძეს დააკისრა, - როგორც საგარეო საქმეთა მინისტრს.

საკვირველია, რომ მავანნი ხშირად ივიწყებენ, - თუ რას უნდა გაეწიოს ანგარიში ამა თუ იმ პიროვნების წარსულიდან. კერძოდ, - როგორ მოიპოვეს მათ რესპექტაბელური, დემოკრატი პოლიტიკოსების სახელები; არ უწევდნენ ანგარიშს მათ დანაშაულებრივ წარსულს. შევარდნაძე კი ერთ-ერთი მათგანია - კგბ-ს ყველაზე უფრო სისხლიან მნამებელთაგანი. რეპრესიების მისეული მეთოდები საქართველოში ბრუნევისეულ მეთოდებზეც კი ბევრად ველური იყო, ხოლო ეს უკანასკნელი არც ისე "დელიკატური" გახდდათ... სწორედ ამან განაპირობა მისი მოსკოვში მიწვევა დანინაურებისა და წახადისების მიზნით. ხოლო, რაც შეეხება შევარდნაძის მიერ საგარეო

საქმეთა მინისტრის პორტფელის მოპოვებას, სხვა არა-
ფერია, თუ არა კგ-ს მორიგი ფანდი, რათა დაერწმუნე-
ბინათ დასავლეთი, რომ ის ისეთივე "განსხვავებული"
პიროვნებაა, როგორც გორბაჩევი, რომელთანაც "მძიმე
ხვედრს ინანილებს"...

ძველი ილუზიები ჯერ კიდევ სდევდნენ შევარდნაძის
იმიჯს, როდესაც იგი საქართველოს პრეზიდენტობაზე და
თანხმდა. ეს ის დრო იყო, როდესაც საქართველოში ჯერ
კიდევ არ დასრულებულიყო სისხლიანი გადატრიალება...

დასავლეთში "დაავიწყდათ", რომ შევარდნაძის წინა
მორბედი, ანტიკომუნისტური მოძრაობის აღიარებული დი
დერი ზვიად გამსახურდია ქვეყნის პრეზიდენტად არჩეუ
ლი იყო მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობის მხარე-
დაჭერით. მისი დამხობა პროვოცირებული იყო კრიმინალ
ური ბანდების გამოყვანილი შეფებისა და რუსის სამხედ-
როების მიერ, რომელნიც ეროვნული გვარდიის უნიფორმა
ში იყვნენ გადაცმულნი... პრეზიდენტობის ახალმა კან
დიდატმა შევარდნაძემ სასწრაფოდ მიიღო "დემოკრატიუ-
ლი" ზომები: აკრძალა ყოველნაირი კრიტიკული გამოსვ-
ლები თავის მისამართით, შეზღუდა გამსახურდიას მომხ
რე თავისუფალი პრესა და ა.შ. მაგრამ, ყველაზე "დე-
მოკრატიული" მაინც ის იყო, რომ არჩევნებში მონაწი-
ლე კანდიდატურათა რიცხვი მხოლოდ მისი პერსონით შე-
მოიფარგდა...

მისი მმართველობის პერიოდში ქვეყანამ კატასტრო-
ფულ ზღვარს მიაღწია. ხალხი სასოწარკვეთილებამ და
უიმედობამ მოიკცა. თვით ე.შევარდნაძის განცხადებით,
ის ვეღარ აკონტროლებდა სიტუაციას ქვეყანაში, მეტად
რე-შეიარაღებული ჯგუფების მართვას. ყოველი მხრიდ-
ან გამსახურდიას დაბრუნების მოთხოვნები ისმოდა...

და, როდესაც კანონიერი პრეზიდენტი დაბრუნდა ქვე
ყანაში, ხალხი გაერთიანდა, დაირაზმა მის გარშემო და
სრულიად აშკარად სჩანდა, რომ გამსახურდია სულ რამოდ
ენიმე დღეში თბილისში შევიდოდა... და შევარდნაძემ
საშვედად რუსის ჯარს მოუხმო, რითაც, ცხადია, დასავ
ლეთის ყურადღების მიპყრობაც სცადა.

არავინ აღშფოთებულა იმით, რომ ძალაუფლებადაკარ-
გული "დიდერი" უცხო ქვეყნის სამხედრო ძალას მიმართ-
ავს საკუთარი ხალხის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ყვე
დასთვის ცხადი იყო, რომ კბილებამდე შეიარაღებული,
განწირთნილი და მრავალრიცხოვანი რუსის ჯარი ადვილად

გაუმკლავებოდა კანონიერი პრეზიდენტის მომხრე ქართველებს. მეტიც, დასავლეთმა ეს ტრაგედია თვალთმაქცური სიხარულით მიიღო. მან ამტკობინა საქმე ზოროტიმოქმედთან ჰქონოდა, მეტადრე, რომ იგი "ჰუმანური" სოციალიზმის იდეების მქადაგებელია...

მაგრამ კიდევ უფრო ყურადღას ისაა, რომ ქართველი ხალხის ეს ტრაგედია გარკვეულწიდად იმართებოდა დასავლეთიდან, რომელიც სერიოზულ მნიშვნელობას მხოლოდ საკუთარ ოპორტუნისტულ მიზნებს ანიჭებს. პოლიტიკურად კიდევ უფრო საშიში კი ისაა, რომ ამჟამად მომხრენი ვხვებით რუსეთის ჰეგემონიის აღდგენისა...

შევარდნადის ამ "გამარჯვების" შედეგად, საქართველო კვლავ რუსეთის ერთ-ერთ პროვინციად იქცა. საკმარისია ნახოთ შევარდნადის პარაფებისა და "აღმასვლის" სუდ რამოდენიმე ფოტო, რომ დარწმუნდეთ, რომ ის რუსებთანაა გარშემორტყმული და არა ქართველებით.

ჩვენ რევანშის პრედუქტის მომხრენი ვართ. ნუ მივეცემით იღუბლებს: მოსკოვში ამჟამად შეინიშნება ნაცნობი ტენდენცია-კვლავ დაიქვემდებარონ ერები, რომელთაც შესძღეს დროებით დაეხსნათ მისგან თავი. ნუ დავივიწყებთ რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის კოზი რევის სიტყვებს, რომელიც მან ბაღტიისპირედ რუსებს უთხრა: "არ წახვიდეთ, აქ დარჩით, რადგანაც ჩვენ მაღე დავბრუნდებით..."

მოსკოვი მზადაა საბჭოთა კავშირის ძველი სივრცეების რეაბილიტაციისთვის "ზოროტების იმპერიის" აღსადგენად. რუსეთს დემოკრატია მხლოდო მამინ ახსენდება, როდესაც ფუნის ნაგდეჭას ცდილობს დასავლეთისგან. სუდ უფრო ამჟამად იკვეთება გარკვეული ძალების კონცენტრაცია პროსლავური იმპერიალიზმის დასაცავად, რასაც დიდად უწყობს ხელს დასავლეთის უუნარობა და სუსტე, ასე თვადნათლივ წარმოჩინებული იუგოსლავიის ომთან მიმართებით. ეს ტენდენცია, ცხადია, მომავალში კიდევ უფრო გამოიკვეთება და იმის საშიშროებასაც შექმნის, რომ ევროგაერთიანების დამოუკიდებლობასაც ფორმალური ხასიათი მიეცემა...

ამ ქვეყნების მიმართ ვიკყოფი: დასავლეთმა სასწრაფოდ უნდა გამოიძუშავოს უსაფრთხოებისა და შფარველობის ფორმულა. ეს გადაუდებელი ამოყანაა, ვინაიდან დრო არყთუ ისე ბევრი რჩება...

დასავლეთი რუსეთის იმპერიადიშმს ემორჩილება

მარკ ადმონდი

ოქსფორდის პროფესორი,
ევროპის თავდაცვისა და
სტრატეგიის შესწავლის
ინსტიტუტის თანამშრომელი
("The Wall Street Journal", შემოკლ. თარგმანი)

როდესაც ყოფილმა საბჭოთა რესპუბლიკებმა განგაში ასტეხეს რუსეთის ნეოიმპერიადისტური ამბიციების გამო, დასავლეთმა იგი არასერიოზულად მიიჩნია, რადგან შეუძლებლად ჩასთვალა, რომ რუსეთის პოლიტიკური გეზი უცვლელი დარჩებოდა.

სამხუბაროდ, ბოლო დროის მოვლენებმა ცხადყო რუსეთის აგრესიული მისწრაფებების რეალობა და ამასთან გამოაამჟარავა დასავლეთის სრული გულგრილობა ამ მოვლენათა მიმართ.

სამხედრო და ეკონომიკური ბენოღისგან პოლიტიკურად სრულიად დესტაბილიზებული მოდღოვა, აზერბეიჯანი და საქართველო შერეკიდ იქნენ "თანამიგობრობაში"... ოთხი დღეც კი არ იყო გასული ამ რესპუბლიკების მოთვინიერების შემდეგ, რომ რუსეთმა ნომინალურად დამოუკიდებელ ამ რესპუბლიკებში თავისი სამხედრო კონტინგენტის გაზრდა მოითხოვა, ხოლო საგარეო საქმეთა მინისტრმა კობირევმა საჭაროდ განაცხადა, რომ რუსეთის გავლენის სფერო და გეოპოლიტიკური ინტერესები უცვლელი რჩება...

პრო-ევციური ძაღების რეაქციული არსი არსად წარმოჩენიდა ისე მკაფიოდ, როგორც საქართველოში და არსად ყოფიდა იგი ისე უხეიროდ ამოცნობილი, როგორც დასავლეთში. ედ.შევარდნაძემ ხელი მოაწერა რუსეთის ჯარის დაბანაკებას საქართველოში. ეტვეს გარეშეა, რომ რუსეთის სამხედრო დახმარების გრემე შევარდნაძის რეჟიმს, დასუსტებულს აფხაზეთის უნიათო ომითა და გამსახურდიას დაბრუნებით საქართველოში გრძელი დღე აღარ ეწერა. რუსის ტანკებმა გადაარჩინეს ზატონი შევარდნაძე, მაგრამ აფხაზეთი საქართველოს ჩამოაშორეს.

შევარდნაძის რეჟიმი, როგორც სჩანს, იმდენად არის კორუმპირებული, რომ თვითონ შევარდნაძეს მრავალგზის მოუწია საჭაროდ უარყოფა ბრადღებებისა ფულის

გაფლანგვებისა და ნარკოტიკებით სახელმწიფო ღონებზე ვატრობის თაობაზე.

დღიდან შევარდნაძის საქართველოში დაბრუნებისა, უკვე იმ დროს, როდესაც ის სუკ -ის ძველ კოლეგებთან და ადგილობრივ მაფიასთან აღიანისის წყაღობით კვლავ მოვედინა საქართველოს, მისი პოლიტიკური ოპოზიცია ამ ტყიყებდა, რომ შევარდნაძის საქართველოში დაბრუნება ნიშნავს ქვეყნის კვლავ რუსეთი იმპერიაში რეინტეგრაციაში. იმუამად, შევარდნაძის პოლიტიკური ოპონენტები აბსურდული კონსპირანტიზმის თეორეტიკისებად მიიჩნიეს. მაგრამ, პოსტკომუნისტურმა ურამ ცხადმყო, რომ ამ მტყიყებებში მეტი რეალიზმი იყო, ვიდრე ყბადაღებულ თეორიებში "უნივერსალური დემოკრატიის დაბადების შესახებ".

ბატონი შევარდნაძის იანუსისსახა კარიერა როგორც მოსკოვის "ნამესტნიკისა" საქართველოში და მშვიდობის დესპანისა მის ფარგლებს გარეთ-თანამედროვეობის ერთ-ერთი ტრადიკულ კარიერათაგანია. თუმცა, დასავლეთი მასში "პერესტროიკის" მედროშეს ხედავს და თვადს ხეჭავს იმაზე, თუ რა სისხლის ფასად დაიბრუნა მან დაღუფლება საქართველოში.

სამწუხაროდ, შევარდნაძის საზღვარგარეთელი გულში მატყივრები (თუკი დარჩენენ ასეთები), სათვადავში არ იღებენ უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე საქართველოში მოკლულ, ნაწამებ თუ უგზო-უკვლოდ გამქრად ქართველ დისიდენტებს. მაგრამ, ყვედაზე სავადად არა დასავლეთის მხარდაჭერაა ამ საეჭვო პიროვნებისა, არამედ ის კმაყოფილება, რომელიც თან სდევდა დასავლეთში საქართველოს დაბრუნებას მოსკოვის ფრთის ქვეშ.

დასავლეთის დიპლომატიის ტრადედია ისაა, რომ მან ზურგი შეაქცია ისეთი პატარა რესპუბლიკების, როგორი ცაა ბოსნია და საქართველო, სწრაფვას დამოუკიდებლობისადმი.

რა ისინი მოსკოვის ინტერესების შონებად. მოსკოვისა, რომელიც მხოლოდ დაღუფლების შენარჩუნებაზე ზრუნავს და არა დემოკრატიის დამკვიდრებაზე.

მას შემდეგ, რაც მოსკოვში ეკონომიკურმა რეფორმებმა ბრუნვადი ხასიათი მიიღო, კრემლის მესვეურთა უპირველესი სწრაფვა, - შეინარჩუნოს ეკონომიკური გავლენა ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებზე ცხადზე ცხადი გახდა. ნავთობსა და ბუნებრივ გაზს კვლავაც მოაქვს მილიარდობით დოლარი და ამიტომაც, დასავლეთისკენ მიმავად

ნავთსადენზე კონტროლი რუსეთის სტრატეგიის ქვაკუთხე
დად იქცა. საქართველოზე გავდენის გავრცობით მოსკოვ
მა შეავსო უკანასკნელი რგოლი იმ ჭაჭვისა, რომელსაც
ჰქვია სანავთობო გზა აზერბაიჯანიდან (და, თუ გნებ-
ავთ,-ყაზახეთიდანაც) დასავლეთისკენ.

ეკონომიკურად გაცოტრებული რუსეთი უბრუნდება ტრა-
დიციულ საგარეო პოლიტიკას, რაც ითვალისწინებს ძალა
უფლების შენარჩუნებას ევრაზიის ბუნებრივი რესურსებ
ის ხარკზე. მხოლოდ უყოღინარს და ზრიყვს შეუძლია და
იჭეროს, რომ რუსეთის ახლადშეკონინებული იმპერია დღე
გრძელდა და მყარი და რომ უშიშროების სამსახურების
მიერ ნაკარნახევი საგარეო პოლიტიკა შეიძლება ოდეს-
მე მეგობრული იყოს დასავლეთის ქვეყნებისთვის.

დასავლეთის "რეალური პოლიტიკის" ქომაგები უთუოდ
მოგვედავებიან, რომ პატარა საქართველო, ბოსნია ანდა
მოლდავეთი შორს არიან ჩვენი სტრატეგიული ინტერესებ
ის სანიერიდან, მაგრამ ეჭვს არ იწვევს, რომ დასავ-
ლეთის მიერ საბჭოთა იმპერიის განახლების მხარდაჭე-
რა უთუოდ ჰპოვებს მომავალში მძაფრ გამომძახილს ჩვენ
თან მიმდებარე რეგიონებშიც...

ერთიანი კავკასია - უტოპია თუ რეალობა?

კონსტანტინე გამსახურდია

ეროვნულ-განმანათავისუფლებელ მოძრაობათა გამოღვივებამ ყოფილ საბჭოთა კავშირში ოთხმოციანი წლების დასასრულს, აგრეთვე საბჭოთა კავშირის მოულოდნელმა დაშლამ გარკვეული გარდატეხა შეიტანა ევროპელის ცნობიერებაში. უზარმაზარი ქვეყნის პოლიტიკური რუკა, რომელიც ხშირად უბრალოდ "რუსეთად" იწოდებოდა დასავლეთში, მოულოდნელად აჭრებდა. ბადტიის ქვეყნების, საქართველოსა და "ესენგეს" თერთმეტი ქვეყნის მახლობლად თავი იჩინეს ისეთმა ერებმა, რომლებიც ნომინალურად ჯერ კიდევ რუსეთის შემადგენლობაში ითვლებიან, თუმცა მათი სწრაფვა სუვერენიტეტისკენ სრულიად აშკარაა. პოლიტიკურ სიბრტყეზე ცენტრალიზებული კომპარტიის რეგიონალური მდივნების ნაცვლად გამოჩნდნენ არჩეული პრეზიდენტები.. ერთგვაროვანი სსრკ კონსტიტუციის შეცვლა ეროვნულმა კონსტიტუციებმა, ხოლო საერთო საბჭოთა არმია - ადგილობრივმა ეროვნულმა გვარდებმა.

ამ მოულოდნელმა მრავალფეროვნებამ დასავლეთში ახალი შიში დაბადა, - კიდევ უფრო განმტკიცებული ბადკანეთის კრიზისის მწარე გამოყვლილებით. ხომ არ გადაიქცევა ეს ახალი რეგიონები დაძაბულობის და ომების ახად კერებად? ხომ არ არის მოსალოდნელი გაუგონარი მასშტაბის ქაოსი? ცხადია ისიც, რომ საბჭოურმა კომუნისტებმა ამ ქვეყნებს შემკვიდრებლად დაუტოვა დანგრეული მეურნეობა და გადაგვარებული სოციალურ-პოლიტიკური სისტემა.

ამ შეკითხვაზე პასუხის გაცემა თითქმის შეუძლებელია კავკასიაში დღეს არსებული ეთნიკური ურთიერთ-დამოკიდებულებების გათვალისწინების გარეშე. მიუხედავად ამისა, დასავლური კორესპონდენტები ამ თემაზე იშვიათად ავლენენ მოკემულ მხარეთა საფუძვლიან ცოდნას. ეს მით უფრო გაუმართლებელია მაშინ, როდესაც ყოფილ აღმოსავლეთის ბლოკში თითქმის აღარ არის ჩაკეტილი საზოგადოება. პოლიტიკურ მოვლენათა შეფასებისას საჭიროა მოკემულ ხადბთა ფსიქოლოგიის და ისტორიის გათვალისწინება, რამდენადაც წარსულს აწმყოს ქმნადობისთვის აქ გაცვიდებით დიდი მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე ეს დასავლეთში შეიმჩნევა. კავკასიის მრავალი მკერე ერთი ახდა იწყებს საკუთარი სახელმწიფოებრიობის

აღმშენებლობას. ეს ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი დინამიკა რეალობას წარმოადგენს და ის გააქრება იმის გამო, რომ წინააღმდეგობაშია ზესახელმწიფოებრივ ორგანიზაციებთან და კოსმოპოლიტურ მსოფლიო წრეებთან. დი-ახ, სწორედ ამგვარი გლობალური პროცესების პირისპირ დასავლურ კორესპონდენციებზე დიდწილად იქნება დამოკიდებული დემოკრატიული ინსტიტუტების და მშვიდობის დამცვიდრება ამ რეგიონებში.

თუ ცნება "დემოკრატიის" მიღმა ვიგულისხმებთ შინაგან პოლიტიკურ კულტურას და კომპრომისის უნარს სხვა ადასხვა საზოგადოებრივ ძადას ურთიერთობისას და თანამშრომლობისას, მაშინ, კავკასიაში ჩემი აზრით, უკეთესი წინაპირობებია ასეთი დემოკრატიისთვის, ვიდრე ეს დასავლედ დამკვირვებლებს მიაჩნიათ ხოლმე; - ისინი უნდა განვითარდნენ და დაიხვეწონ მხოლოდ.

ერთიანი კავკასიის იდეა

დღევანდელი კავკასიის პოლიტიკურ რუკაზე სამი დამოუკიდებელი სახელმწიფო გამოჩნდა: საქართველო, სომხეთი და აზერბაიჯანი. თუმცა კავკასია, როგორც ერთი კულტურული სივრცე მოიყავს იმ ერებსაც, რომლებიც კავკასიონის ქედის გადაღმა ცხოვრობენ: ადიღეელები, ვაინახები, დაღესტნელები და სხვ. ეს უკანასკნელნი რა მოდენიმიე უთიკურ ჭკუჯად იყოფიან: დესგები, ავარიელები, დარგოელები, ყაზი-კუმიკები. ამ ხადხთა უმრავდესობა, ისევე როგორც ქართველები, მეტყუელებს იმ ენებზე, რომლებიც განეკუთვნება იბერიულ-კავკასიურ ენათა ჭკუჯს. გამონაკდისია ზადყარედ ყარაჩაედთა და ყიზი-კუმიკთა ენა, რომელიც თურქულ ენათა ჭკუჯს განეკუთვნება. აგრეთვე ოსური, რომელიც ინდო-ევროპულ ენათა ჭკუჯშია მოქცეული. ამ ხადხებს გააჩნიათ საკუთარი ავტონომიური რესპუბლიკები რუსეთის ფედერაციაში; გამონაკდისია ჩეჩნეთი, რომელმაც 1991 წელს დამოუკიდებლობა გამოაცხადა. ჩრდილოკავკასიედ ხადხთა ჭკუჯს განეკუთვნებიან აგრეთვე აფხაზები, რომელთაც გააჩნიათ ავტონომია საქართველოში.

ქართველებისა და სომხებისგან განსხვავებით, აზერბაიჯანელები და ჩრდილოკავკასიელები მუსლიმები არიან. ამავდროს, ჩრდილოკავკასიედთა წეს-ჩვეულებებს კულტურას და ეთნოფსიქოლოგიას გაყიდებით მეტი შიხეების წერტილი გააჩნია ქართუდთან, ვიდრე თუნდაც აზერბაიჯანულ - მუსლიმურ სინამდვიდესთან. ეს შისაძლოა

იქიდან მომდინარეობდა, რომ მეათე საუკუნიდან, (ვიდრე მეთექვსმეტე საუკუნეში ოტომანების ზეგავლენით სუნიტური ისლამი მოიკიდებდა ფეხს), ჩრდილოკავკასიაში ქრისტიანობა იყო გავრცელებული. შუასაუკუნეების ქართული ისტორიული ქრონიკის მიხედვით, ამ ხაღებებს იგივე წარმომავლობა გააჩნიათ, რაც ქართველებს.

კავკასიის ერთიანობის იდეის პირველი განმარტოვებული იყვნენ ბაგრატიონთა დინასტიის ქართველი მეფეები, რომელნიც ქრისტეს აქეთ მეცხრე საუკუნიდან განაგებდნენ ქვეყანას. მაგრამ ეს როდი ნიშნავს, რომ იდეა მანამდე არ არსებობდა; ვახტანგ გორგასალი, რომელიც საქართველოში მეხუთე საუკუნეში მეფობდა, ცნობილი ხაღბური ღქსის მიხედვით ფეხს შეადგამს კავკასიონის უმაღლეს მწვერვალზე, - იაღბუზზე. ეს ხატი ვიზიონერობის შედეგი როდია მხოლოდ, იგი იმიერ და ამიერკავკასიის ცნობიერების ერთობაზე მიანიშნებს.

შუასაუკუნეებში კავკასიის მთის ხაღები აქტიურად მონაწილეობდნენ საქართველოს პოლიტიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში. თამარ მეფის ხანაში (1184-1213) ქართული სამეფო, - როგორც ქრისტიანული უნივერსუმის მცირე მოღედი, ქრისტიანული სარწმუნოების დროშის ქვეშ აერთიანებდა კავკასიის მრავალ ხაღებს. მოგვიანებითაც კი, როდესაც ქართველი მეფეები ფეოდალური დაქუცმაცებულობის გამო ველარ ახერხებდნენ ძაღების მოკრებას კავკასიის გასაერთიანებლად, ეს იდეა განაგრძობდა არსებობას უკვე გამუსლიმებულ კავკასიის მთიანეთში. ასე, მეფრამეტე საუკუნეში შეიხი მანსური, წარმომართ ზით ჩეჩენი, ცდილობდა რუსეთის მზარდი იმპერიალისტური ინტერესების წინაშე სამხრეთში მოეხერხებინა კავკასიის გაერთიანება.

მიუხედავად იმისა, რომ მეფის რუსეთმა მეცხრამეტე საუკუნეში მოახერხა საქართველოს და სომხეთის დაპყრობა, - რითაც გაბატონდა ამიერკავკასიაში, იმიერკავკასიის მთის ხაღებმა შესძღეს თავიანთი თავისუფლების დაცვა. ისინი გაერთიანდნენ იმამი შამიღის ხელმძღვანელობით საერთო მტრის წინააღმდეგ და თითქმის 30 წლის განმავლობაში უწევდნენ წინააღმდეგობას რუსეთის არმიას. შამიღი, წარმომშობით დაღესტნელი ავარი, იმ უამად ევროპაში ცნობილი იყო მამაც მებრძოლად და გენიალურ სტრატეგად, - პრესაში მას ფვით ნაპოლეონსაც კი აღარებდნენ. რუსეთმა შესძღო გაეტიება მთის ხაღების წინააღმდეგობა მხოლოდ შამიღის დატყვევებისა და

მისი პეტერბურგში გადასახლების შემდეგ—გასული საუკუნის ორმოცდაათიანი წლების მიწურულს.

ყარინგმა იწყო დამთრგუნველი პოლიტიკის გატარება კავკასიაში, რაც ყველაზე უფრო აშკარად გამოიკვეთა ცნობილი რუსი დეკაბრისტის პესტელის კონცეფციაში, რომლის მიხედვითაც კავკასიელები იყოფოდნენ მორჩილ და დაუმორჩილებელ, მშვიდობიან და მუამბოხე ხალხებად". დაუმორჩილებელი და მუამბოხე ხალხების მიმართ ტარდებოდა უსასტიკესი ზომები,—იძულებითი გადასახლებისა და ფიზიკური განადგურების ჩათვლით. ათიათასობით ჩერქეზი, აფხაზი და უზბეხი (ე.წ. "მუჰაჯირები") გადასახლებულ იქნენ თურქეთში. სამშუხაროა, რომ იმ დროს რუსეთში არ აღმოჩნდა არც ერთი ცნობილი პიროვნება, რომელიც აღიმაღლებდა ხმას ასეთი შემზარავი უსამართლობის წინააღმდეგ; სდუმდა თვით ტოდსტოიცი კი, რომელმაც კარგად იყოფა, თუ რა დამანგრეველი ვითარება იყო შექმნილი კავკასიაში. პროტესტი ისევდაისევ საქართველოდან გაისმა: ერთადერთი, ვინც მთის ტრაგედია გულმარტად აღწერა თავის ნაწარმოებებში და ამით სამარცხვინო ზოდზე გააკრა რუსეთის არაადამიანური პოლიტიკა, გახდდათ აღექსანდრე ყაზბეგი. მთის კავკასიელებს გამოექმდათ არეოთვე გასული საუკუნის უდიდესი ქართველი პუბლიცისტი და მწერალი ილია ჭავჭავაძე.

ვაინახების ტრაგედია

"ვაინახები" ჩეჩენების და ინგუშების ზოგადი სახელწოდებაა. ჩრდილო კავკასიელი ეს ორი ერი რაოდენობით თითქმის მილიონნახევარს შეადგენს. გასაბჭოების შემდგომ დაარსებული იქნა ჩეჩენეთ—ინგუშეთის ავტონომიური რესპუბლიკა, მაგრამ კრემლის სტალინისტური ხელმძღვანელობა არასოდეს უყურებდა ამ ხალხებს კარგი თვლით: 1944 წელს სტალინმა იმ საბაბით, თითქოს ეს ხალხები იყვნენ ჰიტლერულ გერმანიასთან აღიანსში, გააუქმა ზემოხსენებული ავტონომია და 400 000 ადამიანი გადასახლა ციმბირსა და ყაზახეთში. გადასახლების ადგილს მხოლოდ 150 000 კაცმა მიაღწია, დანარჩენებს გზაში ამოხდათ (ან ამოხადეს) სული. ცადკეული ჯგუფები არ დაემორჩილნენ სტალინის ამ ღონისძიებას და იწყეს პარტიზანული ბრძოლა მთებში მეჭმედ ჩეხბაროვისა და იგი ასხარტის ხელმძღვანელობით. ისინი 50-იან წლებში განადგურებულ იქნენ კგბ-ს ჯარების მიერ. გადასახლების შემდეგად დაყარიელებულ ტერიტორიებზე ჩაასახლეს კაზა

კები, ოსები, დაღესტნელები და ქართველები. ტერიტორიაც, თავის მიხრევ, გადანიანდეს მეზობელმა რესპუბლიკებმა.

საბჭოთა იმპერიამ ნაწილობრივ შესძლო ვაინახების ფიზიკური განადგურება, მაგრამ მორალურად ვერ გასტეხა ისინი. ადექსანდრე სოღუენიციანი, იგონებს რა უზაბხეთში გადასახლების პერიოდს, სწერს: "აქ იყო ერთი ერი, რომელიც ვერასგზით ვერ ეგუებოდა დამორჩილების ფსიქოლოგიას. არც ერთ ჩეჩენს არ უყვია თავი მოწონებინა უფროსებისთვის. ისინი მუდამ ავღენდენ სიამაყეს და თვით აშკარა მტრობასაც კი".

ამრიგად, ჩრდილოკავკასიელებმა ორგზის იწვნიეს შემოტევა თავიანთ ეროვნულ სუბსტანციასზე: ჭერ თურქეთში, შემდგომ - უზაბხეთში გადასახლების შემდეგ. ჩეჩნეთ - ინგუშეთის გაუქმებული რესპუბლიკა კვდავ იქნა აღდგენილი დესტალინიზაციის ხანაში. როდესაც ჩეჩნები და ინგუშები დაბრუნდენ გადასახლებიდან, მათი საშობლო სხვა ხადხებს დაეკაებინათ. ქართველები, მოგვიანებით კი დაღესტნელებიც გაგებით მოეკიდენ ჩეჩნების და ინგუშების მდგომარეობას. ისინი ორგანიზებულად, საფეხურებრივად დაბრუნდენ თავ-თავიანთ სამშობლოში და მისყეს ვაინახებს საშუადება კვდავ დასახლებულიყვენ საკუთარ მიწებზე. მდგომარეობა გაართუდა ოსების საქციელმა, რომელთაც არ სყენს ინგუშების უფლება საკუთარ მიწაზე. ვითარება დაიძაბა.

ოში, რომელიც ოსებს და ინგუშებს შორის 1992 წლის მიწურულს დაიწყო, წარმოადგენს პირველ სერიოზულ ეთნიკურ კონფლიქტს რუსეთის ფედერაციის ტერიტორიაზე, რისი ფესვებიც დესპოტიასა და მის შედეგებშია საძიებელი. ოსეთის დედაქალაქის, ვლადიკავკაზის (იმაჟამად ორჭონიკიძე) ერთი ნაწილი, კერძოდ - მდინარე თერგის მარჯვენა ნაპირი და 38 სოფელი, რომელიც უწინ ინგუშეთის შემადგენლობაში შედიოდა, შეუერთეს ოსეთის ავტონომიურ რესპუბლიკას. ეს STATUS QUO არ შეცვლიდა არც დეპორტაციის დროდან, - ჭერ კიდევ ერთი წლის წინ სადავო ტერიტორიაზე მყხოვრები ინგუშები სისხლიანი ოპერაციის შედეგად სავსებით არიან განდევნილი საკუთარი მიწებიდან. მოკლულია ან უკვადოდ გამქრადი ათასობით ადამიანი.

თვითმხილველთა გადმოყებით, ეს ტერიტორიები მოინახულა დეპორტაციის შემდეგ კვბ-ს თავმჯდომარემ ღავრე ნტი ბერიამ. ოსმა მოხუცებმა (აკსაკადებმა), რომელ-

ნიც მოსახლეობაში ავტორიტეტით სარგებლობდნენ, გაუ-
ზიარეს მას თავიანთი შეშფოთება ოსების აქ ჩასახლე-
ბის გვეგმასთან დაკავშირებით, -ინგუშების შესაძლო და
ბრუნებას ვართულებები მოჰყვებაო. ამის პასუხად ბე-
რძას მოუხვეტია ხედიო ქვიშა,მეშვეტ გადაუპნევიო და
უთქვამს:-როგორც ეს ქვიშა ველარ მოგროვდება,ისე ინ
გუშებიც ველარასოდეს შეიკრიბებიან ამ ადგილებშიო.

მოლაპარაკებებისას ინგუშები თანხმობას აცხადებ-
ენ საზღვრის გატარებაზე ვლადიკავკაზის გარეუბანში.
მათ ესმით, რომ საზღვრის გატარება მდინარე თერგის
განწვრივ შეუძლებელია, რადგანაც იქ მრავალი საცხოვ-
რებელი სახლი აშენდა. ოსები კი, რომელთაც მოსკოვში
ძლიერი პოლიტიკური ღობი გააჩნიათ ყოფილი უენქციონე
რებისა და სამხედროების მრეებში, არასგზით არ სთმო
ბენ დაკავებულ ტერიტორიებს, -ოსურ ეროვნულ გვარდიას
მხარს უმაგრებს "სნგ"-ს არმია; არც ის არის საიღუმ
ლო, რომ მთელი კონფლიქტის მანძილზე რუსეთის ტანკები
და მეფესანტეები ოსების მხარეზე იბრძოდნენ. (გაზთ
"იზვესტიას" დასტურით, (30.1.1994.)ომის დანეებისთა
ნავე, რუსეთმა ოსებს 37 მძიმე ტანკი ტ-72 და მძიმე
არტილერია "შეაშვედა".რედ.).

ვერსად იპოვნით რუსეთის კავკასიური პოლიტიკის უფ
რო ერთგულ მიმდევრებს, ვიდრე "ოსეთის საბჭოთა სოცი
ალისტური რესპუბლიკის" (სახელი ძადაშია დღესაც)კონ
სერვატიული ხელმძღვანელობაა გადაზოვის მეთაურობით.
და ამაში არაფერია გასაკვირი- "სამხრეთ ოსეთის" საქ
ართვედოსგან მოწყვეტის და მისი რუსეთის ფედერაციას
თან მიერთების მცდელობამ გამოიწვია ოსი და ქართვე-
დი მოსახლეობის დაპირისპირება, რის შედეგადაც ვლა-
დიკავკაზში აღმოჩნდა ბევრი ოსი დტოლვილი. ამასთან,
ოსეთისთვის იმ ტერიტორიების დათმობა, რომელზეც პრე
ტენზიებს აცხადებენ ინგუშები, სასიცოცხლო სივრცის
საგრძნობ შეზღუდვას გამოიწვევდა.ამადაც ოსებს სხვა
არაფერი დარჩენიათ, თუ არ სრული დაქვემდებარება რუ
სეთის ინტერესებისადმი და "კავკასიის უანდარმის" რო
დის საკუთარ თავზე აღება. ამ მხრივ განსაკუთრებით
გამოირჩევა "სამხრეთ ოსეთის" დიდერის, ოდეს ტუსივე
ის ბანდა, რომელმაც უამრავი მშვიდობიანი მაცხოვრებ
ელი გაანადგურა, -აფხაზეთში და ინგუშეთის მოსაზღვრე
ოქტებში.

ჩეჩენთაგან განსხვავებით, ინგუშებს არ გამოუცხა
დებიათ დამოუკიდებლობა. ისინი ჯერ კიდევ იმედოვნე-

ბენ, რომ გორბაჩევის დოკუმენტი "რეპრესირებულ ხალხთა რეაბილიტაციის შესახებ" კიდევ იმუშავებს და ის ინი დაიბრუნებენ თავიანთ ტერიტორიებს. ინგუშეთს საკმაო ხანს განაგებდა მოსკოვის მიერ დასმული "დროები თი აღმინისტრაცია". საკუთარი საკანონმდებლო და აღმასრულებელი სტრუქტურები აქ უნდა შექმნილიყო ყოფილი გენერლის, რუსლან აუშევის პრეზიდენტად არჩევის შემდეგ.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

საქართველოს რესპუბლიკის კანონი

საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 13(ა) თავის
–“საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი” შეჩერების
შესახებ

იმასთან დაკავშირებით, რომ საქართველოს რესპუბლიკა ოკუპირებულია რუსეთის შეიარაღებული ძალების მიერ და ფაქტობრივად ანექსირებულია დსთ –სთან, რაც შეუძლებელს ხდის საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის მოთხოვნების პრაქტიკულ განხორციელებას, კერძოდ –თავისუფალი არჩევნების ჩატარებას, საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 104-ე მუხლის მეორე ნაწილის საფუძველზე, საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო ადგენს:

1. შეჩერებულ იქნეს საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციის 13(ა) თავის – “საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი” მოქმედება საქართველოს რესპუბლიკის სახემწიფო დამოუკიდებლობისა და ქვეყანაში კანონიერი ხელისუფლების აღდგენამდე;
2. ეს კანონი ძალაშია საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს დროებითი თავმჯდომარის ხელისმძღვერის–თანავე.

საქართველოს რესპუბლიკის
უზენაესი საბჭოს დროებითი
თავმჯდომარე

/ზ.ჩოღოყაშვილი/

ტროზნო, 02 04 94.

საქართველოს პარტიათა და პოლიტიკურ ორგანიზაციათა
გაერთიანება

“მრგვალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველო”-ს

გ ა ნ ც ხ ა ღ ე ზ ა

გაზეთ “იბერია-სპექტრი” (28 06 94 №93), ვახტანგ გოგუაძესთან საუბარში, გაზეთის რედაქტორმა, ბატონმა ირაკლი გოციროძემ განაცხადა, თითქოს “მრგვალი მაგიდა” და “წინააღმდეგობის ფრონტი” მზად არიან მიიღონ მონაწილეობა არჩევნებში რომელსაც დანიშნავს ამჟამინდელი ხელისუფლების პარლამენტი და კანონიერი უზენაესი საბჭო საერთაშორისო ორგანიზაციათა ეგიდით სამშუხაროა, რომ მიუხედავად ჩვენი მრავალრიცხოვანი განცხადებებისა, დეზინფორმაცია კანონიერ უზენაეს საბჭოსა და ფაქტობრივი ხელისუფლების პარლამენტს შორის შესაძლო თანამშრომლობის შესახებ ფართოდ ვრცელდება ჭორის სახით და იწვევს საზოგადოების დეზორიენტირებას. აგრეთვე შევნიშნავთ, რომ ცაღკე და-ფიქსირებული “წინააღმდეგობის ფრონტი” “მრგვალი მაგიდაში” შემავალი პოლიტიკური ორგანიზაციაა.

“მრგვალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველო” კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ ბოიკოტს გამოუცხადებს ფაქტობრივი ხელისუფლების მიერ დანიშნულ ნებისმიერ არჩევნებს.

ასევე მიუღებელია ჩვენთვის კანონიერი უზენაესი საბჭოსა და ე.წ. პარლამენტის მიერ ერთობლივი არჩევნების იდეა, რამეთუ ეს ნიშნავს კანონიერი ხელისუფლების მიერ საოკუპაციო რეჟიმის აღიარებას, მისთვის სამართალმემკვიდრეობის გადაცემას და საქართველოს სახელმწიფოებრივ დამოუკიდებლობაზე საზოგადოებრივ თქმას, ... რაც დანაშაული იქნება ქართველი ერის მიმართ.

“იბერია-სპექტრი”
28 06 94 №93

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს
საგარეო საქმეთა კომისიის თავმჯდომარის,
პოლიტიკურ ემიგრაციაში მყოფ დეპუტატ
მედია თუშმაღიშვილის

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

როგორც "ეროვნულ-დებრადური კავშირისა" და საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის წევრი, მე ჩემს ხმას ვუერთებ საქართველოს პარტიათა და პოლიტიკურ ორგანიზაციათა გაერთიანება "მრგვალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველოს" გადამწყვეტილებას, რომელშიც ხაზგასმით ითქმის, რომ "მრგვალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველო" არ მიიღებს მონაწილეობას ფაქტობრივი ხელისუფლების მიერ დანიშნულ რაიმე არჩევნებში.

არსებობს სავსებით ანგარიშგასაწვევი აზრი, რომ თუკი საქართველოს მომავალი დღეს არსებული პოლიტიკური პარტიების ერთობაზეა დამოკიდებული, მაშინ უნდა წავვიდეთ დათმობაზე, პირადულ და პარტიულ ინტერესებზე მაღლა დავდგეთ და, სამშობლოს ინტერესებიდან გამომდინარე-ვითანამშრომლოთ. არც ერთ ჩვეთაგანს არ უპატრება განზე გადავინა და საზოგადო, თუკი ეს თანამშრომლობა მართლაც სამშობლოს ინტერესებს ემსახურება.

მაგრამ, მოდით, თავი დავანებოთ მაღაღჯარღოვანი სიტყვებით თამაშს და რეალურად შევხედოთ შექმნილ ვითარებას:

საქართველოს დღევანდელი ხელისუფლება და პარლამენტი ქვეყნის სათავეში იარაღით, სისხლით, საღვინის წების უკუღებედყოფით მოვიდა, რასაც ქალისი, ეკონომიკური და პოლიტიკური დესტაბილიზაცია, სამოქალაქო ომი, და, ზოდის,-ქვეყნის დაშლა და სახელმწიფოებრივობის დაკარგვა მოჰყვა. დღევანდელ პარლამენტში წარმოდგენილი ყველა პარტია და დეპუტატი უკლებლივ, მეტ-ნაკლები აქტიურობით ამზადებდა 1991-1992 წმდ. დეკემბერ-იანვრის სახელმწიფო გადატრიალებას და ამდენად, პალუხს აგებს ერისა და ისტორიის წინაშე. ქართველი საღვინის თვადწინ, უკვე მესამე წელია გარ-ზეიმით თარეშობს უზენაობა და უკანონობა, იკარგება ძველთა-ძველი მინები, ხადხი ირბევა და იღვევება, ციხეები ივსება პოლიტპატიმრებით, ყაჩაღობა და კაცისკვდა ტრადიკულ ყოველდღიურობად იქცა.

ქართველი ხალხის თვალწინ არაერთგზის დაარბიეს სამეგრელო; ქართველი ხალხის თვალწინ დაიხვრიტა უამრავი უდანამაჟულო ადამიანი მშვიდობიანი მანიფესტაციებისა და მიტინგების დროს; ქართველი ხალხის თვალწინ ხედავთ მათგან არნახული გამდიდრება ქვეყნის ისედაც გაჩანაგებულ რესურსების უცხოეთში გატანით, ჰუმანიტარული დახმარების დარყვა-მიტაცებით; სახელმწიფო დონეზე იქნა აყვანილი ნარკობიზმისი; ქართველი ხალხის თვალწინ დღევანდელმა ადმინისტრაციამ სასაკლამოზე გაუშვა ათიათასობით ახალგაზრდა; ქართველი ხალხის თვალწინ, რუსეთი გამოცხადდა ჭერ დაუძინებელ მტრად, ორ დღეში კი - ერთადერთ მხსნედად; და ბოლოს, ქართველი ხალხის სისხლის ფასად, საქართველო კვდავ იქცა რუსეთის იმპერიის კოლონიად, - კიდევ უფრო უფლებო და დამცირებულად, ვიდრე ოდესმე ბოლო ორი საუკუნის მანძილზე...

როგორ უნდა შევრიგდეთ და რაზე უნდა შევთანხმდეთ ყოველივე ამის მომსწრე და მხილველნი? ვაპატივებს, კი ქართველი ხალხი ამ შეთანხმებას? და, ეჭვრეც რომ მოხდეს, მოიგებს კი საქართველო ამ შეთანხმებით? ხომ არ იქნება ეს კიდევ მეტი უსამართლობის და უზნეობის ზეიმი?

ყოველივე ეს მაფიქრებინებს, რომ დღევანდელი საქართველოს პოლიტიკური ვითარება გრადიკულია და სამომავლო გამოსავალს მხოლოდ იმ ძაღთა სრულ კონსოლიდაციამი ვხედავ, რომელთაც არ უღადატნიათ საქართველოს ეროვნული და სახელმწიფოებრივი ინტერესებისთვის და, შეტადრე-სისხლითა და ძმათაკვდით არ გაუკვდავთ გზა ხელისუფლებისაკენ. კანონიერების, სამართლიანობისა და მაღალი ზნეობის ნორმების მკაცრი დაცვა თუ გადაარჩენს ჩვენს სამშობლოს.

პარიზი, 01 07 94

ორი წერილი პროგრამა "არტეს"

ა.წ. 27 თებერვალსა და 1 მარტს, საფრანგეთის ტრევიზის მეხუთე არხით ნაჩვენები იყო რეჟისერ ოთარ ნოსელიანის ტრევიზადაცემა, რამაც დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა ყველაზე, ვინც ოდნავ მაინც იყნობს საქართველოს და იქ ბოლო წლებში მომხდარს. გათვალისწინებთ ორ წერილს, რომელიც რედაქციამ მიიღო ამ ფაქტთან დაკავშირებით.

* * *

კონიო

ბატონ ურომ კლემანს, "არტე"

ბატონო,

მე, როგორც იურისტი, პროტესტს ვაცხადებ იმ დოკუმენტური ფილმის გამო, რომელიც გადაიკა თქვენი არხით ა. წ. პირველ მარტს. განა შეიძლება საფრანგეთის ტრევიზია უშვებდეს ეთერში ფირს, სადაც საბრადღებულო დოკუმენტად გამოყენებულია კვბ-ს მასაღა, რომელიც ცხადად ჩანს, თუ რა ხერხებით აიძუდეს პოლიტიკური პატიმარი მიეცა ჩვენება?

განა შეიძლება ქართველი ხადის იმ 87 პროცენტადან, (რაც დაახლოვებით ოთხ მილიონ ადამიანს მოიცავს) რომელთაც ხმა მისცეს თავის პრეზიდენტს, მხოლოდ ორი -სამი ემოციურად აღგზნებული ქადის ჩვენება? ეს ხომ მთელი ერის შეურაცყოფაა!

როგორ აძლევთ სიტყვას პირვენებას და არაფერს ამ ბოზთ იმის შესახებ, რომ იგი ბანდიტია და შეიარაღებული ბანდის მეთაური, რომელმაც დაარბია ღამის მთელი საქართველო; არაფერს ამბობთ არც მის სკანდალურ წარსულზე და არც იმაზე, თუ რას სჩადის იგი დღეს?

როგორ აძლევთ შესაძლებლობას კომუნისტური პოლიციის ყოფილ შეფს, საბჭოთა პოლიტიკურის ყოფილ წევრს, დაბოლოს - საქართველოს კომუნისტური პარტიის ყოფილ პირველ მდივანს-შეჯარღნაძეს, თავი დემოკრატიის მსაბურად წარმოგვიდგინოს?!

თქვენი არხი მოქალაქეთა ფონდებით ფინანსდება და ამიტომაც უფლებამოსილად მივჩნევთ თავს დაგისვით კითხვა: რას ნიშნავს ყოველივე ეს? იმას, რომ ამგვარი პროპაგანდის საწარმოებლად საგანგებო ინსტრუქციებით ხელმძღვანელობთ, თუ, რაც კიდევ უარესია, -თავი შევლამაში შეყვანილეთ?

საიშარადღე უნდა იქნეს აღდგენილი ყოველ მიზეზს გარეშე! პატრივისტებით,

გივი ზეგიაშვილი, ასოციაცია
"საფრანგეთი-საქართველო"-ს
წევრი, იურისტი.

ღია წერილი ოთარ იოსელიანს

"ნაწარმოები", რომელიც ჩვენ ორი საღამოს მანძილზე ვიხილეთ "არტე"-ს არხით, კიდევ ერთი უტყუარი საზუსტოა იმისა, რომ მიაშიტ მეოცნებეთა იმედი, -სსრკ-ს დაწგრევას დაკვეთილი "ხელოვნება" მიყვებაო, ამას კამოფლა.

თქვენი ფილმი სხვა არაფერი იყო, თუ არა ოდა შევარდნაძის საფიდეზლად ნათქვამი; ამავე დროს, ეს იყო აწყველობა ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური მკვდელობისა; გასაშარადენისა დაკვის გარეშე; შეთხზული, შეთი თხნილი ზრადეზებით, უხეშად შეკონიშეზული, გაყადზე ზული და ცრუ. ამგვარ სიცრუეს კომუნისტებიც კი თაკი ღზბენენ თავის მეფობის "ოქროს ხანაში".

თუჩიყა,ყოველი ეს თქვენს მიერ ისე ურცხვად და უხეშად იყო შეთითხნილი, რომ ზრიყვიც კი მიხვდა, რომ მის თვალწინ სინამდევიდე კი არა,საქართველოს ისტორიის გაყადზეზება ხდეზოდა. ზვიად გამსახურდიას გაშავეზინის უინით შეპყროზიდმა, ის კი ვერ განსაკეთ, რომ გააშავეთ და შეარცხვინეთ საკუთარი ერიყა და საკუთარი თავიყ. დასანანია, რომ ამკერად თქვენის შემწეობით გრძედეზება ეს სამარცხვინო ზრძოდა გარდაყვიდე პიროვნეზანთან, რაასაც ედ. შევარდნაძე ეწევა ასე გააფორებით მიუხედავად იმისა, რომ ძადაუფდეზება უკვე ორი წეღია, რაც ჩაიგდო ხეღში.

არ მოიძებნეზება მიზეზი, პოლიტიკური მოსაზრეზება, რომელიც თქვენს საქციელს გაამართდეზედეს,-როყა თქვენი ნიჭი ისტორიული მისტიფიკაციის, სამშობლოს ღირსეზინის შესარცხვენად გამოიყენეთ...გრცხვენოდეთ!

დარეკან ზერეკაშვილი,
ოთარ ზურაბიშვილი

საფრანგეთში მცხოვრებ ქართველთა
სათვისტომოს ვიყე-პრეზიდენტი

ვინ და რად მოკლდა ამერიკის აგენტი?

გასული წლის რვა აგვისტოს, თბილისის მახლობლად მოკლული იქნა ამერიკის საიდუმლო სამსახურის CIA-ს აგენტი ფრედ ვუდრუფი. გათვავლობთ ერთ-ერთ ვერსიას საიდუმლოებით მოკლული ამ მკვლელობისა, რომელიც დაიბეჭდა ფრანგულ "Le spectacle du Monde"-ში (CN 30 1993).

* * * *

"...ჯერ კიდევ ჯორჯ ბუშის ადმინისტრაციის დროს, ოფიციალურმა ვაშინგტონმა თავისი ემისრები დააგზავნა ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებში" ფეხის მოსაკიდებლად". ამ ზაფხულს კი, ცნობილი გახდა, რომ პრეზიდენტმა ბ.კლინტონმა გადაწყვიტა უფრო აქტიურად ჩარევა ამ სფეროში. ამ მიზნით, სპეცდანიშნულების ჯგუფი "დეიტა"-ს წევრები მივიდნებოდნენ იქნენ საქართველოში. მათი ჩასვლის ოფიციალური საბაზი იყო "შევარდნაძის უსაფრთხოების დაცვა"... იმ დროისათვის, ამერიკის საიდუმლო სამსახურებს უკვე ჰქონდათ დაყენებული თბილისში ერთი ანტენა, რისი უშუალო ორგანიზატორი და შემსრულებელიც იყო CIA-ს ერთ-ერთი საუკეთესო აგენტი ფრედ ვუდრუფი. ოფიციალურად, იგი წარდგენილი იყო როგორც დიპლომატი, მაგრამ სულ მოკლე ხანში მთელმა თბილისმა იცოდა, რომ მისი მისია იყო შევარდნაძის დაცვა...

CIA-ს ანტენის დადგმის მიზანი იყო რუსეთის აქტივობის შესწავლა და საწინააღმდეგო ქმედება მთელს კავკასიაში. ასე რომ, მისი ფუნქცია მხოლოდ საქართველოში როდეს შემოიფარგლებოდა. კომუნიტების მიერ აზერბეიჯანში პროვოცირებულმა არეულობამ საშუალება მისცა კვბ-ს გენერალს ჰეიდარ ალიევის მოქცეულიყო ხელისუფლების სათავეში, რაც რუსეთისათვის აუცილებელი პირობა იყო კვლავ გაეძლიერებინა თავის გავლენა აზერბეიჯანში... ისე რომ, ალიევის მოზრუნება სწორედ რომ დროული იყო, ვინაიდან კონფლიქტი რუსებსა და ამერიკელებს შორის სულ უფრო ღრმავდებოდა. მიზეზი შემდეგში იყო: ამერიკელებს უნდოდათ გაეგზავნათ აზერბეიჯანული ნავთობი საქართველოზე გავლით თურქეთის პორტში (ცეიჰან), იქიდან კი, - ხმელთაშუა ზღვაში გასული

ყვინენ. რუსეთს კი ამ მიზნისთვის ნოვოროსისკის პორტის "შეთავაზება" აწყობდა. დავა კონფლიქტში გადაიზარდა...

ჩრდილოეთ ოსეთში, რომელიც 1996 წლიდან ავტონომიად იყო გამოცხადებული და შიგნით რუსეთის შემადგენლო ზაში, აღსდგენენ მუსულმანი ინგუშები (ინგუშები მოითხოვდნენ კუთვნილი ტერიტორიების დაბრუნებას, რომელიც ოსებმა დაისაკუთრეს მას შემდეგ, რაც ი.სტალინმა გაასახლა თავის მიწებიდან ინგუშები და ჩეჩნები 1944 წელს, რედ.). ამ კონფლიქტის მოსაგვარებლად რეკომენდირებული იქნა რუსეთის ვიცე-პრემიერი ვიკტორ პოდლიანიჩუკი. 1 აგვისტოს, ვლადიკავკაზის მისაღვლომებთან, ვ.პოდლიანიჩუკი და მასთან ერთად მანქანაში მსხდომნი: რეგიონის სამხედრო განმკარგულებელი და დაყვა დახმობი იქნენ ეული ცხენოსნის მიერ, რომელიც გაქრინარდა...

რუსეთის პრეზიდენტმა უმად გააგზავნა შემთხვევის ადგილზე თავდაცვის მინისტრი გრაჩევი გამოკვლევისთვის. რა დასკვნამდე მივიდა მინისტრი - დღემდე საიდუმლოებითაა მოცული. ფაქტი ისაა, რომ რუსეთის პასუხმა არ დააყოვნა: რვა აგვისტოს, როცა CIA-ს ანტენის თავკაცი ფრედ ვუდრუფი თბილისთან ახლოს, "ექსკურსიაზე" იმყოფებოდა, მოკლული იქნა ერთი ტყვიით, რომელიც მას თავში მოხვდა. ძაღზე საგულისხმოა, რომ ვუდრუფი იყო შვიარდნაძის დაცვის უფროსის, -კგბ-ს ოფიცრის ედვარ გოგოლაძის მანქანაში. მაგრამ, არც გოგოლაძეს და არც "მანდილოსნებს", რომელიც მანქანაში იყვნენ (და არც მანქანას) ტყვია არ შეხებია...

ვუდრუფის სიკვდილმა დიდი აღიარებით გამოიწვია. CIAს დრექტორი ჯეიმს ვულსეი, რომელიც სწორედ ამ დროს მოსკოვში იმყოფებოდა თავის რუს ომოდოგ პრინციპითან შესახვედრად, სასწრაფოდ გადმოფრინდა თბილისში და ვუდრუფის ცხედარი ამერიკაში წაასვენა...

ამჟამად CIA -ს და მისი ანტენის საწინააღმდეგოდ მიმართულმა ამ აქციამ გააათკეცა ამერიკელების სურვილი გაეძლიერებინათ თავის გავლენა ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში; განზრახული იყო გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ჭარის შეყვანა რესპუბლიკაში "საზღვრების დაცვის" საზაბით. სინამდვილეში, ამერიკელებს ეს განზრახვა ნაკარნახევი იყო სურვილით მოეციებინათ ფუხი რესპუბლიკაში. ზედმეტია იმის თქმა, რომ მოსკოვი არ აღფრთოვანებულა ამ სურვილით. შევარდნა-

ძის სწრაფვამ კი, შეეყვანა საქართველო სნგ-ში სოხუ
მის ჩაბარების მეორე დღესვე და რუსის ჭარის მოხმობა
და "ზვიადისტების" დასამარცხებლად უკვე ამჟამად გამ
არტყვება იყო რუსეთის დიპლომატიისა..."

ედუარდ საბდიე

"Le spectacle du Monde"

Paris, N° 8 1993

* * * *

ვინ მოკლა ამერიკელი აგენტი შევარდნაძის დაცვის
უფროსის მანქანაში, ვის აძღვედა ეს ხელს, -ძნელია
ამის თქმა დღეს. ცხადია ის, რომ შევარდნაძემ და მი
სმა რეჟიმმა საქართველო ერთობ ბინძური პოლიტიკური
მანიპულაციების "ლაბორატორიად" აქცია...

* * * *

თინათინ მღვდლიაშვილი

ოცდაექვსეტი ხმალი დამკარით

მერაბ კოსტავას

ო, საქართველოვ,
ჩვეყას გამყვას
მუნზე ნუხილი...
აღადი იყოს
მამულისთვის
სისხლის დაქცევა...

ოცდაექვსეტი მაისს
ოცდაექვსეტი
ხმალი დამკარით,
თუ დავიჭერო
საქართველოს
გარდაცვალება!

1990.

* * * *

თუ მომკლავთ...

საქართველოს პრეზიდენტს
ზაგონ ზვიად გამსახურდიას

მივყვები ატმების ვარდისფერ ხევიანს,
აპრილი მუხვევა მხრებზე...
თუ მომკლავთ, ჭურღმულში ნუ მომკლავთ, გეთაყვა,
ატმებთან მომკალით, მზეზე!

მოვედი ამქვეყნად ირმების მეგობრად,
ვიცხოვრე, ვენამე, ვთესე...
თუ მომკლავთ, სხვის კარზე ნუ მომკლავთ, გეთაყვა,
მომკალით მამულის მკერდზე!

ღმერთმა დამანათდა საღვთო სიყვარული,
ხმალი მამულისთვის ვღესე!...
ნუ მომკლავთ,
უბრალოდ ნუ მომკლავთ, გეთაყვა,
თუ მომკლავთ, - დიდგორის ვედზე!

1992

ვარდობისთვის

ვაი, შინდისფერო სიჭმრებო...

თბილისს სინანულის ცრემლი მოერია...
 ვაი, შინდისფერო სიჭმრებო!
 ეშმას არ ემონოთ,
 ტაძარს არ ესროდოთ,
 თბილისს არ ესროდოთ, ზიჯებო!
 უშბას გადმომდგარა ქადი დამარია,
 გესმის, დამარია "დიდუო"?
 უშბას არ ესროდოთ,
 შხარას არ ესროდოთ,
 დადეთ იარაღი, ზიჯებო!
 ტირის სამეგრელო, —ზედი აერია...
 გული დაუამეთ, ნისდებო!
 კოდხებს არ ესროდოთ,
 კოჭნეს არ ესროდოთ,
 წარსუდს არ ესროდოთ, ზიჯებო!
 ახდა ქუთაისში თეთრი აპრიდია,
 თეთრი იმერეთი იმერობს,
 ღმერთი არ გაგიწყრეთ,
 ღმერთი არ გაგიწყრეთ,
 დავითს არ ესროდოთ, ზიჯებო!
 კახს რომ ეწურება გული საგუდუში,
 ვაზის ცრემიდებია უენოს.
 მუხდზე დამხოზიდი გოდებს ადავერდი:
 დადეთ იარაღი, ზიჯებო!
 დიახვს ჭირისუფდის თადხი ჩაუცვია,
 ვაი, ახდენილო იჯებო!
 რა დროს კამათია, რა დროს ღადატია,
 მუმდი გაგვიხარდა, ზიჯებო!
 ძმისგან დახვრეტიდო, ძმისგან დაჩეხილო,
 ჩემო ამერო და იმერო!
 ქართლის ცხოვრებდიდან კვენესის ზაზადეთი:
 ქართვედს არ ესროდოთ, ზიჯებო!
 ჩემო დამაზებო, ჩემო მამაცებო,
 ჩემო შეცდენილო ირმებო,
 დადეთ იარაღი!
 დადეთ იარაღი!
 დადეთ იარაღი, ზიჯებო!

ქართლის ჭირი

"...და აღუდგნენ მეფეს აზნავერნი",
აღბათ ასეთი მიცა სათაური
ღმერთმა ჩვენს ყოფას.
წარუდგნენ შორეთს აქაურნი
და გახდნენ მონანი...

მერე მოვიდა დრო მონანიების
და იყო გვიანი.

სექტემბერი 1993.

მამული

აღარაფერი დარჩა საამაყო და სასიქაფუღო;
ყველა ის განძი - სიყვარული, ენა, მამული -
ისე დაგვეფიქრათ და დაგვეცრიცა,
რომ ოცდაათ ვერცხლსაც ვერავინ მოგვეცემს.
სხვაგვარ ღითონს კი ყველა მივიღებთ უხვად
სათანადო გზებითა და იარაღის ქუხილით.
მერე გავა დრო,
თარიღები რიგით ერთმანეთს მიყვებიან
და, აღბათ, როდესმე ორიოდე ცნობისმოყვარე
წანგრევებს აღმოაჩენს ნაყარგადაყრდს
და შეეცდება აღადგინოს, როგორც თიხის სურა,
ის, რაც მიგვაჩნდა გმირუდ წარსულად,
და წამოაყენებს სხვადასხვა
ჰიპოთეზებსა და თეორიებს
იმის შესახებ, თუ რა მოხდა,
რა ძალით დაგვრთგუნა და მოგვერია,
ან რანი ვიყავით, რა გაგვაჩნდა სასიქაფუღო-
თუ გვწამდა ღმერთი,
თუ გვექონდა ენა,
თუ გვიყვარდა მამული...

დეკემბერი, 1992.

იყიდება საქართველო

იყიდება საქართველო... იყიდება მინდორ-ველით, მთა-გორით, ტყით, ვენახით, სათესილით; წარსულის ისტორიით; მომავალი სვე-ზედით; ნაქარგი ფარდა-ხავერდით; ვაჟაკური ხასიათით, სტუმარ-მოყვარეობით; დიდებულის სანახაობით; მშინდა პურით; ნაამაგვეთ სახლით და კარით; ჩუქურთმისანი მონასტრებით და ეკლესიებით; მჩქეფარე ნაკადულებით; ღურჭის ზღვით, მოწმენდილ-მოკამშვებულ ციხე-სიხეში; ურით, ბურთით, თვადნი არმთავრად ბანოვანთა გუნდებით; გონებაგახსნილი ვაჟებით, მადლბაზი ბავშვებით, ვერცხლისფერთმიანი პატრივს ადებ მოხუცებით;...

...იყიდება საქართველო დედით და მამით, შვილით და ძირით, ძმით, დით, ცოლით და ნათესავ-მოყვარეებით

...ჭყიდის ყველა: თავადი, მღვდელი, ვაჭარი, ავაზ-აკი, დიდი და პატარა, სუდელი და ტკვიანი, დოთი და პირაკრული... იყიდება ყველა: ქუჩაში და სახლში თვატრში და სასამართლოში, სასწავლებელში და სატყეს აღმში, ეტელში და მატარებელში, დილით და ღამით, სიცხეში და სიცივეში, დარში და ავდარში...

...იყიდება ერთიანად: შავი ზღვიდან და კასპიის ზღვიდან, ოსეთიდან და სპარსეთამდე. იყიდება ნაწილ-ნაწილად: კახეთი და იმერეთი, ქართლი, სვანეთი და აფხაზეთი; რაჭა, დუჩხუმი და ჭავჭავთი; გურია, ხევი და სამეგრელო...

...იყიდება პატარ-პატარა ნატრებად, ვისაც რამდენი სურს და როგორც უნდა-ნისიად, უფასოდ, ნაღდად, დროებით და სამუდამოდ, ბანკის საშუალებით და ჩვენი დახმარებით...

...იყიდეთ ბარემ მთლად, გაწმენთ და გაგრილეთ, რასაც საქართველო ერქვა და რაც დღეს, ოხრადდარჩენილი, აძლოხს ყორნებსა და გუდს უკლავს უძვეურ ჭირის უყადს!

ნიკო ღორჭიფანიძე. 1914.

...ნულარ იზორგებს შენი ნეტარი სული, ჩვენო დიდი წინაპარო, ბატონო ნიკო!... იტიროს მხოლოდ, რამეთუ უკვე გაჭყიდეს ჩვენი საქართველო...

"გუმაგი". 1994.

სამგლოვიარო ურცვდი

“გუშაგის” რედაქცია უღრმესი მწუხარებით იუწყება, რომ პარიზში, 75 წლის ასაკში გარდაიცვალა ბატონი გაიოზ ბერეკაშვილი, - ჭეშმარიტი პატრიოტი, მხედარი, უაღრესად პრინციპული და განათლებული ქართველი კაცი, დღენიადაც, საქმიან თუ სიტყვით მებრძოლი თვისი სამშობლოს თავისუფლებისთვის.

გაიოზ ბერეკაშვილი დაიბადა 1918 წლის ოქტომბერში მისი ოჯახის, საიდანაც ოთხი წლისა მშობლებს ბედგიაში წამოუყვანიათ. მას აქვთ შვიდი ათეული წელიწადი შორით ეთაყვანებოდა საყვარელ სამშობლოს...

გაიოზი ერთი იმ დარბაისედ ქართველთაგანი იყო, წმინდა სანთელივით რომ იზიდავს თვისკენ მოყვარეს; ხედგამდობლობით, სტუმართმოყვარეობით, მოსწრებულის სიტყვა-პასუხით, გაგებითა და სანდომიანობით...

მისი წასვლით ამა ქვეყნიდან უზომოდ ბევრი დავკარგეთ ყველამ, - მისმა განსაკუთრებულად თბილმა და ღამაზმა ოჯახმა, ახლობლებმა, სათვისტომომა და იმ შორეულმა ჩვენმა სამშობლომა, რომლის დიდი და უანგარო ქომაგიც მივაბარეთ ამ გაუხუდს დევნილის მიწას.

* * * *

პარიზში, პუასონიერების ბუღვარზე ვერაგუდად იქნა მოკლული 31 წლის ბადრი მექვიაბიშვილი, რომელმაც ბოლო ხუთი წელი საფრანგეთში გაატარა და იყო “ბუღონ-ბიდანკურის ატლეთიკ-კლუბის” რეგზის გუნდის წევრი. ბადრის მკვდელობას გამოეხმაურა ფრანგული პრესა. “ბუღონის” მწვრთნელი წერდა “პარიზიენში”, რომ ბადრი დიდი სიყვარულითა და პატივისცემით სარგებლობდა მეგობრებსა და კოლეგებს შორის. მართლაც დამსახურებულად უყვარდა ყველას, ვინც იყნობდა ამ ახადგაზრდას, - გოლიათური აღნაგობის, ზრდილსა და გულისბმიერს, ნამდვიდ ქართვედ ვაჟაკს.

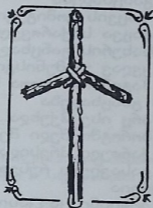
მისი ნეშტი სამშობლოში წაასვენეს, ხოლო პარიზში, მამა არჩილის წირვით, პანაშვიდი მოეწყო.

* * * *

* * * *

ძვირფასო თანამემამულენო, მას შემდეგ, რაც "გუშაგის" დამაარსებელი და უცვლელი რედაქტორი, უზადლო პატიოსანი და მოქადაქე გიორგი წერეთელი გარდაიცვალა გასული წლის მაისს, შეწყდა ყვედანაირი ცნობების მოწოდებაჲ ჩვენი ემიგრაციის დანაკარგებზეც. მას შემდეგ კი, ვაი, რომ არაერთი სასახელო მამულიშვილი მოაკლდა ჩვენს ისედაც მცირერიცხოვან სათვისტომოს. მოგმართავთ თხოვნით ყველას ვისაც ამგვარი სამწუხარო ცნობები გააჩნია, შეგვათყოზინოთ, რათა მსოფლიოში მიმდინარე ფანტურმა ქართველობამაც შეიგყოს ეს და თითო წმინდა სანთლის დანთებით მიუგოს პატივი...

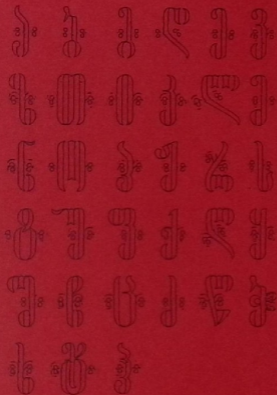
* * * *

სარჩევი

- მერაბ კოსტავა ზვიადს
რედაქტორისგან ერთი სიცოცხდე
მაშა არჩილ დავრიშაშვილი ნუ შევურაცხვეყოფთ ჩვენი ნათლ-
ბის მადლს...
- ოთარ ზურაბიშვილი ძვირფასო ზვიად!
მ.თუშმაღლიშვილი გამოსათხოვარი სიტყვა
ცისილა გოგოდაძე ვაი, რა კარგი საჩინო...
ჭობარ დუდაევი ნაბიჭი უკვდავებაში
ჰედსინკის კავშირი გღვთის ზარი
იური ორლოვი ისტორიული პიროვნება
ზვიად გამსახურდია უდაბნოსა და უდაბნოს შორის
ქართველთა სათვისტომის განცხადება ვრცელი კომენტარი
- სამშობლოს გამყიდველთა სახელებს იცნობდეს ყველა!
სრ უზენაესი საბჭოს საგარეო საქმეთა კომისიის
განცხადება
- "აღამიანის უფლებათა დაცვის კომიტეტი" და უფლებათა
დაცვა საქართველოში
- სრ საინჟინერო სამსახურის განცხადება
რეპლიკა კვდავ "კომუნისტი"
პატიმართა ყოფა საქართველოში
- "როიტერის" სააგენტოს განცხადება
კომენტარი არც ისე ჰქუხდა...
- ოგო უონ ჰაბსბურგი ზორტმომქმედი შევარდნაძე
ქართული პრესიდან
- მარკ აღმონდი დასავლეთი რუსეთს ემორჩილება
კონსტანტინე გამსახურდია
- ეროიანი კავკასია, - უტოპია თუ
რეალობა?
- საქართველოს რესპუბლიკის კანონი
"მრგვალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველოს" განცხ-ბა
- მ.თუშმაღლიშვილი განცხადება
ვივი ბეგიაშვილი წერილი პროგრამა "არტეს"
- დარეჯან ბერეკაშვილი, ოთარ ზურაბიშვილი, -
ღია წერილი ოთარ იოსელიანს
- ედუარდ საბლიე ვინ მოჰკვდა ამერიკის აგენტები?
თინათინ მღვდლიაშვილი ვაი, შინდისფერო სიღმრებო.
- დოდონა კიზირია ქართლის ჭირი
ნიკო დორთქიფანიძე იყიდება საქართველო...

The Voice
of Georgian political emigrés

Publisher and Editor : Sandro Tushmalishvili

N°1/31
1994

Gushagi

1994

Number 1 (31)

Paris

This issue of Gushagi is a first attempt to print this Georgian émigré journal in other languages besides Georgian. We acknowledge in advance that it may not perfectly reflect the whole complex spectrum of political, social, cultural, and economic life in Georgia today, but we think that its shortcomings in terms of up-to-date information will not much diminish our sincere endeavor to give you an honest account of the sad state our homeland is in today, something that is, unfortunately, prohibited in Georgia.

—the editors

One Life

What is it that begets sacrifice for a friend? It is love, all-embracing, boundless love for man.

What is that begets freedom? Again, it is love, this time love for supreme truth....

Zviad Gamsakhurdia,
"In Memory of Guram Rcheulishvili"

Georgia has faced severe trials so many times, so many times been laid waste, ravaged, devastated and subjected to the yoke, and finally Russified and Sovietized, yet has never suffered pain more bitter than the grief of the last night of last year....

Zviad Gamsakhurdia. The months that have passed since the final moment of his life are not yet enough for us to assign this personage to his proper place in Georgia's and Caucasia's recent history. The well-oiled machinery of communist propaganda and vulgar ideology has expended enormous energy and funds to prevent this time of truth from coming.

The name of Georgia's first President needs no flowery epithets from us. The chronological facts alone are enough to measure his service to Georgia, and his nature and worldview are beautifully reflected in the words which he dedicated to the memory of Guram Rcheulishvili: "His entire being, like the surging elements themselves, burned with that Promethean fire which enlightened Europeans have always called the essential hallmark of Colchidian, Georgian character. What is Promethean fire if not the fire of love, of sacrifice? Why, after all, was Prometheus-Amirani chained to the rock on the high Caucasus? May we perhaps take that mythical Titan to be the personification of this nation's soul?"

1939. Family. He was born to Konstantine Gamsakhurdia, the great Georgian writer, and Miranda Palavandishvili, the daughter of Prince Palavandishvili, who was shot by the communists for his part in the Conspiracy of 1924.

1954. Thirteen-year-old Zviad creates his first patriotic organization, Gorgasiani ("The consciousness of citizenship, and later the statehood that must define the mind and conscience of the nation, can only be restored on the basis of nationality....").

1956. "Down with Soviet occupation forces! Down with Georgia's communists, traitors to the motherland! Long live free, independent Georgia!" For distributing these slogans he is arrested along with Merab Kostava. It is his first incarceration.

1958. Jailed again for distributing anti-communist proclamations.

1958-1962. Years of learning. He studies literature, philosophy, theology, languages, Georgian hagiographic monuments, and Ibero-Caucasian culture. He translates Homer, Shakespeare, Shelley, Baudelaire, Apollinaire, and 20th-century American poetry. He writes a great deal. He devotes much time to *The Man in the Panther's Skin* and analyzes translations of it in other languages.

1962. He graduates from the Western European Languages and Literatures Faculty of Tbilisi University. During the same period, he and Merab Kostava work to revive religious and spiritual values and clean the KGB-infiltrated clergy out of the Church. He forms study groups to study religious doctrines and distributes religious literature.

1973. He defends his candidate's dissertation.

During the 1970s, he works actively in the field of human rights, establishes contacts with other dissidents in the Soviet Union, distributes the works of Solzhenitsyn, Sakharov, Amalrik, and others in Tbilisi and also sends them to Moscow.

In the same period, he launches the struggle to prevent the destruction of unique architectural monuments such as Davit Gareja, Gelati, and others. "It is a defect of our time that we no longer have an organic feel for mythology. For too many, the world of myth is one that is divorced from the reality of life and art. In fact, however, the loss of the living experience of myth leads to man's philistinization and is the chief cause of the crisis and barrenness of intellectual life today. It is mythology that gives the archetypal models of cosmic and human existence. Myth, properly interpreted, lifts the veil from many mysteries of human life" ("In Memory of Guram Rcheulishvili," p. 551).

1974. He founds *The Golden Fleece* (Okros Satsmisi), the first independent Georgian political journal.

1975. He forms the Helsinki Group and becomes a member of the Moscow Chapter of Amnesty International.

1976. He founds a group to monitor the Helsinki Accords (one of the first in

the Soviet Union) and leads efforts to protect human rights (especially religious rights) in prisons.

1977. He is expelled (unanimously!) from the Georgian Writers Union "for subversive activity against the Soviet state."

1977. He is jailed again along with Merab Kostava. There is psychological torture, threats against his family, ransacking of his and his father's archives, hunger strike, efforts to expel him from the country.... Prison in Tbilisi, incarceration in the KGB's Lefortovo Prison, kept in isolation in the Serbsky Psychiatric Hospital....

1978. He is accused of publishing the NTS Proclamation in *The Georgian Herald* (Sakartvelos Moambe). He is threatened not only with eight years of incarceration but also expulsion from the country (there were plans to "trade" him).

After consulting with Merab Kostava, Gamsakhurdia publicly "repents his crimes."

His "repentance" was quickly seized upon by all historians and politicians who were so well trained by the KGB (and the "red intelligentsia" was not idle either). Let us remind those who called Gamsakhurdia's "repentance" an act of cowardice that in that coerced action, which took place in the KGB's offices, Zviad Gamsakhurdia only acknowledged that certain aspects of his anti-Soviet endeavors were mistaken; he did not, even as a tactical move, renounce his national liberation struggle. More important, at the cost of his "repentance" (which, for a man like Zviad Gamsakhurdia, demanded tremendous sacrifice, a point on which his adversaries are stubbornly silent) he succeeded in having the pederast Keratishvili, a thief and corrupter of youth, driven out of the Church, in protecting the official status of the Georgian language, and opening a number of churches in south Georgia. Even more important, however, was the fact that thanks to his "repentance," the Georgian national movement was not deprived of both its leaders at the same time--Gamsakhurdia and Kostava. That is what his "repentance" bought.

The time will come when this nation will properly condemn the critics of Zviad's repentance. Let us now, however, quote the well known dissident Grigorenko: "I believe the time will come when the Georgian people count Zviad Gamsakhurdia and Merab Kostava as their greatest national heroes..." (*Tribune of Freedom* [Tavisuplebis Tribuna] No. 21, 05, 1979, Paris). As for Georgia's national hero Merab Kostava, immediately upon being released from prison he again joined his spiritual brother Zviad Gamsakhurdia, who was already the acknowledged leader of the Georgian national liberation struggle.

1978. Along with a group of Soviet dissidents, Gamsakhurdia is nominated for the Nobel Prize.

1979. Late in the year, Gamsakhurdia returns to Tbilisi from exile (Kochubey, Nogay Steppe).

Suslov-Andropov-Shevardnadze launch a campaign to create an apartheid

regime in Abkhazia, and the Georgians of Abkhazia become virtual hostages. Gamsakhurdia launches a movement to protect the rights of Georgians in Abkhazia.

1981. Resumption of the fight to defend Georgian traditions, morals, and customs (it was during this period that Shevardnadze proclaimed his weird slogans "On Eradicating Harmful Traditions and Customs of the Past" and his equally "patriotic" "Let Us Make Georgia Into a Laboratory of Socialist Internationalism!" (?)). In *The Georgian Herald* Gamsakhurdia publishes an article titled "The Battle of Darkness Against Resurrection," in which he tweaks Shevardnadze's "sun ceremonies" (intended to replace christening), the fact that the traditional Day of the Dead was moved up a week, "Tbilisoba"-type celebrations, and the like.

1981. He is jailed again (along with others) during the observance of Mtskheta on the grounds of Svetitskhoveli Cathedral.

1983. He publishes the journal *Georgia* (Sakartvelo), whose first issue is devoted entirely to the "Georgievsk Treaty" (the disgraceful document that made Georgia a part of the Russian Empire--*editor's note*) and the administration's all-out preparations to observe the 200th anniversary of it. Scientists' letters about that terrible alliance are published. The second issue of the journal is devoted to cases of discrimination against the Georgian population in Lower Kartli by the Shevardnadze regime.

1983-1987. Regular contacts with foreign radio stations. A strong campaign in defense of Kostava, whose term of exile has been extended; efforts on behalf of the Church, culminating in the excommunication of two thieving bishops.

1987. A major surge--the struggle against the communists' latest plan, which would be fatal to Georgia, to build a mainline railroad across the Caucasus. Signatures are collected among the people, and a special issue of the journal is published. Another special issue is devoted to investigative efforts to determine the truth about the assassination of Ilia Chavachavdze, and another special issue is in support of the students at Davit Gareja.

November 1988. A hunger strike to demand that the article on Georgia's sovereignty be retained in the Constitution.

1989. Mighty demonstrations all over Georgia demanding complete independence for Georgia.

April 9, 1989. The day that not only witnessed the unmasking of the true nature of Gorbachev's "perestroika," as incarnated in the unparalleled savagery of communism's barbarians, when participants in the hunger strikers' demonstration were massacred by Russian soldiers, but also the day that marked the beginning of a new era, culminating in the demolition of the Soviet Union and rapid decolonization all over Eastern Europe.

April 9, 1989. Zviad Gamsakhurdia is arrested for the last time....

1990. The Round Table political bloc is founded under Zviad Gamsakhurdia's

leadership; its immediate goal is to hold non-Soviet, multiparty elections in Georgia and then to struggle for the country's complete independence.

October 28, 1990. The Round Table-Free Georgia political bloc wins the elections, with Round Table-Free Georgia winning 64 percent of the votes and the Communist Party winning 30 percent. Georgia becomes the first republic on the giant Empire's map to defeat the communists without bloodshed, by constitutional means.

November 14, 1990. At the First Session of the Supreme Council of the Republic of Georgia, Gamsakhurdia is elected Council Chairman.

March 31, 1991. The referendum on the question of Georgia's independence. Ninety-nine percent of the population votes for an independent Georgia.

April 9, 1991. The restoration of Georgia's independence is declared.

May 26, 1991. Multi-candidate presidential elections are held, with six candidates. Zviad Gamsakhurdia wins 87 percent of the votes and becomes the first President of the Republic of Georgia.

"You are indeed closest to everyone who has in some way ever partaken of your personality's unique flame and has touched that flame to the wick of his own soul. You were indeed near and dear to everyone, because men saw in you their own innermost being, one perhaps even brighter than what they themselves had. You broke the chains which others wore. In you, everyone saw himself free of chains, and that is what drew them to you. You personified the freedom which everyone yearns for, consciously or unconsciously. You shattered the dogmas of philistine morality through life's paradoxes. Seemingly chaotic yourself, inwardly you were a powerful organizing force. Through denial you strengthened affirmation; seemingly dissonant, you were in fact a most wondrous harmony. I remember the fire in your eyes, I remember your incomparable smile, brilliant as the sky, your thundering fury, and yet I also remember the calm gestures that made you such a delightful Iberian. All your life you personified the impulse to freedom, and with your death you showed all of us your exalted capacity for sacrifice."

"In Memory of Guram Rcheulishvili," p. 558

The dismantling of Soviet institutions and structures begins in Georgia, a process that is terribly difficult and painful. The President and the Parliament embark on a bold course of action--an uncompromising struggle not only for *de jure* but also *de facto* independence. Moscow's every attempt to maintain political influence over Georgia fails; the Republic's Supreme Council confers the status of "occupation forces" on all Soviet troops stationed in its territory. The rulers of Russia launch an unprecedented campaign against the President and his country. Efforts are stepped up to artificially foment ethnic conflicts in Abkhazia and Samachablo; there are economic blockades; a campaign of slander against the President; stepped-up KGB activity among the political parties; the

creation of non-governmental armed units, financed by the mafia; and so many other things.

August 19, 1991. Russia's first "putsch." Opposition factions in Parliament accuse Gamsakhurdia of sympathy for the putschists. With this absurd accusation, the opposition embarks on a dangerous political adventure, which ultimately proves fatal to the country. As for the President's attitude toward that farcical putsch, it is reflected clearly in this evaluation: "A palace spectacle, a show...." That definition, the only accurate one at the time, has become established in the vocabulary of political scientists.

September 2, 1991. The opposition's first serious provocation, near Tbilisi's Cinema House.

October 4, 1991. The first attempt at a coup d'état by armed representatives of the opposition.

December 1991-January 1992. An armed coup d'état. By that time, Georgia's independence had been recognized by 22 countries, including the United States.

The coup d'état was carried out by the criminal world, Russian military force, and Russian intelligence services, with the active participation of Georgia's political parties and *nomenklatura* intelligentsia.

January 6, 1992. The President and his retinue depart from Tbilisi and go to Ijevan, Armenia, by way of Azerbaijan. The President is treated to complete isolation and false hospitality by the Armenian government, which is preparing to turn Gamsakhurdia over to the putschists....

January 16, 1992. With the help of J. Dudayev, the President of Free Chechnia, Gamsakhurdia goes to that country (the pilot who managed to organize that flight was Anzor Bedia).

November 1992. The exiled President takes his first trip to the West, makes speeches in Finland's Parliament and on television, and holds press conferences.

November 26, 1992. German authorities refuse to issue Gamsakhurdia a visa to enter their country. German scientists and public figures protest this decision. Their protest is joined by Otto von Habsburg, the well known deputy to the European Parliament. The newspaper *Die Welt* publishes an article which, for the first time in Europe during that whole period, emphasizes Russia's role in the Georgian coup d'état.

December 1, 1992. Austria. President Gamsakhurdia, accompanied by Supreme Council Chairman Merab Kiknadze, enters Vienna at the invitation of the International Society for Human Rights. Press conferences in Vienna are widely reported by the Western press. The Russian Desk of Radio Liberty broadcasts a lengthy interview with the exiled President.

December 5, 1992. France's leftist socialist government refuses to issue a visa to President Gamsakhurdia, despite demands by large numbers of the Georgian émigré community, led by Otar Zurabishvili and Shalva Takaishvili,

that a visa be issued, and despite a personal appeal to President Mitterand from Mr. Giorgi Tsereteli, the editor of *Gushagi* at the time.

December 7. The Turkish government refuses even to issue a transit visa for President Gamsakhurdia to return to Chechnia.

December 13. According to the Russian Desk of Radio Liberty, Georgian Procurator Baguashvili has announced the institution of criminal proceedings against the President and has demanded that the Austrian government be instructed to turn the President over to the current Georgian regime.

Add to all this the fact that the President's representatives in Europe have been receiving unofficial (but insistent) bits of "advice" from high-ranking diplomats, to the effect that "Gamsakhurdia has no other choice--he will have to request political asylum in Europe or agree to talks with Shevardnadze."

The time limit on the President's stay in Austria is down to a few hours. The circle of yet one more plot is nearly closed.... But, as always, he has "an ace up his sleeve" that, as usual, surprises everyone: the President returns to Chechnia by way of Lithuania.

The President's active political life continues. His chief concern is for western Georgia; the Abkhazian War is nearing its logical conclusion, the numbers of refugees mount day by day; the genocide of the Georgian people continues....

July 20, 1993. The Georgian President appeals to Georgian troops in Abkhazia: "I call upon all Georgian troops and commanders deployed on Abkhazian territory, and the entire population of Georgia, not to obey the orders of E. Shevardnadze and his communist regime, and not to give up one inch of Abkhazia, which has been Georgian land since time immemorial. Never forget that the state border of the Republic of Georgia runs along the Psou River!"

September 24, 1993. After more than two years of exile, the President returns to Georgia and takes command of a large army. He appeals to Shevardnadze to resign voluntarily and hold free parliamentary elections. He appeals to Shevardnadze's junta to settle the conflict by political means in order to avert a civil war. Meanwhile, legitimate government has been restored over almost all of western Georgia, without any fighting. The President's military units take Poti, Ozurgeti, Lanchkhuti, and Samtredia.... It is now only 14 kilometers more to Kutaisi. It is but one more step to the Georgian people's victory....

October 9, 1993. Finally, Shevardnadze gets his heart's desire: the excuse to call on Georgia's age-old oppressor--Russia and her soldiers--for "help." Then he bows, clicks his heels and again takes his "Little Brother's" seat close to that cozy hearth, a seat that would make his sincerest mourner feel uncomfortable.

"There is another weakness which we human beings are prone to: when an extraordinary person walks among us we are always trying to find 'ordinary' traits in him, and everything which we find peculiar in him we try to ascribe to 'strangeness' or 'posturing.' There is one thing, however,

that liberates us from this kind of philistinish short-sightedness--namely, the death of that person...."

"In Memory of Guram Rcheulishvili," p. 558

* * * *

P. S. Those bereaved who bear your name, President Zviad, could say nothing to you in farewell--nothing, because by your very life that flashed across Georgia's sky like a dazzling ray of light, dear Zviad, you have said everything!

--Gushagi

* * * *

On January 23, a memorial service was held in St. Nino's Georgian Church in Paris for Zviad Gamsakhurdia, the President of Georgia. It was attended by the President's son Konstantine Gamsakhurdia and his family, Georgians from America, England, Belgium, Germany, Austria, and Switzerland, and the Georgian community in France.

Prior to the ceremony, Father Archil Davrishashvili, the Archpriest of St. Nino's Church, addressed the congregation:

Let Us Not Disdain the Blessing of Our Birthright

My dear countrymen! From now on, Georgia's three-color flag is draped in mourning. Not just for forty days or for one year, as is the usual custom, but forever, because today our motherland is not only mourning and weeping over the cruel death of a man who was a fervent patriot, a brilliant man of learning, honest and forthright, but--even more terrible--the violence and injury that has been done to our country's lawfulness and honor. The hope of the Georgian nation, the symbol of its future, the first and so far only man ever elected by the people to be the President of the Republic of Georgia, has been shamefully murdered. We bow our heads before his tormented body and give him our thanks.

We give him our thanks because, from the time of his youth, through his selfless and tireless efforts, his self-sacrifice and eternal struggle, he reawakened the national movement that had been smothered in blood and fear in the 1920s and 1930s. For us, the sons and daughters of the Georgian national emigration, his voice was the voice that expressed the ideals of our fathers and grandfathers.

We give him our thanks because, through his efforts and his uncompromising lifelong struggle, he instilled national consciousness and inspired hope in a Georgian nation held captive by Soviet rulers. We give him our thanks because he opened the eyes of our youth, the young and inexperienced national movement, which, thanks to his leadership, succeeded in restoring Georgian statehood.

We give him our thanks for restoring May 26, that day so precious to our fathers, and for bringing back our three-color flag, our coat-of-arms, and our national anthem.

We give him our thanks for his period of leadership, during which, brief though it was, the Georgian people regained a sense of their own honor. It was a brief but hopeful period in our tormented nation's history.

We give him our thanks and bow our heads for his boundless devotion to his people, even at the cost of his own life!

My dear countrymen, no matter how difficult and painful our suffering is today, we must not despair. The death of one man, however eminent and great a personage he may be, must never stifle our people's aspiration to achieve independence and freedom! The struggle to build a revived, free, tolerant Georgia will continue, for the benefit of all its sons and daughters regardless of their origin, whether Georgians, Ossetians, Abkhazians, Armenians, Tatars, Russians, Greeks....

My dear countrymen! Evil times have sown the terribly dangerous sins of envy, rancor, and misunderstanding among the Georgian people. With all my faith in Christ and my love for each and every one of you, I beseech you not to forget the path we have traveled together, our kinship, our blood ties, our friendship, our common faith in God and our true fidelity to Georgia.

Let us not offend God, let us not forget his commandments. Our Lord Jesus Christ, our God and Savior, our only hope and salvation, has taught us this: Love one another, for everyone will know that you are my disciples if you have love among you.

Let us not disdain the blessing of our birthright. Differences of opinion are necessary, but they must be accompanied by respect for one another. Let us put aside our arrogance and look upon one another with love and tolerance. Let us be able to perceive our own faults and come to our senses. Let us be done with strife and trouble. Today more than ever, our motherland needs us to reconcile and come together.

Dearest Manana, my dear brothers Konstantine, Tsotne, Giorgi! We embrace you with sympathy and repeat to you the comforting words of the Apostle Paul, which you surely know so well: "Our brothers and sisters, we want you to know the truth about those who have died, so that you will not be sad, as are those who have no hope. We believe that Jesus died and rose again, and so we believe that God will take back with Jesus those who have died believing in him."

Dear brothers and sisters, it is not death that puts us apart, but sin and evil. May God give us the strength to overcome that evil, for the sake of our motherland. May God give comfort, consolation, and peaceful and bright solace to God's servant, our dear departed Zviad, the devoted, suffering President of the Republic of Georgia, and all those who perished with him.

*Father Archil Davrishashvili,
Archpriest of St. Nino's Church, Paris*

* * * *

After the service, a bid of farewell to the President was given by Georgia's former representative in France, Mr. Otar Zurabishvili:

My Dear Zviad!

Today in this Georgian church, the church that serves Georgians living in exile, where people have always prayed for the souls of the heroes who died for Georgia, we are holding this memorial service for you. The first official memorial service for Georgia's first President, more than twenty days after your death....

You set out on the path of the struggle for Georgia when you were just a young boy. You knew even then that you were destined to fight to restore your motherland's lost honor; you joined the struggle of those great personages whose self-sacrifice enabled:

Colchis to withstand the invasion of the Romans;
Georgians to throw off the Arab yoke in the 9th century;
to become free of the Mongols;
to rise again, free of Turkish and Persian domination, in the 17th century;
to drive out the Russians at the dawn of the 20th;
and, finally, to break the heavy chains of Soviet colonialism.

While still a young man, you chose to stand with Georgia and were thus in opposition to most of your contemporaries, who easily became accustomed to lies, duplicity, and compromise.

With all your being, you plunged into the struggle, first alone but, very soon, together with your friend and future comrade-in-arms Merab Kostava—Merab, who did not live to taste the fruits of victory.... Then you looked to find like-minded people, you made contact with them even outside your homeland. You were the first to establish contact with the Georgian political émigré community

beyond the Iron Curtain--a community that was the symbol of the struggle you were engaged in.

Thanks to you, starting in 1975 a bridge was built between Georgia and Georgians living outside the country, a bridge to the third generation of Georgian émigrés, which, still rather young, did not see Georgia as a wondrous, fairy-tale land but rather as the land where you were fighting to restore the nation's honor, to defend the Georgian language, to protect human rights. And that struggle of yours did succeed in restoring Georgia's independence.

We will never forget the path of suffering and martyrdom that you travelled as you waged your struggle. You were victorious, happy, and your people rallied to your side. That was what astonished the West--to witness the devotion and love your people had for you.

Being with the people was true happiness for you, because it is the people who are the carriers of the Georgian soul. Georgia's history has been and is still being written in the blood shed by the people, the people who stood by your side and formed the nucleus of the Round Table. Georgia has them to thank for her restored independence.

But you were well aware of the savage battle being launched by the enemy against you and your cause.... And the time came when Darkness conquered the Light, and lies conquered the truth, when the slogans of "democracy" were bandied about in preparation for the bloody putsch, the Mkhedrioni was created to shed Georgians' blood, Russian soldiers were invited onto the soil of Georgia to "establish peace," and Georgians were kicked off their own land, plunged into poverty, and turned into beggars with their hands outstretched at the crossroads of the world....

But that wasn't enough. It had to lead to this terrible political assassination to destroy any last hope.... Instead, the opposite happened, for it has awakened our sense of responsibility to you, and that is our hope for the future.

Dear Zviad! They have taken your life from us, they have even taken your tormented body from us. God rest your soul, Zviad!

Otar Zurabishvili

Vice President of the Georgian Association in France

* * *

At the end of the memorial service, Medea Tushmalishvili, a deputy of the Georgian Parliament in political exile, thanked those who had attended: "...Thanks to you many members of the Georgian émigré community who cherish Georgia's freedom and who have remained faithful eternally faithful to the Georgian people's national hero, Georgia's first President, a man who devoted all his life to the idea of Georgia's independence."

What Was It That Brought About the Coup d'etat in Georgia?

It is no longer a secret that the coup d'etat in Georgia was carried out at Russia's initiative and through its efforts. A great deal has been written about this both in Georgia and outside. Of particular interest is Mr. Irakli Batiashvili's testimony, published in the Georgian newspaper *Iberia-Spectrum* (Iveria-Spektri) on February 5, 1994, titled "Vicious Circle."

The article is especially interesting in that its author, Irakli Batiashvili, was head of the Georgian Security Committee (the KGB) in 1992-1993. Mr. Batiashvili resigned from the chairmanship of the KGB on his own initiative, because he had come to feel that violations of human rights in Georgia had gone too far. Here are some excerpts from his article:

One of the chief and decisive factors in the December-January coup, again, was Russia, in particular:

- the leadership of the Transcaucasian Military District;
- the Transcaucasian subunit of the General Staff's Main Intelligence Administration;
- the leadership of the Military District;
- Russia's Foreign Intelligence Service;
- the Transcaucasian District's Military Counterintelligence Unit;
- and, most important, the rulers and politicians of Russia. What role did they play?

First: Russia's politicians and military men were in regular contact with Georgian "democrats"; they supported them and egged them on ideologically and morally.

Second: Russia's Intelligence Services put their extensive agent network in Georgia into operation in ways necessary to carry out subversive work against the regime of Z. Gamsakhurdia and to back up his opponents.

Third: The Transcaucasian Military District supplied weapons and ammunition to Sigua and Kitovani [the leaders of the coup--*editor's*]. With the authorization of the Russian government, the Transcaucasian Military District provided the necessary support to the armed opposition, with weapons and ammunition. During the street fighting in Tbilisi, Russian-trained military men took part in certain operations.

As far as Russia's Intelligence Services are concerned, they were abundantly represented both among the intelligentsia, in the various parties, in the ranks of the Guard and, in particular, the Mkhedrioni (from the day it was formed, Mkhedrioni was being manipulated by a special department, Military

Counterintelligence, which regularly sent its spies into Mkhedrioni and eventually filled it with its agents. Hence, Russia put all its enormous resources to work in order to promote the coup d'etat.)

What Did Russia Gain From the Putsch in Georgia?

One can say that Russian diplomacy achieved great success in Caucasia: it took possession of that region once again, most importantly Georgia, a country which Russia had owned for two centuries and which is very important to it both in geopolitical and military terms. Georgia is Russia's route to Asia, the Black Sea, the Dardanelles and the Bosphorus. In addition, it is a country which borders on Turkey, a member of NATO.

Russia did everything it could to bring Georgia back into its Empire--the provocation of ethnic conflicts, economic blockades, and, finally, the coup d'etat of December 1991-January 1992, which was accomplished by means of an alliance of the party *nomenklatura*, the mafia, and Russian military power.

The putsch in Georgia led to the country's political destabilization, civil war, breaching of its borders, strengthening of the mafia (basically thanks to the narcotics business), complete economic collapse, repressions, and the murder of Georgia's first President. Everything was in pursuit of one aim: to have Georgia join the CIS and sign a military treaty with Russia.

On February 5, 1994, Georgia was visited by Russian Federation President Boris Yeltsin, whom Eduard Shevardnadze greeted with these words: "*Georgia cannot live and develop without Russia; alliance with Russia will bring independence and happiness to Georgia...*"

Let us look at some of the terms of the treaty bringing this "independence" and "happiness" to Georgia: "The new treaty between Georgia and Russia," writes *Moskovskiy Novosti* special correspondent Mikhail Shevelev, "basically benefits Russia's top military brass. Russia's army is now encamped in Georgia--not as 'an occupation force' but as a legitimate army. The Russian army couldn't ask for anything better in regard to the geography of its deployment, either. Infantry troops are stationed in Tbilisi's military bases, in Batumi and on the Turkish border. Add to this a military air base and a naval base in Abkhazia, also Russian troop units keeping surveillance on the railroads *all over Georgia*."

"It wasn't very long ago that Georgia was a country which *didn't have a single treaty* with Russia; today, however, the number of Russian troops in Georgia is substantially higher than the number of Russian troops stationed in other republics. Naturally, all of this is very pleasing to Russia's top brass. The creation of new naval bases for the Black Sea Fleet in Batumi, Poti, and

Ochamchire might even solve the Crimean problem in the future.... One paragraph in the new Russian-Georgian Treaty, which states that Russia is to help Georgia develop and manufacture weapons, is very profitable to Russia's military complex--especially since the weapons business is going to be legal in the near future." ... "The Russian Empire was replaced by the Soviet Empire," Mikhail Shevelev continues, "and the Soviet Empire has been replaced by the Russian Federation, but Georgia's fate remains unchanged: it will continue to serve as the staging area for Russian influence in Caucasia, the North Caucasus, and the Black Sea...."

--Mikhail Shevelev

Moskovskiye Novosti, No 6, 1994

* * * *

A great many letters like the following are coming to Gushagi from Georgia. All of them make it clear that the Law of the Jungle rules in Georgia as the 20th century comes to a close, and therefore it is hard to say what will result from the publication of these letters. And if we have decided to published Irakli Gotsiridze's and Tamaz Kaladze's letters it is only because many international human rights organizations already know about these things (in particular, the editors of Gushagi and the France-Georgia Association immediately turned a list of journalists who have been arrested on political grounds in Georgia over to the Journalistes sans Frontieres international organization).

Authoritative international centers such as the Frankfurt/Main Center for the Protection of Human Rights, and Helsinki Groups in Great Britain, America, and Finland, have unanimously confirmed the grave condition of political prisoners in Georgia's prisons and have expressed outrage over it. Robert Chambers, the General Secretary of the International Society for the Protection of Human Rights in Frankfurt/Main, had this to say (The Guardian, July 22, 1993): "There can be no hope of peace and political stabilization in Georgia, because the authorities are resorting to violence, imprisonment, torture, and destruction of the opposition. Shevardnadze talks about 'pluralism and freedom' of the press, yet two important opposition newspapers have been closed on the government's orders, their offices have been trashed, and their journalists have been persecuted. There are more than seventy political prisoners, including Professor Gedeon Gelbakhiani, former member of Parliament Viktor Domukhovsky, and university Professor Zaza Tsiklauri, who have been badly tortured. Each one is an active but nonviolent member of the opposition. A report made by the British Helsinki Group (a delegation visited Tsiklauri in prison) states: 'He had a new wound on his left eye and burns on his legs.'" "We call upon Shevardnadze clearly and directly," Mr. Chambers continues, "to

free the political prisoners and halt the persecution of the press. These are the indispensable prerequisites of any stabilization and aid from the West.... Mr. Shevardnadze will have to learn something that he did not know when he was the Soviet Union's Foreign Minister--namely, that personal rights and freedoms form the basis of stability and peace...."

Gushagi

"...I belong to the older generation of Georgian journalists. I was born in Tbilisi in 1923, in a family of traditional intellectuals. I have been working in journalism since 1948. When I realized that journalism is not a free sector in the Soviet Empire but rather a tool in the Politburo's hands to control the people, I quit the field as a sign of protest and worked as an editor for the Georgian Film (Kartuli Pilmi) Motion Picture Studio. I returned to journalism in April 1989 and created my own independent newspaper, *Iberia-Spectrum*. The newspaper became very popular in Georgia, because it adhered to democratic principles. It also caught the attention of the Europarliament's publishing service, which suggested that starting in 1994 we should publish our newspaper in English, in London, and distribute it in the countries of Europe.

It is because of these democratic principles that the current authorities in Georgia, who came to power as a result of the military coup, dislike *Iberia-Spectrum*. The newspaper has suffered from harsh repression since the beginning of 1992--it has been raided, closed down, and financially strangled. It came to the point on October 4, 1993, moreover, that Revaz Urushadze, a leading journalist on the paper, was arrested without any cause. When my wife and I went to the Police Department to find out why our colleague had been arrested, they arrested me too.... Four days after my arrest, they took me from my cell into the office of Tbilisi's Deputy Commandant Zaza Vepkhvadze, where, in the presence of 25 or 27 officers, three armed men kicked me savagely and beat me with pistols....

When my face was covered with blood, the Deputy Commandant, who had been sitting motionless behind his desk, told his bullies "Don't hit him in the face, hit him in the body!" That was so there wouldn't be any tell-tale signs. But the beating did leave its mark--it damaged my pleura, which I am being treated for now, and two fingers of my left hand.

My arrest took place at a time when a wave of repressions was sweeping over Georgia; they were arresting everyone who could be charged with so-called "Zviadism"; they also arrested people who had *Iberia-Spectrum* on their person (or in their homes)....

The prisoners in our cell included Professor Doctor of Philosophy Napo

Kvaratskhelia, Doctor of Physics and Mathematics Tamaz Kaladze, poetess Tinatin Mgvdiashvili, *Georgia's Belltower* (Sakartvelos Samreklo) journalist Gia Arganashvili, engineer Rostom Kutalia, high school physics and mathematics teacher Merab Rizhamadze and his wife, teacher Ketevan Khakhuliani, and others... a total of about fifteen prisoners.

Because of my inhuman treatment, we demanded to see Aleksandre Kavsadze, the Chairman of the Georgian State Committee for Human Rights (!). And in fact he did come. We didn't ask him to free us; we merely asked for compliance with elementary juridical norms, namely to determine who had arrested us and why, on the basis of what official documents, and so on. Kavsadze promised to fulfill this completely legitimate request in two days, but--surprise--he never did.... Kavsadze turned out to be as false as all the activities of his "Committee." Twenty days later they transferred me to the city's police isolation facility....

All the time I was in jail, Commandant Chachua and Mkhedrioni Chief Jaba Ioseliani were saying in the press and on television that I had been arrested for violating curfew... and that "there was no beating; Gotsiridze fell down the stairs and broke his head...."

They released me on November 8, after 36 days in jail (the Commandant announced officially that I had been sentenced to 30 days of administrative custody). However, there is not much hope of publishing our newspaper, because there are too many "underwater" obstacles--for example, actions by the Procuracy and so on.

...My and my colleagues' release from jail was undoubtedly helped by the support of the Western press and human rights organizations. For this, much thanks to them. But we have to be aware that Shevardnadze is saying that Georgia has set out on the path of democratization under the leadership of his regime. We would like to believe this, and that is why we are striving to create the kind of newspaper which will be a faithful servant of the principles of democratization. We need the support of the West in this endeavor....

Irakli Gotsiridze

Publisher and Editor-in-Chief of *Iberia-Spectrum*

* * *

The "Human Rights Committee"
and
Human Rights in Georgia

"...I, Tamaz Kaladze, born in Tbilisi in 1945, worked as a senior researcher in Tbilisi State University's Applied Mathematics Institute. I hold the doctorate

in physics and mathematics and have written 65 scientific works. I have been a member of the Georgian Helsinki Alliance since 1990; in the general elections of 1991 I was elected a deputy to Tbilisi's Saburtalo Rayon Assembly. That same year I was appointed Prefect of Saburtalo Rayon....

Starting September 20, 1993, the current regime instituted a curfew in Tbilisi, which was nothing but a blatant move to apprehend and jail "political dissidents" ("Zviadists"). On October 8 of that year (by that time I had been kicked out of my post because I was one of 103 University staffers who had signed the Open Letter to Shevardnadze), I was arrested as well.

...The following persons shared my cell in the Military Commandant's headquarters: *Iberia-Spectrum* Editor Irakli Gotsiridze, *Georgia's Belltower* Senior Editor Gia Arganashvili, journalist Rezo Urushadze, University Professor Napo Kvaratskhelia, and others, a total of around fifteen "dissidents." The next cell contained about twenty women who had been arrested on the same "grounds."

...During the interrogation they started to beat me. Three and sometimes five husky young men were beating me. When they got tired, others took their place. They hit me with a chair leg and put a plastic bag over my head and nearly smothered me. One would go out and another one would come in, and so forth. All of my tormentors had the same expression on their faces--an inhuman hatred for all of us.... They bound my feet together and passed a board behind my back under my arms. In such a position, a man's center of gravity changes and his legs go up.... They took off my shoes and began to beat me on the heels and soles of my feet with a chair leg.... Then they ordered me to walk barefoot in front them. Even then they wouldn't let me alone--they started to kick me again, full of hate.... Finally, they forced my mouth open and stuck the barrel of a Makarov pistol in it, in simulation of a shooting.... Finally they pulled the trigger but the pistol was empty....

This torture of mine lasted four hours. For a month afterward I bled from the ears and I couldn't open my eyes. My whole face was swollen.... Another character trait of my torturers was the fact that when they started beating me they took off my watch and never gave it back.

...All that time, the well known events between Gamsakhurdia's allies and Shevardnadze's forces were taking place in western Georgia. Exhausted as I was from the beating, they forced me to write a "Statement" in which I said that I did not share in Z. Gamsakhurdia's violent policy of regaining power and that I would be at the service of the current regime. They also forced me to say that I had written the statement without any coercion or threats. Only then did they let me alone, and they threw me on the concrete floor of the isolation cell.

Several days later, they wouldn't let a Finnish journalist, who had come to visit prisoners, in to see me, because my face was full of cuts and bruises. It was not until 23 days later, after the marks of my torture had disappeared, that

they allowed me to meet with an American Embassy staffer, Ms. Green. The day before, an officer had sternly warned me not to say a peep about being beaten and tortured, or something worse would happen to me...

There is much more I could say, but one thing I want to emphasize specially is that there has not been a single Procuracy-authorized charge against any prisoner. All those days, the prisoners were being held as hostages; they were taken out of their cells without any authorization, thus providing the prerequisites for "losing" them. In addition, there have been cases of extorting money from the prisoners, and so on and so forth....

Tamaz Kaladze
December 4, 1993

* * *

The Georgian Procuracy has instituted criminal proceedings against opposition newspaper *Georgia's Belltower* Editor-in-Chief Professor Elizbar Javelidze, a corresponding member of the Georgian Academy of Sciences. The reason is that Mr. Elizbar Javelidze reprinted an article from the British Journal *Soviet Analyst* sharply criticizing Shevardnadze and his regime. It has to be said that the Georgian Procuracy's action is truly unprecedented: to close down a newspaper and institute criminal proceedings against its editor for reprinting an article from another journal is something unknown in the history of journalism.

* * *

The Georgian Human Rights Association has lodged a protest in connection with the Internal Affairs Ministry's arrest of 80-year-old Valiko Zarandia, a native of the village of Jikhaskari in Zugdidi Rayon. The pretext for his arrest was the fact that President Gamsakhurdia's remains were temporarily buried in land adjacent to Zarandia's house and yard.

Avtandil Margiani, the head of the government commission which was sent to move the President's body (Margiani used to be the First Secretary of the Georgian Communist Party; now he is the Vice Premier), had publicly promised Zarandia that no one would reprimand him because the President was buried in his yard. "In fact, you deserve thanks...", he promised the old man. Not two days later, the 80-year-old man was arrested....

* *

Also arrested was the aged priest of the Tsalenjikha Church, in connection

with the fact that all the time President Gamsakhurdia was in Mingrelia, he would worship in that church whenever he was in Tsalendzhikha.

* * *

Statement from the Board of the Georgian Association

*(read by Association Chairwoman Mme. Lia
Gogitidze-Vodé at E. Shevardnadze's meeting
with members of the Georgian colony)*

The Board of the Georgian Association expresses outrage over the extreme brutality in Georgia and believes that it is the duty of the rulers of the Republic of Georgia to serve as the primary defenders and guarantors:

- a) of Georgia's territorial integrity and national independence;
- b) of the enforcement of law and order in the country;
- c) of the personal safety and liberty of every citizen of the Republic of Georgia.

The Association notes that during the brief period (1992-1994) during which the present rulers of the country have been in control, large segments of the country's territory have been altered, thousands of persons have died or been crippled as a result of the civil war, and there are huge numbers of homeless persons.

The number of Russian troops invited into the country by the present regime and now encamped in our motherland greatly exceeds even the number of occupation troops which the Soviet Army "deployed" in Georgia under the communist regime.

The greater portion of Georgia's territory has become victim to the terror and lawlessness of the Mkhedrioni and other bandit units. The country's economy and finances are totally under the control of the mafia, further aggravating the wretchedness and helplessness of the population.

Many authoritative international organizations have confirmed the existence of political prisoners in Georgia and cases of repression of the population. Peaceful demonstrations are prohibited, and the opposition press has been crushed, making it impossible even to think of establishing democracy in the country.

The Georgian Association and the France-Georgia Association, faithful to the principles of May 26, 1918, hereby protest the political situation that prevails in Georgia today.

--Paris, January 21, 1994

* * *

Statement from the Foreign Affairs Commission of the Parliament of the Republic of Georgia

The Foreign Affairs Commission of the Parliament of the Republic of Georgia declares that bringing Russian troops into Georgia on the pretext of guarding the railroad line between Poti and Tbilisi represents crude intervention into the internal affairs of an independent country and an attempt to re-annex it.

The coup d'etat that took place in Georgia in December 1991-January 1992, which brought down the President and Parliament that had been elected by the people, was carried out according to a plan worked out by the Russian KGB, using troops and weapons supplied by the Russian Army.

The primary aim of the putsch was to bring Georgia into the "Union of Free Nations" by force. This is the aim that is being pursued by the bloody regime of former USSR Foreign Affairs Minister E. Shevardnadze, who has forced himself on Georgia.

The Foreign Affairs Commission of the legitimate Parliament of the Republic of Georgia appeals to the governments of the countries of the Western community to oppose Russian troop violence in this sovereign country and to help the Georgian people restore the legitimate government to the country and establish peace.

--Medea Tushmalishvili

Deputy to the Parliament of the Republic of Georgia,
Chairwoman of the Foreign Affairs Commission.

Paris, October 21, 1993

Distributed by Agence France-Presse

* * *

Report from the Information Service of the Republic of Georgia

Today, October 5, 1993, Shevardnadze's junta forces launched an attack against the city of Poti. An attack by Grad-type missile installations resulted in the destruction of about thirty buildings, and there are numerous casualties among the peaceful population.

A large column of heavy military equipment is headed toward western Georgia in the direction of Gori-Zestafoni, under the command of Ukrainian and Russian officers.

In Tbilisi, reprisals against supporters of the legitimate government are

continuing. Persons who have been arrested include *Iberia-Spectrum* Editor-in-Chief Irakli Gotsiridze, Professor Leri Gogoladze, Professor Napo Kvaratskhelia (who have been savagely beaten and are now in the hospital), Professor Tengiz Kikacheishvili, Docent Kenia, painter and former Culture Minister Edmond Kalandadze, a poet named Tinatin Mgvdiashvili and her sister, Tamar Kveseli, Leo Daushvili, philologist Lamara Shengelia, wife and husband Manana and Roman Anjaparidze, Manana Arabidze, and others. Also among those arrested are Sergey Chernykh, a correspondent for Agence France Presse and *Komsomolskaya Pravda*, Georgia's Belltower Senior Editor Gia Arganashvili, and journalist Rezo Urushadze.

Typically, if Shevardnadze's Chekists fail to track down persons they are supposed to arrest, they arrest members of their families instead--often, aged and innocent persons. For example, Supreme Council Deputy Nugzar Molodinashvili's parents, Deputy-Bidzina Dangadze's parents, and Tbilisi University staffer Nona Dochviri's daughter Eka Egadze have all been arrested.

All of the homes which the "law enforcement officers" have entered have been robbed and ransacked.

Giorgi Gulbani

Deputy to the Parliament of the Republic of Georgia,
Press Secretary of the Information Service
of the Republic of Georgia
Moscow, October 5, 1993

* * * *

From *The Wall Street Journal*, European edition, February 7, 1994:

The West Underwrites Russian Imperialism

by Mark Almond

While Russia's neighbors grow increasingly alarmed over the pressure on them from Moscow, Western leaders persist in downplaying the seriousness of Russia's bid to rein in its former empire. But recent events make it impossible to continue denying Russia's ambitions in the region and the boost that the West's policy of deference has given them.

Moldova, Azerbaijan and Georgia--all destabilized by military and economic pressures--were recently pushed into joining the C.I.S. Only four days after the hardliners' defeat, Russia demanded that treaty limits on its force numbers in the nominally independent Transcaucasian republics be lifted. At the same time, Mr.

Kozyrev was quoted in *Izvestia* as supporting Russia's traditional sphere of geopolitical interest.

But nowhere has the destabilizing power of ostensibly pro-Yeltsin forces been more clearly demonstrated than in Georgia--and nowhere has it been less understood. Last week, Eduard Shevardnadze received Boris Yeltsin and Russian Defense Minister Pavel Grachev in Tbilisi. A raft of agreements was signed which give Russia the right to base troops in Georgia and effectively control her borders. There is little doubt that without the intervention of Russian troops, Mr. Shevardnadze--whose regime was recently brought to the brink of collapse by Abkhaz rebels and the return of former Georgian leader Zviad Gamsakhurdia--would not survive long in power.

The West's Janus-Faced Darling

Russian tanks rescued Mr. Shevardnadze from Mr. Gamsakhurdia's forces but also partitioned Abkhazia from the rest of Georgia. Mr. Shevardnadze's ill-disciplined troops, whose plunderings had done so much to provoke the Abkhaz crisis, are now back home intimidating unarmed civilians. The Shevardnadze regime is notoriously corrupt, so much so that Mr. Shevardnadze himself has repeatedly had to deny rumors of money laundering and drug smuggling.

From the start, Mr. Shevardnadze's Georgian critics argued that his restoration to power (in league with a strange alliance of old KGB types and local mafiosi) would be the prelude to the restoration of Russian rule. They were regarded as absurd conspiracy theorists. But the post-Soviet era is already showing that their view makes more sense than glib rhetoric about the "end of history" and the birth of universal democracy.

Mr. Shevardnadze's Janus-faced career as Moscow's *Gauleiter* at home and the proponent of peace and cooperation abroad is one of the most fascinating and tragic careers in modern history. But for his Western admirers this cynical domestic face does not exist. Seen as the noble statesman of perestroika, the West has failed to grasp Mr. Shevardnadze's role as Moscow's viceroy in Georgia before 1985 and since he returned to power there in the wake of the bloody coup against his elected predecessor, Mr. Gamsakhurdia (who died last month in an alleged "suicide").

Almost daily--in the intervals between electricity blackouts--Georgian state radio and television report that some distinguished Western leader or former statesman has joined a group called "Friends of Georgia." Georgians themselves regard these politicians as no friends of theirs, though it gives Mr. Shevardnadze the semblance of international legitimacy. But whatever the propagandistic purposes of the Friends of Georgia for Mr. Shevardnadze, no doubt retired statesmen like James Baker and Jimmy Carter as well as active political leaders like Francois Mitterand and John Major (all claimed by the group to be

members) simply want to help stabilize Georgia. But good intentions and good outcomes rarely go hand in hand in the Caucasus.

Unfortunately, the numerous Georgian dissenters who have been killed, tortured or disappeared over the last two years are not considered by Mr. Shevardnadze's international supporters. If they had been, the U.S. Central Intelligence Agency and Secret Service may not have so readily provided training and other support to Mr. Shevardnadze's security services.

But more worrying than the West's blind support for a dubious leader is its complacent acceptance of the return of Georgia to Moscow's fold. Indeed, influential people in places like the British Foreign Office whisper that it would be no bad thing for stability--the house icon--if all the republics were restored to the Kremlin's calming embrace. A paper by a Foreign Office official proposing just that, modeled on George Kennan's "Long Telegram" of 50 years ago, is currently circulating in Whitehall. The Clinton Administration's top Russia hand, Strobe Talbott, has endorsed similar ideas, particularly in backing the use of Russian peacekeepers in the region under the U.N. flag.

What these Western advocates of restored Russian regional hegemony ignore is that the very conflicts for which they prescribe blue-helmeted Russian troops were frequently ignited by Russian intelligence agents and the locally based Russian military. Far from calming the situation in the Transcaucasus or distant Tajikistan, the active intervention of Russia exacerbates the crises.

Moscow's Stranglehold

The West may be able to look away from the local costs of this instability but should not ignore the strategic picture. The harsh truth is that the end of the Cold War did not end the great game of struggle for influence and power. There are democrats in Russia, but as the fall of reformist Yegor Gaidar showed, the real power in Russia lies with people who can snub a U.S. president and still be seen as potential "partners for peace." The tragedy of Western policy is that its ongoing dislike of little nationalisms struggling for independence, whether in Bosnia or Georgia, has made it the servant of interests in Moscow whose prime concern is the preservation of power and privilege, not democracy.

As economic reform is put on the back burner in Moscow, the Kremlin's determination to preserve its stranglehold over the economically valuable assets of the former Soviet republics has become more obvious. Oil and natural gas still bring in billions of dollars in hard currency. Control of the pipelines which sent them westward has become a key issue in Russian strategy. By securing control over Georgia, Moscow has closed the last loophole through which a pipeline might have been built to ship Azeri or even Kazakh oil west without passing through Russian territory itself. An economically bankrupt Russia is

returning to the traditional Soviet policy of plundering Eurasia's natural resources to pay for its great-power role.

Only the naive believe that a Moscow-led empire will be stable in the long run; or that if the military and security apparatus pushing that policy are successful, they will turn into benevolent partners of the West. Western proponents of realpolitik might argue that little Georgia or Moldova, like Bosnia, are far from our strategic interests, but tacit support by the West for the restoration of a Kremlin-based imperium in the former Soviet Union may yet send shock waves through regions closer to home. Events in remote countries like Georgia matter, not least because they tell us so much about what is happening at the heart of Russian politics.

Mr. Almond is a lecturer in modern history at Oriel College, Oxford, and fellow of the Institute for European Defense and Strategic Studies, London.

* * * *